

**MEGYEI
ERDŐÁLLOMÁNY-
FEJLESZTÉSI
TÁVLATI TERVEK**

I.

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2019

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖNYVTÁRA

K. napló sz.	88/1986.	Különí- jelzés
III. csop.	szajn	Szakmai áranyat
Betu csop	szajr	Ellő- lyezés

13/1

MEGYEI ERDŐÁLLOMÁNY- FEJLESZTÉSI TÁVLATI TERVEK

Országos Erdészeti Egyesület
KÖNYVTÁRA

1974

OEE Könyvtár
All. Ell. 2019

ORSZÁGOS ERDÉSZETI SZAKKÖNYVTÁR

Könyvtár	11/11/11
Könyv	
Szerző	
Cím	
Év	
Oldal	
Állapot	

I.

A hosszútávú népgazdasági tervezés keretében végrehajtott erdőállományfejlesztés távlati tervezése a megyei tervek alapján került kidolgozásra.

A megyei keretek között végzett távlati tervezések során megállapításra került a jelenlegi és a tervezési időszakonként ténylegesen várható társadalmi igényeknek megfelelően, a meglévő erdőállományok elsődleges rendeltetése, az erdők hármas funkciója szerint.

Továbbá a távlati tervezéssel meghatározásra kerültek az erdőtelepítési, fásítási igények - szektorok szerint - hosszú távon, ezen belül tervezési időszakonként város, illetve községhatáronként, az erdők alapfunkciói szerint részletezve, a telepítési igények területi adatai fafajcsoportonként is kimutatva.

A távlati tervezés irányítását, összefogását és formába öntését az állami erdőrendezőiségek végezték, az erdőgazdaságok, állami gazdaságok, termelőszövetkezetek és egyéb gazdálkodók, továbbá a tanácsi szakigazgatási szervek bevonásával, koordinálva az illetékes területi és társadalmi szervekkel is.

Az egyeztetésről emlékeztetők készültek, melyek hitelesen alátámasztják a távlati tervekben megfogalmazott társadalmi igényeket.

A megyei távlati tervek az alábbi témavázlat szerkezettel és terjedelemmel, egységesen készültek.

A megyék sorrendjében az általánossá vált csoportosítást követtük, vagyis először a Dunántuli, majd az Alföldi, végül az Északi középhegységi megyék következnek betűrendben - a tartalomjegyzékben is feltüntetett sorrend szerint.

II.

A megyei erdőállományfejlesztési távlati tervek az igényfelmérés adatait tartalmazzák, melyek tükrözik egyben a fejlesztés lehetőségeit is. Az országos erdőállományfejlesztési koncepció azonban már a megvalósítás reális lehetőségeinek kereteiben illeszti a megyei adatokat, melyben azonban érvényesülnek a helyi célkitűzések, a meghatározott tendenciák és arányok.

A megyei erdőállományfejlesztési távlati tervek témavázlata1. Helyzetkép

11 A megye természeti adottságainak általános jellemzése

11.1 földrajzi

11.2 termőhelyi adottságok

morfológiai

éghajlati

talajtani

növénytakarás

0.5 oldal

12 A megye gazdasági viszonyai

12.1 energia termelés

12.2 ipar

12.3 mezőgazdaság

12.4 művelési ágak

12.5 erdőszelvény

12.6 népesség

12.7 urbanizáció

12.8 idegenforgalom

1.0 oldal

13 Az erdők alakulásában érvényesült tendenciák (1950-60-70. évek mérőszámaival) és a jelenlegi helyzet (mennyiségi értékek és százalékos arányok)

13.1 erdőterületváltozások

13.2 fafajösszetétel

13.4 kezelési viszonyok

1.0 oldal

13.51 termelési (fatermelés mellett egyéb melléktermékek, vadgazdálkodás is) feldolgozást, értékesítés is érintve

0.5 oldal

13.52	Környezetvédelmi (főbb célok ismertetése, pl. mezővédő-, korpáfasítások, zöldövezetek, stb.)	0.5 oldal
13.53	Szociális-üdülési meglévő jelentősebb objektumok ismertetése	1.0 oldal
2. <u>Erdőállományfejlesztés</u>		
21 <u>Irányelvek</u>		
21.1	<u>Alapfunkciók meghatározása a távlati igények alapján</u>	
21.11	Kapcsolódás más ágazatokhoz	
21.12	Társadalmi igények figyelembevétele	0.5 oldal
21.2	<u>Területváltozások meghatározása</u> A racionális földhasznosítás és az alapfunkciók távlati igényeinek figyelembevételével	0.5 oldal
21.3	<u>Fafajösszetétel célkitűzései</u> az alapfunkciók és a természeti adottságok alapján	0.5 oldal
21.4	<u>Állománykezelési irányelvek az alapfunkciók szerint</u>	
21.41	Telepítés, felújítás természetes felújítás jelentősége állománycserék	
21.42	Állománynevelés	
21.43	Véghasználat, vágáskor	
21.44	Természetes erdőtípusok jelentősége	

V.

21.45	Fenntartás, védelem	1.0 oldal
21.5	<u>Közjóléti műszaki létesítmények</u>	
21.51	Turisztikai célú feltárás (autóturizmus, sétautak)	
21.52	Pihenőhelyek kialakítása, kulturált üdülés feltételei.	
21.53	Erdei sportolás lehetőségei (téli-, nyári, vízisport stb.)	
21.54	Szálláshelyek létesítése (turistaház, kemping stb.)	
21.55	Fenntartás, üzemeltetés	1.0 oldal
21.6	<u>Külső szervek kapcsolata, szerepe</u>	
21.61	Természetvédelmi vonatkozások nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek védett területek - országos és - helyi jelentőségű	
21.62	Idegenforgalmi, belkereskedelmi egyéb szervek	1.0 oldal
22.	<u>Koncepció</u>	
22.1	Alapfunkciók érvényesítése közép- és hosszútávú ütemezésben.	
22.11	Elsődlegesen <u>termelési</u> funkciót betöltő erdők - fatermelés és egyéb termelési funkciók jelentősége, vadgazdálkodás - fajfaj megválasztás - racionális földhasznosítás adta lehetőségek	0.5 oldal

VI.

22.12 Elsődlegesen környezetvédelmi
funkciót betöltő erdők

Célok szerinti igények kielégítése

- zöldsöveget
- vizgazdálkodás elősegítése
- talajvédelem
- védőfásítások
- táj- és természetvédelem
- génrezervátumok

Jelentősebb, helyi specialitások
kiemelése

1.5 oldal

22.13 Elsődlegesen szociális-üdülési
funkciót betöltő erdők

22.131 Célok szerinti igények
kielégítése

- pihenő erdők
- séta erdők
- kiránduló erdők
- erdei autós-pihenők
- egyéb erdei üdülési egységek

22.132 Vonzáskör szerint

- helyi jelentőségű
- regionális (megyei) jelentőségű
- országos jelentőségű

22.133 Műszaki létesítmények

- mélyépitési feladatok
- magasépitési feladatok
- kisebb műszaki létesítmények

22.134 Jelentősebb üdülőerdő egységek
kiemelése

22.135 Koordinációs vonatkozások 2,0 oldal

VII.

22.2 Az erdőállományfejlesztés mutatói

22.21 Erdőterületváltozások közép- és
hosszútávú ütemezésben.

22.211 Telepitési előirányzatok

- szektorok
- célállományok (állomány-
tipusok)
- alapfunkciók szerint

22.212 Erdőterület arányok

- szektorok
- célállományok (állomány-
tipusok)
- alapfunkciók szerint 1.0 oldal

22.22 Egyéb mutatók

22.221 Természetes erdőfelújítás

22.222 Természetes erdőtípusok

22.223 Véghasználati módok

22.224 Vágáskorok

1.0 oldal

T a r t a l o m j e g y z é k

	oldal
<u>I. Kötet</u>	
Baranya megye	1
Fejér megye	23
Győr-Sopron megye	45
Komárom megye	65
Somogy megye	81
Tolna megye	109
Vas megye	127
Veszprém megye	155
Zala megye	175
<u>II. Kötet</u>	
Bács-Kiskun megye	203
Békés megye	225
Csongrád megye	249
Hajdu-Bihar megye	271
Pest megye	297
Szabolcs-Szatmár megye	327
Szolnok megye	353
Borsod-Abauj-Zemplén megye	375
Heves megye	405
Nógrád megye	431

Baranya megye

1851

1866

Összeállította:

Bobánovics László
term.véd.felügyelő

Egyetért:

Mészáros József
igazgató

Dr. Baracs József
Baranya m. Tanács VB.
Mg-i és főelm.Oszt.vezetője

1. HELYZETKÉP

11. A MEGYE TERMÉSZETI ADOTTSÁGAINAK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

Baranya az ország legdélibb része, amely magába foglalja a Mecseket, a Villányi hegyvonulatot, a Duna és Dráva árterületének és a Zselicségnek egy részét, valamint a baranyai hegyhátot.

11.2 TERMŐHELYI ADOTTSÁGOK

Baranya megyében a domborzati viszonyokat tekintve a síkság, a dombvidék és a hegyvidék egyaránt megtalálható. A tengerszint feletti magasság 100 - 682 m között váltakozik. A megye éghajlatára a szubmediterrán hatás jellemző. Évi átlagos csapadék 650 mm, átlagos hőmérséklete 10,6 °C, az éves napsütéses órák száma 1850 - 2050, uralkodó szélirány ÉK.

Talajtani viszonyait tekintve a permi homokkövön, a jurai mészkövön, a löszön és a folyami öntéshomokon kialakult genetikai talajtipusok széles skálája található meg.

Növénytakarság terén a tölgyesek zónájában előforduló természet-szerű állománytipusok mellett a fenyő, nyár, akác kulturerdők is megtalálhatók.

12. A MEGYE GAZDASÁGI VISZONYAI

12.1 ENERGIA TERMELÉS

A Mecsekben található feketeszén és hasadóanyag bányászat jelentős. Villamosenergia termeléséhez barnaszenet és olajat használnak fel.

12.2 AZ IPAR

Szerkezete nem a legkedvezőbb, mert az ipar, a szén és ércbányászat, valamint az építőipar kivételével a megye életében nem tölt be jelentős szerepet. A megye szocialista iparában termelt fontosabb termékek közül még a porcelánszigetelő, bőr és farostlemez termelést kell megemlíteni.

12.3 MEZŐGAZDASÁG

A megye 1972-ben nyilvántartott összes lakójából /429.725 fő/ a foglalkoztatottak száma 154.573 fő. A szocialista mezőgazdaságban foglalkoztatott tagok száma 7.067 fő Ág-i és 45.703 fő TSz. dolgozó. A megyében 1972-ben 3.250 db. traktor dolgozott, egy traktor egységre jutó szántó terület 42 ha. /Országosan ez a szám 43 ha/, 1 ha szántó területre kiszórt műtrágya 277 kg. /Országosan ez a szám 1 ha/202 kg/. Az öntözött terület 4.455 ha. Állattenyésztésre jellemzésül az alábbiak álljanak itt.

	szarvas- marha	sertés	ló	juh	összesen	100 ha mg-i ter-re jutó sz.állat
db.	77.151	47.516	6.073	3.992	135.732	43,1
Orsz.átl.						39,2

12.4 MŰVELÉSI ÁGAK

A megye összes területének /444.088 ha/ 71,5 %-a 315.586 ha mezőgazdasági művelés alatt áll/ szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, rét, legelő/. Erdő művelési ágba tartozik 21,5 % 97.756 ha /erdőrendezőségi adat 1971/. A művelés alól kivett terület 29.891 ha, az összes terület 7 %-a.

12.5 ERDŐSÜLTÉSÉG

Megyei Földhivatal nyilvántartása szerint 93.783 ha 20,7 %
Erdőrendezőségi adatok alapján 97 756 ha 21,5 %

12.6 NÉPESSÉG

1973. január 1-én a megye népessége 429.725 fő. Az országos népesség %-ban 4,1. A népsűrűség 94.8 l km²-en. A megyében van 4 db. város, 17 önálló tanácsu község, 299 közös tanácsu község. A megye 5 járásában 316 község van összesen.

12.7 URBANIZÁCIÓ

Alakulására jellemző kép többek között a városok és községek lakónépességének alakulása.

A városok	A községek	A lakónépesség számának változása 1970 - 1972.	
1970. I.1.	1973.I.1.	1970.I.1.	1972.I.
		A városok	A községek
207 944	217.221	217.241	212.504
		+ 4,5	- 2,2

Ez a folyamat megközelíti az országos átlagot.

országos: + 4,0 - 1,8

12.8 IDEGENFORGALOM

A megyében az idegenforgalom kulturált lebonyolítására rendelkezésre áll 14 szálloda, összesen 488 szobával és 1008 ágyval. 1972-ben 29.981 külföldi kereste fel megyénket és 2,6 napot tartózkodott itt.

13. AZ ERDŐK ALAKULÁSÁBAN ÉRVÉNYESÜLT TENDENCIÁK

13.1 ERDŐTERÜLET VÁLTOZÁSOK

	1955.	1960.	1970.	1973.
Erdőterület ha	66.800	68.100	94.669	97.756
%	100	102	142	146

13.2 FAFAJPOLITIKA

Az erdőgazdasági kezelésben lévő erdőkben a természetes állománytípusok fenntartására törekedtek. 1950 után a száraz termőhelyeken előtérbe került a fenyő célállomány alkalmazása. Egyéb szektorok a cser és az akác fafajokat részesítették előnyben. Az erdőtelepítésben 1950 után minden kezelőnél az akác mellett a fenyvesítést szorgalmazták. 1960. után a nyárprogram végrehajtása került az erdőtelepítési feladatok homlokterébe, melyet az ültetvénytípusú cellulóznárasok létesítése követett.

13.3 KEZELÉSI VISZONYOK

	<u>1955</u>	<u>%</u>	<u>1960</u>	<u>%</u>	<u>1970</u>	<u>%</u>	<u>1973</u>	<u>%</u>
Erdőgazdaság	61.130	92	52.160	77	61.702	65	62.909	65
Áll.Gazdaság	890	1	2.040	3	4.438	5	5.391	5
Vizügy	-	-	-	-	201	-	230	-
Egyéb állami	2.070	3	10.010	15	1.228	1	230	-
Tsz.	1.220	2	3.720	5	27.100	29	28.109	29
Egyéb erdő	1.490	2	170	-	-	-	-	-
Összesen:	66.800	100	68.100	100	94.669	100	97.756	100

13.4 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÜLÉSE

13.41 Termelési funkció

Az erdők termelési funkciója növekvő tendenciát mutat. A faki-termelés az 1955. évi 209.000 br. m³-ről 428.000 br m³-re, a feldolgozás 7.000 nm³-ről 41.000 nm³-re nőtt.

Vadászat terén a nagyvad kilövése 300 db-ról 4.000 db-ra, az apróvad kilövése 1.000 db-ról 26.000 db-ra emelkedett.

Az erdei melléktermék termelés szerkezeti összetétele megváltozott. Míg 1955-ben a cserzőkéreg, a faszén, az égetett mész és az építési kő termelése dominált, addig jelenleg a bányaszőnyeg, az árvízvédelmi rőzse, a kalapácsnyél és a vesszőseprő a keresett erdei melléktermék.

13.42 Környezetvédelmi funkció

1950. és 1960. között elsősorban a mező- és legelővédő fásítások, az ut- és vasutmenti hófogósáv telepítések kivitelezésére került sor. 1960. után előtérbe került a majorvédő sávok létesítése, a Pécs város, Komló város és az Orfűi üdülőkörzet zöldövezeti fásítása.

Ezekon kívül súlyponti feladattá vált az erózióknak kitett területek talajvédelmi fásítása, a meliorációs tervekben szereplő vizgyűjtőkön belül.

13.43 Szociális - üdülési meglévő jelentősebb objektumok ismertetése.

1972. évben kezdődött a MÉM célsoportos állami támogatásból finanszírozott beruházások kivitelezése. 1972. évben 2.000 mFt-ot,

1973. évben 3.000 mFt-ot kaptunk és használtunk fel közjóléti erdei létesítmények építésére.

1972. évben a Mecseki EFAG kivitelezésében elkészült a Mecsek kedvelt kirándulóhelyein kilenc közjóléti objektum, pl. Pécs-váradai erdészeti területén a 6. főközlekedési út mellett Mecseknádasd község határában egy 16 db. személygépkocsi befogadó-képességű autósziphenő; Árpád-tetői erdészeti területén Pécs - Komló város vonzáskörzetében a Rigó-kut és környékét, Trippamerfa környékét, Zsolnay-kut, Hármass-forrás, Lapis környékét rendeztük. Több tucat pad-asztal garnitúra, szeméthyűjtő, tüzrakóhely, forrásfoglalás, WC, esőbeálló készült a pihenni vágyók - kirándulók részére.

A Kárászi erdészeti Mézesréten létesített autósziphenőt és kirándulóközpontot.

Hasonló forrásból a Kertészeti és Parképitő Vállalat végzett igen szép munkát a Pécs Városi Parkerdőben;

pl. a Remeteréten lévő kiránduló központ, és a mandulási, ill. a Camping melletti autóparkoló, 4.000 fm. sétaut, padok - asztalok, stb.

1973. évben a Mecseki EFAG /Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság/ kivitelezésében készült közjóléti objektumok:

Pl. Az uttörőmozgalom céljait is szolgáló orfűi munkásszállás felújítása, környékének rendezése, forrásfoglalás, WC, pad, asztal, szeméthyűjtő kihelyezése, utépitések.

1973-ban a Pécs-Városi parkerdőben az Égervölgyben folytak nagyméretű munkálatok:

Vízügyi kivitelezésben átlagosan 4,5 m mélységű 4.500 m² felületű víztározó épült az Éger völgyben

A misina-tetői zsufoltság csökkentésére a kilátó és TV. torony közelében erdei autóparkoló, kb. 5.000 fm sétaut, autóbusszmegálló a Remete réten, tornapálya, forrásfoglalás, pad-asztal, tüzrakóhely, esőbeálló, stb.

1974. évben is tovább folyik a közjóléti erdei létesítmények építése a jóváhagyott tervek alapján.

2.1 IRÁNYELVEK

21.1 ALAPFUNKCIÓK MEGHATÁROZÁSA A TÁVLATI IGÉNYEK ALAPJÁN

Az erdőállományfejlesztési tervünket az új besorolás szerinti bontásban /fatermesztés-környezetvédelmi, szociális-üdülési célú erdők/ készítettük el a meglévő, és az 1990-ig telepítésre kerülő megyei erdőkről.

21.11 Kapcsolódás más ágazatokhoz

A megyében az eddigi erdőtelepítési munkák során a legnagyobb partner a mezőgazdaság /Állami Gazdaság, TSz./ volt, és a távlati tervekben is - összehangoltan a meliorációs feladatok végrehajtásával, a mezőgazdaság komplex fejlesztésével - változatlanul a legnagyobb területtel érintett szektor. Ezt a szoros kapcsolatot az erdők védelmi funkciójának gyakorlati alkalmazása, és a gazdaságosan szántóföldi művelésben nem hasznosítható területek fokozatos kivonása, és ezek egy jelentős részének beerdősítése tartamosan biztosítja. Erdők fenntartásával, telepítésével a vizek védelmét is szolgáljuk.

A vizpartok, vízfolyások, egyéb vonalas vízi létesítmények, tározók védő- és esztétikai fásítása is szerepel a tervben.

A KPM és a MÁV vonalas létesítményeinek fásítása is megoldásra váró feladat. Felhagyott bányák, bányameddők újrahasznosítása, erdősítése, az ipartelepek, bűzös üzemek védőfásításával együtt szerepelnek az egyeztetett távlati tervben.

21.12 Társadalmi igények figyelembevétele

A megyei települések, városok körül létesítendő zöldövezeti fásítások már elkészült tervei beépítést nyertek a távlati tervbe.

Társadalmi szervek reális igényei, elképzelései is szerepelnek az Uttörőszövetség, KISz, Természetbarátok, Horgász Szövetség, stb./. Belekerültek a tervbe a turisztikai, idegenforgalmi nevezetes helyek, létesítendő üdülőközpontok, fürdők erdősítési igényei is.

21.2 TERÜLETVÁLTOZÁSOK MEGHATÁROZÁSA

A racionális földhasznosítás végrehajtása során a megyében mezőgazdasági művelésből kikerülő földterületek egy jelentős része kerül erdősítésre. Nem erdősíthető minden felszabaduló terület, mert ezek között lesznek olyanok is, melyek egyáltalán nem, vagy csak olyan ráfordítással erdősíthetők, melyek ezt a tevékenységet a gazdálkodó szektor számára gyakorlatilag lehetetlenné teszik. A tervekészítés részeként 1973-ban végzett felmérés szerint a megye erdőtelepítései a következőképpen alakulnak szektor és funkció bontásban 1990-ig.

	Termelés	Védelem	Szoc-üdülés	Összesen
		ha-ban		
Eg	660	24	-	684
ÁG	301	888	-	1189
Eá.	-	1104	-	1104
OVH	-	-	-	-
TSz.	4992	1392	-	6384
E	-	-	-	-
Összesen:	5953	3408	-	9361

21.3 FAFAJPOLITIKAI CÉLKITŰZÉSEK

A termőhelyi adottságokból kiindulva, annak legjobban megfelelő faegyed, faültetvényt kell kiválasztani úgy, hogy a létesítendő erdő funkciójának is megfeleljen.

21.4 ÁLLOMÁNYKEZELÉSI IRÁNYELVEK AZ ALAPFUNKCIÓK SZERINT

21.4.1 Telepítés, felújítás, természetes felújítás jelentősége, állománycserék

A termelési rendeltetésű erdők telepítésénél törekedni kell a főfafajban és az állományszerkezeti fafajokban elegyes többszintű állományok kialakítására. A nagymérvű Evetria károsítás miatt célszerű kerülni az erdeifenyő monokulturák telepítését. Környezetvédelmi funkciójú telepítések terén a jövőben is a meliorációs tervekkel összhangban végzett talajvédő fásítások dominálnak. Különös gonddal kell végrehajtani a kiemelt zöldövezeti fásításokat. A felújítások során törekedni kell a sarjerdők visszaszorítására és az adott erdőgazdasági tájnak

megfelelő természetes erdőtipusok kialakításra. A természetes felújítási módot kiterjedten kell alkalmazni az elit őshonos állományokban. A termőhely potenciális termőképességének jobb kihasználása érdekében fafajcserés állományátalakítással csökkenteni kell az akác és a cser fafajok területi arányát.

21.42 Állománynevelés

A fatermelési rendeltetésű erdőkben a nevelővágásokat az egységnyi területre eső legnagyobb és legértékesebb fatömeg megtermelésének szolgálatába kell állítani. Környezetvédelmi erdők nevelővágásait mindenkor az erdő elsődleges rendeltetésének /talajvédelem, por, füst, gáz, zajártalom elleni védelem/ kell alárendelni. A szociális-üdülési funkciójú erdők nevelővágásaival fafajgazdagságra és esztétikai hatások érvényre juttatására kell törekedni.

21.43 Véghasználatok, vágáskor

Mindhárom funkciót betöltő erdőben - ha a lehetőségek adottak - a természetes felújítási vágásmódot kell alkalmazni. Amíg a fatermelési rendeltetésű erdők vágáskorát az állományok növekedéviszonyai határozzák meg, addig az egyéb rendeltetésű erdőknél a biológiai kor felső határa az irányadó.

21.44 Természetes erdőtipusok jelentősége

A természetes erdőtipusok jelentősége abban áll, hogy az adott erdőgazdasági táj őshonos fafajiból alkotnak állományokat, a termőhelyet legjobban hasznosítják, természetes felújulásra képesek, fafajösszetételük változatos, és ez biztosítja a legolcsóbb felújítási módot is.

21.45 Fenntartás, védelem

Az erdőállományok fenntartása terén az eddigi gyakorlatnak megfelelően kell eljárni a jövőben is. Erdővédelem terén ajánlatos igénybe venni a növényvédő állomások szakszolgálati tevékenységét. Hatékonyabban kell védekezni a vadkár ellen. Meg kell szüntetni az erdei legeltetéssel okozott kártételeket, és a tüzesetek megelőzése érdekében ki kell fejleszteni a megyei szintű tűzjelző szolgálatot.

21.5 KÖZJÓLÉTI MŰSZAKI LÉTESÍTMÉNYEK

21.51 Turisztikai célú feltárás /autósturizmus, sétautak/

A pihenni vágyó ember tömegközlekedési eszközökkel, gépkö-

csival, gyalog közelíti meg az erdőt. A pihenés, a felüdülés érdekében a zsufoltságot elkerülendő feladat a területen a kirándulók egyenletes elosztása. A kirándulóközpontok, nevezetes erdei objektumok /kilátó, öregfa, barlang, forrás, stb/ sétauttal való feltárása is célunk. Az utak készítésénél törekednünk kell arra, hogy a lejtviszonyok 5-9 %-nál nagyobbak legyenek, pihenő erdőben 2 m szélességben, séta és kiránduló erdőben 1 - 1,2 m szélességben készüljenek. A sétautaknak úgy kell készülni, hogy azok mindenki számára lehetővé tegyék az erdei sétát, és a gépkocsi közlekedésre is alkalmas uttá alakíthatók legyenek minimális földmunkával.

21.52 Pihenőhelyek kialakítása, kulturált üdülés feltételei.

A pihenőhelyek konkrét helyét elsősorban a területi adottságai határozzák meg. Minőségi követelmény csak másodsorban játszik szerepet, illetve azok fokozatos elérésére a területen törekedni kell. A pihenőhelyek környezetének kialakítására példák lehetnek parkok, arborétumok, mert ezek fafajgazdagságuk, ligetes állományszerkezetük és magas koruk folytán igen alkalmasak esztétikai hatások elérésére. A további feladat az így kialakított természetszerű környezetbe beilleszteni a kulturált üdülési és pihenés feltételeit biztosító létesítményeket. Törekedni kell arra, hogy természetes helyi anyagokból, tájbaillően a természetes környezet lehető legkisebb változtatásával készüljenek el a szükséges műszaki létesítmények /faházak, esőbeállók, WC, tűzrakóhelyek, hidak, pad-asztal garnitúrák, stb./

21.53 Erdei sportolás lehetőségei

Ahol erre igény és lehetőség van a közjóléti munkákat úgy kell végezni, hogy minden évszakban adjunk lehetőséget erdei sportolásra. Egy, már gyakorlatban is alkalmazott megoldás az erdei tornapályák létesítése. A téli sportok gyakorlására kell lehetőséget adni, si és rődlipályák létesítésével, ott ahol megalapozott igény van erre.

21.54 Szálláshelyek létesítése /turistaház, camping, stb./

A városiasodás és a megváltozott erdőgazdálkodás következtében üresen maradt erdészházak, erdei munkásszállások felújítása és kezelésbevétele turisztikai igények kielégítésére már gyakorlat. Ezt a gyakorlatot továbbfejlesztve és kibővítve más megoldásokkal keressük a lehetőséget a szálláshelyek számának növelésére, a jelentkező igények alapján.

21.55 Fenntartás, üzemeltetés

Az erdőkben létesített kiránduló központok, pihenő és séta-erdő objektumok fenntartása, a területen gazdálkodó üzemi feladatokat ellátó szakszemélyzet feladata. Ez a munka jelenleg még megoldható. Keresni kell a megoldást a jövőre vonatkozóan, mert a megnövekvő új feladatok ellátására a jelenlegi - gazdálkodásra létrehozott - szervezet hagyományos munkája elvégzése mellett nem lesz képes. A takarítás, a tisztaság megőrzése, a higiénia követelményeinek betartása, a rongálások kijavítása, a műszaki létesítmények fenntartása, felújítása, a megnövekedett tűzveszély elhárítása, stb. mind növekvő tendenciájú feladat és társadalmi összefogással ezeknek csak egy részét lehet megoldani.

21.6 KÜLSŐ SZERVEK KAPCSOLATA ÉS SZEREPE

Tervkészítés során széleskörű közvélemény kutatást végeztünk a megyében. Levélben megkerestünk minden szervet és intézményt, melyeknek véleményünk szerint fatermelési, környezetvédelmi, üdülési vonatkozású erdőtelepítési igénye, feladata, elképzelése lehet. A kapott információkat felhasználtuk témavázlatunk készítéséhez. /17 intézmény és szerv közül 14 választott is/.

21.61 Természetvédelmi vonatkozások

Szoros kapcsolat van a környezetvédelem és a természetvédelem között, mivel a természetvédelmi területen minden környezeti ártalom ellen védekezni kell, a környezetvédelem mintaterületeiként is felfoghatók a természetvédelmi területek. A megye területén nincs nemzeti park, és a jövőben sem létesül. A közeljövőben elkezdődik a Keleti Mecsek még háborítatlan területein egy tájvédelmi körzet kialakítása. A meglévő természetvédelmi területek összes területe 1828,48 ha, 14 db. objektum, illetve tárgy szerepel védelem alatt. Ezekből három országos jelentőségű. /204 törzskönyvi számú Szársomlyó, a magyar kikerics tenyészőhelye; 380 törzskönyvi számú Tekeres - Kovács-szénája területén lévő "Herman Ottó" tó; és a 299 törzskönyvi számú Pécs-Komló határában lévő melegmányi forrás mésztufagátas patakokkal./ Zárt természetvédelmi terület nincs a megyében. A természetvédelmi területek szociális-üdülési és védelmi rendeltetést is betöltenek a védelemre érdemes természeti tárgyak megóvása mellett.

21.62 Idegenforgalmi, belkereskedelmi egyéb szervek

A megye idegenforgalma jelentős mértékben növekedett a 60-as évektől. A belkereskedelmi forgalom is növekvő tendenciát mutat. A Mecsek és általában az erdő, a szép park alkalmas leginkább arra, hogy méltó környezetet biztosítson idegenforgalmi nevezetességeknek, vendéglátóipari egységeknek. /műemlék, vár, diszkut, szálloda, stb./

22. KONCEPCIÓ

22.1 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÍTÉSE KÖZÉP ÉS HOSSZUTÁVU ÜTEMEZÉSSEN

22.11 Elsődlegesen termelési funkciót betöltő erdők.

Baranya megyében az erdő több célú hasznosításában a termelési funkció jelentősége közép- és hosszutávon egyaránt nőni fog. Az üzemtervek aktualizált adatai szerint az évenként kitermelhető fatömeg a jelenlegi 428 ezer br.m³ fatömegről 1980-ra 455 ezer br.m³-re melkedik, és hosszutávon is azonos szinten mozog. Hasonlóan növekvő tendenciát mutat a feldolgozás is. Vadgazdálkodás terén fontos feladat, hogy a kilövések végrehajtásával mielőbb alakuljon ki az erdő vadeltartó képességének megfelelő vadlétszám. A fafajpolitika terén előtérbe kell helyezni továbbra is a tölgyesek zónájában előforduló természetes állománytipusokat.

22.12 Elsődlegesen környezetvédelmi funkciót betöltő erdők

A távlati tervezés során felmért igények alapján 1990-ig 960 ha zöldövezeti erdő fenntartása, illetőleg telepítése a cél. Az 1981 utáni időszakra 180 ha-os zöldövezeti igény jelentkezett. A meliorációs tervekkel összhangban a talajvédelemmel kapcsolatos erdőtelepítésekre és fenntartásra 1980-ig 3112 ha területet irányoztunk elő. Az 1981 utáni időszakra felmért igény 787 ha. A talajvédelmi fásítások a 17 % feletti lejtőtartományba tartozó, erózióknak erősen kitett mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területeken kerülnek kivitelezésre. Általában azt az elvet kívánjuk érvényesíteni, hogy a vizgyűjtőn kívül végrehajtott erdőtelepítés, mint biológiai védekezési mód, 5-6 évvel megelőzze az agrártechnikai és műszaki talajvédelmi módszereket. A meglévő védőfásításokból 96 ha ut,

vasut-kisérő fásítást, 666 ha vízfolyás és tómenti fásítást 267 ha mező- és legelővédő erdősávot és 42 ha egyéb összekötő egységet kívánatos fenntartani. A felmért igények alapján a következő védőfásítások telepítését tervezzük:

	<u>1980-ig</u>	<u>1981 után</u>
ut, vasut-kisérő fásítás ha	24	-
vízfolyás, és tómenti fásítás ha	95	257
mező- legelővédő erdősávok ha	69	-
egyéb összekötő egységek ha	20	-

A megyében a természetvédelem alatt álló területek összesen 1828 ha-t tesznek ki. Ezekben a területeken folyik aktív természetvédelem. A jövőben a Keleti Mecsekben egy kb. 7.000-8.000 ha-os erdőtömböt kívánunk tájvédelmi körzetté nyilvánítani. Ez nem akadályozza az erdő egyéb rendeltetésének érvényesülését, mivel a védelem tájképi összhatások megőrzésére fog irányulni elsősorban.

22.13 Elsődlegesen szociális-üdülési funkciót betöltő erdők
Baranya erdősültségéből adódik, hogy szociális-üdülési céllal nem kell erdőt telepíteni. A termelési funkciójú erdőkből kell kialakítani a szociális-üdülési célokat szolgáló erdőket.

22.131 Célok szerinti igények kielégítése. A megyében 4 város és 28 község körül létesítünk 1990-ig pihenőerdőket. /Alsó-foku körzeti központokig kívánjuk pihenőerdővel ellátni a településeket ott, ahol erre igény van és ahol ez hagyomány./ A pihenőerdő a napi felüdülést fogja biztosítani. Ennek megfelelően nagyfoku berendezettségű és intenzív feltártságot igényel. További követelmény vele szemben, hogy 30 perc alatt elérhető legyen. Tömegközlekedési eszközökkel, vagy gyalog. A felmért igények alapján részben már biztosítottunk, és 1980-ig még elkészítünk 915 ha erdőt erre a célra, 1981. után még kell 473 ha pihenőerdő. Sétaerdő feladata elsősorban hétvégi üdülés feltételeit biztosítani. Üdülési rendeltetésű erdőgazdálkodás alatt álló jól megközelíthető, uthálózáttal feltárt és csak mérsékelt műszaki berendezettségű parkerdő. A végzett felmérés alapján 1980-ig 2020ha sétaerdő az igény -

1975-ig 1120 ha részben megvalósult, illetve a közeljövőben fog elkészülni. További igény 1981 után 1630 ha sétaerdő létesítése. Kiránduló erdők: csak sétautakkal feltárt üdülőerdők, a sétaerdő tartalékterületei. Elsősorban hétvégi és szabadságidő alatti aktív pihenés feltételeit biztosítja. A megyében már rendelkezésre áll 2000 ha kiránduló erdő. 1980-ig további 1600 ha és 1981 után még szükséges 6000 ha kirándulóerdő. /Séta és kiránduló erdőt középfokú - körzeti központig terveztünk./ Erdei autós-pihenő: legintenzívebben feltárt és berendezett erdei üdülési egység. Autós turisták és a közúton közlekedők számára biztosítja néhány órás pihenés feltételeit. 1980-ig négy helyen összesen 4 ha-on fogunk létesíteni autós-pihenőt. Egyéb erdei üdülési egység - erdei tábor, és kirándulóhely, erdei sport, faházás camping, erdei turisztaház, erdei múzeum, erdei tornapálya, arborétum, stb. - önállóan és kiemelten nem szerepel tervünkben, hanem valamely séta és kirándulóerdő részét képezi.

22.132 Vonzáskör szerint. A pihenőerdők nagyrésze helyi jelentőséggel bír. A helyi lakosság felüdülését, pihenését kívánja és hivatott biztosítani. A Mecsek egyes részei is elsősorban a helyi lakosoknak nyújtanak séta- kirándulási - pihenési lehetőséget, de ezen túlmenően egész Baranyának illetve a Dél-Dunántulnak közkedvelt üdülőhelyei, /pl. szekszárdi uttorók és általános iskolások a Keleti Mecsekben nyaranként rendszeresen üdülnek egy átalakított erdészházban, de rendszeresen visszatérnek ide Bajáról és Szegedről is, stb./ Az orfői és abaligeti üdülőközpont országosan ismert és kedvelt hely.

22.133 Műszaki létesítmények. Az erdő szociális - üdülési funkciójának fokozott érvényrejuttatásának érdekében utakat kell építeni. A Mecsekben 1975-ig elkészül a Lapist-Remeteréttel összekötő 1,8 km hosszú kövesút. 1980-ig a Jakabhegyre is új ut vezet. Növelni fogjuk a kirándulóközpontok számát és felszereltségét, berendezettségét.

22.134 Jelentősebb üdülőerdő egységek kiemelése. Pécs várost szolgálja a város felett lévő 620 ha-os parkerdő. Ez a leglátogatottabb terület. Parkerdőgazdálkodás a megyében még csak itt folyik. Kezelője a Városi Tanács. Jelentős iskolai kirándulóhely az Égervölgy. Igen látogatott és kedvelt kirándulóközpont a Jakabhegy. Orfű és Abaliget országos jelentőségű

kirándulóközpontok. A Keleti-Mecsekben igen kedvelt kirándulólé hely a Márévár és környéke. Főként a komlóiak járnak ide. A mohácsiak kedvelt kirándulólé helye a székelyszabari vértölgyeserdő, stb.

22.135 Koordinációs vonatkozások. A tervezés során kapott adatokat a Pécsi Erdőrendezőség dolgozta fel és végezte el a szükséges egyeztetéseket mind a megyei, mind országos szinten.

22.2 AZ ERDŐÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS MUTATÓI

22.21 Erdőterület változások közép és hosszútávú ütemezésben

Baranya erdőterülete 97.756 ha, erdősültségi % 21,5/ az országos erdősültség 16,7 %./

22.211 Telepitési előirányzatok. A várható erdőtelepitéseket a következő táblázat mutatja szektor és ütem bontásban.

		<u>1980-ig</u>	<u>1981-től</u>	<u>1990-ig</u>
Erdőgazdaság	ha	422	263	
Állami Gazdaság	ha	803	386	
Egyéb állami	ha	685	419	
Tsz.	ha	2.880	3.504	
Összesen:	ha	4.790	4.572	

A megye erdőterülete: 9.361 ha-ral nő.

A telepítendő erdők célállomány szerint következőképpen oszlanak meg.

	<u>kulturfenyő</u>	<u>tölgy</u>	<u>nyár</u>	<u>egyéb</u>
ha	3.885	1.952	834	2.630
%	41,5	20,9	9,4	28,2

A telepítésre kerülő erdők alapfunkciók szerint így oszlanak meg.

	<u>Termelési</u>	<u>környezetvéd.</u>	<u>szoc-üdülési</u>
	<u>c</u>	<u>é</u>	<u>l</u>
ha	5.953	3.408	-
%	61	39	-

22.212 Erdőterület arányok szektoronkénti bontásban

	1980-ig		1981 - 1990	
	ha	%	ha	%
Erdőgazdaság	64.975	66,5	65.659	61,3
Állami Gazdaság	4.460	4,5	5.649	5,1
Egyéb állami	1.116	1,2	2.220	2,3
Tsz.	27.005	27,6	33.389	31,1
OVH	200	0,2	200	0,2
Összesen	97.756	100,0	107.117	100,0

Célállományok szerinti változás

	Tölgy		Fenyő		Nyár		Egyéb	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1970	20.298	20,8	3.216	3,3	5.125	5,3	53.155	70,6
1990	22.250	20,7	7.101	6,6	5.959	6,6	55.785	67,1

Alapfunkció szerinti felosztásban az erdő arányok következőképpen fognak alakulni:

	termelési célú		védelmi célú		szoc-üdülési célú	
	ha	%	ha	%	ha	%
1970	93.502	96	4.254	4	-	-
1990	83.871	78,2	7.662	7,1	15.584	14,7

22.22 Egyéb mutatók

22.221 Természetes erdőfelújítás. A fagazdaság távlati tervében előirányoztuk, hogy a természetes erdőfelújítás aránya a jelenlegi 20 %-ról 30 %-ra emelkedik. Figyelembe véve a Mecsek és a Zselicség erdőgazdasági adottságait és állományviszonyait ez a célkitűzés reális alapokon nyugszik.

22.222 Természetes erdőtípusok. Az 1970-ben kimunkált adatok szerint Baranya megyében a természetes erdőtípusok 74 %-os területarányt képviselnek. A meglévő erdőkben ezt az arányt továbbra is kívánatos fenntartani. Baranya megyére jellemző természetes erdőtípusok a következők:

Gyertyános-kocsányostölgyek, Tölgy-Kőrös-Szil ligeterdők, Bükkösök, Gyertyános-kocsánytalantölgyesek, Tölgyesek, Cseres-kocsánytalan tölgyesek, Molyhostölgy-Virágoskőrös Karsztbokor erdők.

22.223 Véghasználati módok. A tarvágás és a természetes felújítóvágás jelenlegi aránya 80 : 20 %-hoz. A jövőben a pihenő és sétaerdőkben a szállaló őzem mód bevezetése látszik szükségyszerűnek.

22.224 Vágáskorok. Az állománytípust jellemző főfafajok alapján az alábbi vágásérettségi korok alkalmazása kívánatos.

Tölgy - bükk szálerdőknel	100 -120 év
Cser	" 80 -100 év
Fenyőnél	80 - 90 év
Akác	" 25 - 30 év
Nyár	" 15 - 30 év
Fűz	" 25 - 30 év

Pécs, 1974. április

1851

1866

1851

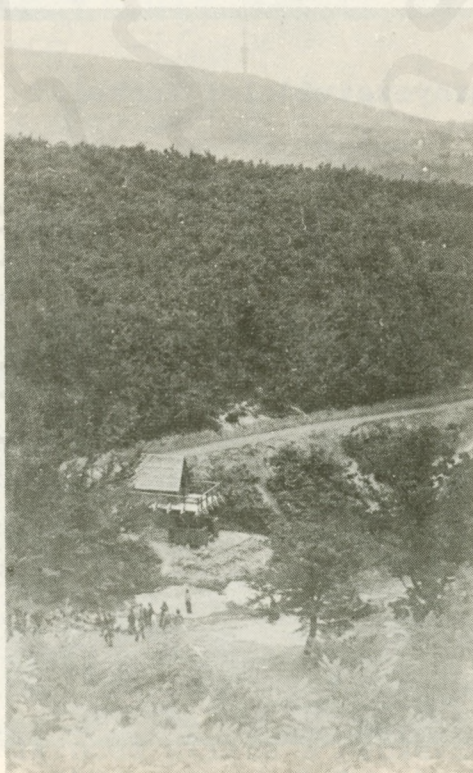
/1866/

Szociális-üdülési funkció

Kialakítás alatt lévő kirándulóközpont az Éger-völgyben

Jellemző erdős tájkép

Jellegzetes
erdőállomány

Gyertyános-tölgyes
természetes ujulattal

Környezetvédelmi funkció

Pécsi erőmű zagykazettáinak védőfásítása

A megye erdővel kapcsolatos nevezetes helye

Kistubes kilátó a Mecsekben

(Kézirat)

Kézirat a Magyar Királyság Erdészeti Múzeumának gyűjteményében őrzött, a Magyar Királyság Erdészeti Múzeumának gyűjteményében őrzött, a Magyar Királyság Erdészeti Múzeumának gyűjteményében őrzött.

Fejér megye

Összeállította:

Székesfehérvári Erdő-
felügyelőség

Egyetért:

Tanaszi György
igazgató

Fejér m. Tanács VB.
Mg-i és Élelm.Oszt.vez.h.

1. H E L Y Z E T K É P

11. A MEGYE TERMÉSZETI ADOTTSÁGAINAK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

11.1 FÖLDRAJZI ADOTTSÁG

Fejér megye hazánkban csaknem központosan elhelyezkedő megyéje, amely a Nagyalföld magasabban fekvő részének, a Dunántulnak keleti pereme.

11.2 TERMŐHELYI ADOTTSÁGOK

Morfológiailag Fejér megye többségét képező Mezőföldi táj felszine sajátosan medenceüledékekből épült fel.

A Mezőföldet a középhegységek lábáig panonkori tenger borította, amelyből valószínű, hogy csak az andeziterupcióval áttört Velencei hegység gránittömbje emelkedett ki szigetként. A tenger elhúzódásával az eróziós, tevékenység nagy erővel pusztította az üledékes takarót.

A jelenlegi felszint végül is a defláció alakította ki, melynek következtében lösz és homok borítások jöttek létre, illetve mint például a Mezőföld-Sárrét a folyóvízi üledékekből települt öntés alapkőzet jellemzi.

Többségében az éghajlati jellemzők az Alföldéhez hasonlóak.

A megye területének többségét kitevő Mezőföldi tájegység a Dunántul legkontinentálisabb tája. Ennek megfelelően az évi átlagos csapadék 550-600 mm között van, míg az évi hőmérsékleti átlag 10,4 °C. Az erdőtenyészet számára a fenti értékeknél kedvezőbbek a Dunántuli - középhegységhez tartozó, a megye nyugati szegélyét képező területeken, ahol az alacsonyabb /9-10 °C./ évi középhőmérsékleten tulmenően, a csapadékátlag 600-700 mm között van.

Talajtani viszonyok: a megye legértékesebb talajai a löszön és a lösszerű alapkőzeteken keletkezett, különböző humuszos szintű mezősegi talajtípusok. Azonban a rövid lefutású eroziópusztított oldalakon kisebb kiterjedésű váztalajok mélyfekvésekben pedig réti és szikes talajok is találhatóak.

Növénytársulási szempontból elmondható, hogy a kocsányos-tölgy, a cser és kocsánytalantölgy őshonos. Juharok közül a mezei és feketejuhar gyakoriak. A Balaton vonalától délkeletre az ezüsthárs és nagylevelű hárs őshonos.

Számottevő területet foglal el - összefüggő állományokban - az akác, kisebbben az erdeifenyő és a feketefenyő, valamint a hazai és nemes nyárok, mint mesterségesen telepített kultur erdők. Ezen állományok jelenét és jövőjét a változatos termőhelyi adottságok, elsősorban a talajvíz szintje alapvetően meghatározza.

12. A MEGYE GAZDASÁGI VISZONYAI

12.1 ENERGIATERMELÉS

Jelentősebb energiatermelés a megyében nem történik, azonban meg kell említeni a szénbányászatot, így Pusztavám és Balinka szénbányáit, melynek termékét a lakosság és a kisebb ipari üzemek helyi energia szükségletén felül, az országos energia termelésben hasznosítják.

12.2 AZ IPAR

A megye jelenlegi három ipari bázisa az országos jelentőségű ipari koncentráció része, mégpedig:

- Székesfehérvár a közép-dunántúli ipar koncentráció legjelentősebb ipari csomópontja,
- Dunaujváros a Duna-menti ipari koncentráció egyik centruma,
- Mór és környezete szénbányászata révén a tatabányai ipari koncentrációhoz kapcsolódik szervesen.

12.3 MEZŐGAZDASÁG

A megye természeti, valamint közgazdasági adottságai kedvező feltételeket biztosítanak a mezőgazdasági termelésnek. A megye 437.378 ha összterületének 63,2 %-a szántóterület, mely a racionális földhasználattal és az ipari létesítmények te-

rület igénye miatt továbbá utak, víztározók építése kapcsán 1-2 %-kal csökken a távlatban.

7.475 ha-on szőlő termelés folyik /Mór, Etyek/, gyümölcs-termelésbe vont terület emelkedése várható. Az állattenyésztésen belül a megye adottságainak legjobban a sertés és a szarvasmarhatartás felel meg.

12.4 MŰVELÉSI ÁGAK

Fejér megye közigazgatási összterülete 437.378 ha, ebből:
/Fejér megye statisztikai évkönyve 1972. alapján/

Szántó	269,7 ezer ha	61,3 %
Rét-legelő	47,1 " "	10,8 %
Kert-gyümölcs	12,7 " "	2,9 %
Nádas	5,1 " "	1,2 %
Erdő	53,6 " "	12,4 %
Kivett, beépített egyéb	49,2 " "	11,4 %
Összesen:	437,4 ezer ha	100,0 %

12.5 ERDŐSÜLTÉS

Fejér megye erdőterülete /1970. évi állapot/ 53.621 ha. Az erdőszültség 12,4 % - az országos 16,7 %-kal szemben. Az erdőterület elosztása a megye területén nem egyenletes.

12.6 NÉPESSÉG

Fejér megye területe 4.374 km², az ország-Budapest nélküli területének 4,8 %-a. Területi rangsorban a megyék között a tizenegyedik helyet, 388.910 fős népességével - kilencedik helyet foglalja el.

Népsűrűségben jelenleg eléri az országos átlagot.

A várható távlati fejlődés következtében a megye népessége 1985-re 435-444 ezer, 2000-re 480-490 ezer főre becsülhető, s ezzel népsűrűsége meghaladja az országos átlagot /105-106 lakos/km²-es népsűrűsége lesz/.

A foglalkoztatottság jelenlegi cca 46 %-os aránya 2000-re 48 %-ra változik.

12.7 URBANIZÁCIÓ

A megye településhálózatának kialakulásában természeti és gazdasági földrajzi adottságok játszották a döntő szerepet. A megye déli, délkeleti területén középfalvas, nagyhatáros települések, az Északi területen kis és középfalvas települések találhatók.

A megye két városának /Székesfehérvár, Dunaujváros/ - melyekbe a megye lakossága jelenleg 30 %-a, 2000-re 45-55 %-a koncentrálik - dinamikus fejlődése mellett már, Sárbogárd, Bicske jönnek számításba, mint középfokú körzetközpontok.

12.8 IDEGENFORGALOM

Országos és regionális jelentőségű a Velencei-tó és környéke, a Vértes-hegység, mely kapcsolódik a Komárom megyei idegenforgalomhoz, valamint a fejlesztésre váró Bicske-környéki üdülőtérület.

Tranzit idegen forgalmat bonyolítanak le az M-1-es; M-7-es; 8-as, 81-es közlekedési utvonalak, mint idegenforgalmi folyosók, a Velencei-tó Északi partja valamint a Tác-i /Gorsium/ ásatások. Üdülési kiránduló központok: Velencei-tó és környéke; Dunaujváros és környéke; Bicske és környéke, Vértesaljai terület.

13. AZ ERDŐK ALAKULÁSÁBAN ÉRVÉNYESÜLŐ TENDENCIÁK

13.1 ERDŐTERÜLET VÁLTOZÁSOK

	<u>1950</u>	<u>1960</u>	<u>1970</u>
erdőterület ha	47.237	50.016	54.524
%	100	107	115

A megye mintegy 3/4 része síkvidék, mezőgazdasági művelésre alkalmas, s ez az erdőszítési lehetőségeknek bizonyos mértékig határt is jelent.

Ez abban nyilvánul meg, hogy az 1950-1960-as években betelepített, más célra sem hasznosított földterületek egy része

visszakerül mezőgazdasági művelésre. Elég arra utalni, hogy a sikvidéki erdőterületek felülvizsgálatáról szóló 21/1965. /X.24./ Korm.sz. rendelet alapján Fejér megyében 1966-1990. között 1.037 ha mezőgazdasági művelésre alkalmas erdőterület felszámolása várható.

Ezen túlmenően a mezőgazdasági üzem korszerűsítése, nevezetesen a táblásítás és a légi uton történő műtrágyázás növényvédelem, mindjobban oly erdőterületek, fasorok felszámolásához vezetnek, melyek eddig amellet, hogy tarkították a tájat, a szél és vadvédelmet is szolgálták.

13.2 FAFAJPOLITIKA

A fafajpolitikai irányelvek érvényesülése miatt nem mindig követték a termőhelyi adottságok - mint a fatenyészet alapvető követelménye - adta lehetőségeket.

Jelentős eredménynek kell tekinteni a sarj eredetű erdőterületek felszámolásra tett erőfeszítéseket, s különösen az akác sarj erdők kocsányostölgy és erdei fenyő fafajokkal történő felujtását.

Az új telepítéseknel a nemesnyárok térhódítása jelentős, bár itt a termőhelyi lehetőségek mellett a talajvízszint ingadozása is mértékadó.

13.4 KEZELÉSI VISZONYOK

1970. évi adatok:

Erdőgazdasági	33.669 ha	62,9 %
Egyéb erdőgazdasági	8.892 ha	16,6 %
Állami gazdasági	2.766 ha	5.- %
Vizügy	104 ha	0,2 %
Egyéb állami	1.087 ha	2.- %
Összes állami	46.518 ha	86,7 %
Termelőszövetkezeti	7.103 ha	13,3 %
Erdőbirtokossági	-	-
Egyéb	-	-
Összes erdőterület:	53.621 ha	100,0 %

Az 1970-et megelőző évekre vonatkozóan elfogadható adatokkal nem rendelkezünk.

13.5 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÜLÉSE

13.51 Termelési

A fatermelést közvetlenül szolgáló terület /fásítás is/
39.017 ha, 71,5 %. Ezen terület élőfakészlete: 4.669.719 m³.

Az élőfakészlet ha-onkénti mennyisége 94 m³, mely 29 m³/ha-
ral alatta marad az országos átlagnak, s egyidejűleg mutatja
azt is, hogy a közepes fakészlettel rendelkező megyék közé
tartozunk.

A fanövedék termelésre kijelölt erdőterületekből évenként ki-
termelhető fatömeg:

Véghasználatban	160.000 m ³
<u>Gyéritésben</u>	<u>25.000 m³</u>
<u>Összesen:</u>	<u>185.000 m³</u>

A kitermelt faanyag egy részének feldolgozása megyén belül
megtörténik. /Vértesi EFAG Pusztavámi Fűrészüzeme, Mezőföldi
EVAG Balinkai, Mezőfalvai fagyártmánytermelő üzemek/.

Jelentősebb fafeldolgozással még az Agárdi Állami Gazdaság
foglalkozik.

A termelőszövetkezetek kis felszereltségi műhelyeiben első-
sorban a saját szükségleteket célzó feldolgozás folyik.

A kitermelt faanyag értékesebb része az országos fafeldol-
gozó üzemekbe kerül.

Erdei melléktermékek termelése nem jelentős, lehetőségek is
nagyon korlátozottak.

A vadásztársaságok által bérelt területen a tenyészvad értéke
1968-as változatlan áron számolva meghaladja az 51.000 mFt-ot.
Mesterséges fácantenyésztéssel rendszeresen 23 vadásztársaság
foglalkozik.

Az állami erdő- és vadgazdaságok a "Vadgazdálkodási Üzem-
terv" előírásai szerint gazdálkodnak.

A vadlétszám - az intenzív vadgazdálkodás miatt - meghalad-
ja a terület vadeltartó képessége alapján számított és fenn-
tartható vadmennyiséget. A céltudatos és jól szervezett vad-
földgazdálkodás és vadetetés ellenére jelentős a mezőgazda-
sági vadkár.

13.52 Környezetvédelem

A meglévő erdők üzemtervekben védelmi rendeltetésre előirt területe: 11.073 ha, az összes erdőterület 20,6 %-a. Ebből jelentős területet képvisel a talajvédelem, a mezőföld peremrészein mégpedig Mór, Pusztavám, Csákvár, Csór környékén, ahol a meredek déli kitettségu, erózió által lekoptatott hegyoldalak talajvédelmét szolgálja.

A mezővédő erdősávok területaránya sajnálatosan csökkenő tendenciát mutat, a mezőgazdasági táblásítás következményeként.

A zöldövezeti erdőterülettel Fejér megye legfiatalabb városa, Dunaujváros rendelkezik. Itt a város és a Vasmű közötti területet, az 50-es években, a város építésével egyidejűleg erdősitették.

Székesfehérvár város zöldövezeti általános tervét az ÁEMI Fásítástervező Osztály elkészítette, a kivitelezés némi területi módosításokkal megkezdődött, de koránt sem olyan ütemben folyik, melyet a város érdeke megkívánna. A kivitelezést akadályozó tényezők a birtokpolitikai, városrendezési problémák.

13.53 Szociális-üdülési

Szociális-üdülési célokat szolgáló összefüggő, nagyobb kiterjedésű erdőterülettel jelenleg Fejér megye nem rendelkezik.

Tervszerűen kialakított, fenti célt biztosító kisebb, helyi jelentőségű objektumok találhatóak a Vértesben, /Fáni völgy, Mór környéke/ de jelenleg - korlátozott keretek között - csak turisztikai célokat tudnak kielégíteni.

A Gaja-völgyi uttörőtábor, az Agárdi KISZ tábor, a Csákvári park és még több kisebb jelentőségű területek a megye lakosságának igényét nem elégíti ki.

A Velencei-tó és környékének kialakítása jelenleg folyamatban van, de az Északi part még minden igényt nem tud kielégíteni, a Déli part pedig tulzsufolt.

Mind a környezetvédelmi, mind pedig a szociális üdülési funkciót betöltő erdőterületek kialakítása, átsorolása a közeljövőben sürgető feladat.

2. ERDŐÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS

21. IRÁNYELVEK

21.1 ALAPFUNKCIÓK MEGHATÁROZÁSA, A TÁVLATI IGÉNYEK ALAPJÁN

21.11 Kapcsolódás más ágazatokhoz

A megyei erdők állományfejlesztését a racionális földhasználati tervek alapján erdősítésre szánt mintegy 4.877 ha helye és az azokkal szemben támasztott igény határozza meg. Ezek ismeretében az alábbi fejlesztési irányelveket érvényesítjük.

Fatermesztés szolgáló erdőállomány fejlesztése	1.620 ha-t
Szociális-üdülési funkcióju " "	350 ha-t
Környezetvédelmi szerepet betöltő " "	2.207 ha-t.

21.12 Társadalmi igények figyelembe vétele

Szociális-üdülési funkcióju erdőállományok fejlesztésénél ki kell elégíteniünk Székesfehérvár, Dunaujváros és kisebb mértékben más városok és községek, valamint a Velencei-tó zöldövezetének pihenő-, séta- és kiránduló erdő igényét.

Környezetvédelmi erdőállományok fejlesztése során számításba kell vennünk, az M-7-es autópálya, autóutak, víztározók, mezőgazdasági területek védelmi szükségletét. Ide tartozik a Gaj-völgy, Sukoró - ingókői rész, Csókakő tájvédelmi, valamint a Soponya - Bárándi és a kisebb mezőgazdasági területek közötti vadvédelmet szolgáló erdőállományok, méh legelők fejlesztése is.

21.2 TERÜLETVÁLTOZÁSOK MEGHATÁROZÁSA

A racionális földhasznosítás távlati tervezete alapján - az e terv készítésére kötelezett szektorok összesítői szerint várható területváltozások a következők:

1975-1990 között 2.637 ha kerül ki az erdő művelési ágból. Ugyanezen idő alatt 7.514 ha erdőtelepítésre kijelölt terület.

igényének kielégítésével, tehát az alábbiak szerint alakul ha-ban:

	Termelési célú	Környezet- védelem	Szociális üdülés	Összesen
I. ütem /1975-1980/	650	1.120	880	2.650
II.ütem /1980-1990/	970	933	470	2.373
Összesen:	1.620	2.053	1.350	5.023

A területváltozási adatokat a racionális földhasznosítás távlati terve alapján állítottuk össze. Meggyőződésünk azonban, hogy - elsősorban a Termelőszövetkezeteknél - a megvalósításban jelentős akadályokkal kell számolni. Tapasztalat az, hogy a talajvédelmi tervek megvalósítását is mindig erdőirtással kezdik, a csereerdősítést pedig munkaerő hiányában elvégezni nem tudják.

21.3 FAFAJPOLITIKAI CÉLKITŰZÉSEK

Irányelvünk, hogy a fakitermelést szolgáló erdőállományokban, a Bakony a Vértes és a Velencei hegységhez tartozó részeken a természetes állomány típusokat fenntartsuk, a természetes felujtás érdekében vágáskorukat növeljük, ezáltal is biztosítva és minél jobban kihasználva hasonló állományképnek természetes uton történő felujtását.

A Mezőföld, a Tengelic-homokvidék és az Alsó Dunai-ártér állománytípusainál a gyorsan növekvő fafajokat részesítjük előnyben, de a jó vizgazdálkodási termőhelyeken a kocsányostölgyeseknek is számottevő területet biztosítunk. A szociális-üdülési funkcióju, valamint környezetvédelmet szolgáló társadalmi funkcióju állományokban elsősorban a rendeltetésnek megfelelő fafajokat alkalmazzuk figyelemmel arra, hogy a tájbaillő, őshonos fafajok mellett az esztétikai-, vad- és méh-tenyésztési igényeket is kielégítsük.

21.4 ÁLLOMÁNYKEZELÉSI IRÁNYELVEK

21.41 Telepítés, felujtás

Telepítés: a racionális földhasználati irányelvek alapján be-

erdősítésre kerülő telepítések többsége pionir fafajok telepítését teszi lehetővé. Általánosan alkalmazni kell - beleértve a mélyen felaprozott sziklás - köves váztalajokat is - a teljes talajelőkészítést. Ez alól a 20 %-nál nagyobb lejtésű, padkázható részek kivételek. Az erdőtelepítéseket az eddig alkalmazott ültetési anyag mennyiséggel hajtjuk végre a pótlások kiküszöbölése érdekében. A termőhely és az erdőtelepítés céljának megfelelően választott fafajokat és cserjéket foltos sávossal elegyítéssel telepítjük.

Felújítás: A fatermesztést szolgáló erdőkben, a Bakony-, Vértes, Velencei hegységhez tartozó erdőkben természetes felújítást kell alkalmazni. Általánossá kell tenni, hogy természetes felújításra az állományokat már a nevelővágás utolsó végrehajtásával előkészítsük, és a befejezett természetes felújításokat - a nevelővágások előtt rendszeresen ápoljuk.

A Mezőföldi a Tengeliczi - homokvidék és az Alsó Dunaártér véghasználati állományait tarravágjuk. A sarjzattatható akácok kivételével teljes talajelőkészítés szükséges. Teljes talajelőkészítésnek tekintjük a tuskó-közi teljes területre kiterjedő pásztás altalajlazítást vagy pásztás talajszagatást. A felhasználandó ültetési anyag mennyisége megegyezik a telepítésnél leirtakkal.

Az akác állományok sarjzattatásának területét növeljük. Sarjzattatjuk mind azokat, melyek az akácnak 10. osztályu vagy ennél jobb termőhelyein álltak és legalább 160 m³/ha véghasználati fatömeget adtak.

A társadalmi funkciójú erdők felújításai abban térnek el a fatermesztést szolgálóktól, hogy a természetes ujulatból származó fanemeket esztétikai szempontokat kielégítő fanemekkel pótolunk. E pótlásra azért is szükség lehet, mert ezeknek az erdőknek, vágáskorát fenntarthatóságukig követvén természetes ujulatuk hiányt szenvedhet. Célravezetőnek tartjuk e pótlásokat redukált mennyiséggel több éves anyaggal elvégezni.

Állománycserére főként a 10. osztályu vagy annál gyengébb termőhelyen álló akácok és a kiválóan jó termőhelyeket elfoglaló cseresek helyén van szükség. Az előbbieket fekete és er-

dei fenyővel, utóbbiak tölgyfélékkel ujitandók fel. A fenyővel történő felujítások és telepítéseknel 15-20 %-os sávos vagy foltos lombelegyítést alkalmazunk, mely lényegesen csökkentheti a biológiai és elemi kártételeket és egyúttal növeli az esztétikai igények kielégítését.

21.42 Állomány nevelés

Nevelővágások végrehajtása során általánossá kell tennünk a rendeltetés, a funkciók szerinti differenciálást. Irányelvünk, hogy a fatermesztést szolgáló állományokban a fatermőképesség függvényében végezzük a belenyulások gyakoriságát és mértékét. Azokban az állományokban pedig, amelyekből társadalmi igények kielégítését kívánjuk meg, változatos fafajösszetételre, esztétikai szempontokra és a talaj védelmére, a vad tenyészetét fokozottabban szolgáló cserjeszint fenntartására, kialakítására vagyunk figyelemmel.

A felujított, telepített erdők nevelése elsőrendű feladat, melynek általános gépesítése nélkülözhetetlen.

21.43 Véghasználat, vágáskor

A fatermesztést szolgáló állomány vágáskorának megállapításánál a gazdasági cél, az állományban megtermelhető főbb választék mérvadó. Az eddig alkalmazott vágáskoroktól eltérni, csak a gyorsan növőket csökkentésével szükséges. A természetes felujításos állományokban, főként a bükkösöknél fordulhat elő a vágáskor növelésének szüksége a felujítás érdekében. Irányelvünk, hogy a vágásraérett, természetes uton felujult állományok vágáskorát - gazdasági erdőknél - ne növeljük.

A társadalmi rendeltetésű állományok vágáskorát - az eddig alkalmazottakhoz képest eltarthatóságukig - általában növelni kell. Ezekben az erdőkben a véghasználatokat térben megosztva úgy kell végrehajtanunk, hogy azok a táj kialakult kedvező képét és a védelmi rendeltetést meg ne bontsa.

21.44 Természetes erdőtipusok jelentősége

Erdőállományaink természetes erdőtipusai legnagyobbbrészt a Bakony, a Vértes déli peremrészein és a Velencei hegységben foglalnak helyet. Ezek a bükkösök, gyertyános-tölgyesek,

cseres-tölgyesek, cserések és virágos kőrises - molyhos tölgyesek karsztbokor erdők úgy a fatermesztés, mind a társadalmi igény szempontjából megfelelő állományok. Fenntartásuk, a jövő számára alapvetően szolgálja nemcsak gazdasági értéküket, hanem természeti szépségükkel változatos fás, cserjés és lágyszáru növényzetükkel a szociális-üdülési és környezetvédelmi érdekeket.

21.45 Fenntartás, védelem

A szociális-üdülési és környezetvédelmi rendeltetésű erdők fenntartási költségeit - beleértve a Soponya-Báránd-Martonvásár kiemelt vadvédelmi-tenyészeti erdőkét is - a központi költségvetés terhére kell biztosítani. A társadalmi funkciót betöltő erdők tűzvédelme kíván nagy figyelmet, mert azok jelentékeny része fiatalos.

Szigoru intézkedések szükségesek az erdőkben történő szemétkerakásának megakadályozása, mely ujabban erdeink komoly esztétikai ártalma.

21.5 KÖZJÓLÉTI MŰSZAKI LÉTESÍTMÉNYEK

21.51 Turisztikai célu feltárás

A gyalogos turizmus fejlesztése fontos célunk, ugyanúgy a jelenleg meglévő turista utak, ösvények gondozása.

Az Országos Kék tura utvonalaiknak karbantartására, fenntartására szükséges pénzügyi támogatás előteremtése célszerű. Az új sétautak kijelölése, ezek mellett elhelyezendő műszaki létesítmények - padok, esőbeállók stb. - a részletes fejlesztési tervek kidolgozása során - többoldalu egyeztetéssel - kell hogy történjen. Feltétlenül mérlegelni kell a sétautak murvázásának nagy költségigénye melletti előnyös, vagy hátrányos voltát, s inkább ezek természetszerű állapotban tartását kell szemelőtt tartani.

A gyalogos turizmus elősegítésére számításba kell venni a Bodajk - Királyszállás utvonalon a Burok völgyet, a Fehérvárcsurgói víztározó - Balinka között a Galya szurdokot, Kincsesbánya- Guttamási területet, Csákvár, Csákberény, Csóka-kő környékét, Vörteskozma Fáni völgy térséget és a Velencei

hegység övezetét. A kiindulási helyeket - tömegközlekedési eszközökkel megközelíthetően kell kialakítani.

Az autós turizmus fellendítése céljából a meglévő közlekedési utvonalak mellett erdei autóspihenő - parkoló helyeket kell kiépíteni.

A Velencei-tó északi területének jobb megközelíthetősége miatt a Kápolnásnyék Sukoró-Pákozd-Székesfehérvár közötti közutat a várható nagyobb forgalomra tekintettel korszerűsíteni szükséges, nagy befogadó képességű autóparkirozók létesítésével, ahova a gyalogos turista utak is becsatlakoznának.

Az erdőterületek, kirándulóhelyek autózásra alkalmas utakkal történő túlzott feltárása nem célszerű. A gyalogos turizmusnak kell nagyobb lehetőséget biztosítani.

21.52 Pihenőhelyek kialakítása, kulturált üdülés feltételei

A megye természeti adottságait tekintve lehetőséget biztosít mind a vizet kedvelő /Velencei-tó, Duna/ mind pedig a hegyvidéket /Bakony, Vértes/ szerető emberek pihenésének, felüdülésének, az ez irányú igények kielégítésére.

A pihenőhelyek és a kulturált üdülés feltételeinek megteremtése miatt, feltétlenül szem előtt kell tartani a túlzásfoltosság megakadályozását. Akár autóspihenők, campingek, vendéglátó kombinátok vagy hétvégi házak telekkijelöléséről van szó, az üdülő, vagy különböző módon pihenni szándékozó emberek egymást zavarását akadályozó körülményeket biztosítani kell.

21.53 Erdei sportolási lehetőségek

Fejér megyében erdei tornapálya nincs. Ezek létesítése, a közönség igényeinek megfelelően - felhasználva az országos tapasztalatokat - nem kizárt.

Dunaujvárosban szabadtéri ping-pong asztalok kihelyezésével említésre méltó kezdeményezés történt, melyet Székesfehérvár sétaerdő övezetében /Ifjusági park/ is célszerű lenne megvalósítani.

21.54 Szálláshelyek létesítése

Előtérbe kell helyezni az olcsó turistaszállások létesítését.

Camping lehetőséget kell biztosítani a Duna mellett Dunaujváros, Ercsi, Adony községekben, és a Velencei-tó déli és északi partján.

21.55 Fenntartás, üzemeltetés

A turizmus céljait szolgáló berendezések létesítéséről és fenntartásáról az erdőt kezelő szervnek kell gondoskodnia, a közjóléti alap terhére.

A létesítésre kerülő camping táborokat, strandokat stb., az illetékes községi tanács kezelésébe célszerű adni.

21.6 KÜLSŐ SZERVEK KAPCSOLATA, SZEREPE

21.61 Természetvédelmi vonatkozások

Az Országos Természetvédelmi Hivatal programjában Fejér megyében két tájvédelmi körzet kialakítása szerepel: A Vértesszőlő-medence és a Sárrét. A megye országosan védett természeti értékei:

Alcsutdóboz Arborétum	40,4 ha
Pákozdi-Velencei-tó	420,0 ha
Pákozdi-Gárdonyi-Dinnyési Főrtő	545.- ha

Mindhárom objektumot a Budapesti Állami Erdőrendezőség kezeli. A Velencei tó rezervátuma szerepel az OTVH fejlesztési tervében mintegy 2,5 szerez területre való növeléssel.

A "Sukoró" - mint erdőgazdasági táj védetté történő nyilvánításának gondolatával is célszerű lenne foglalkozni, annak földtani értékére való tekintettel is.

További tizenegy természetvédelmi érték /objektum/ nyilvántartásban van, mely helyi jelentőségű, s így a Megyei Tanács VB Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Osztálya hatáskörébe ill. védelme alatt áll. A helyi jelentőségű természetvédelmi értékek bővítése várható.

21.62 Idegenforgalmi, belkereskedelmi, egyéb szervek

A megye növekvő regionális jellegű idegenforgalma mellett jelentős szerepet tölt be az ország és a nemzetközi idegenforgalmi lebonyolításában is. Ezért a Megyei Településhálózat-

fejlesztési terv nagy befogadóképességű vendéglátó kombinát létesítését tartja szükségesnek az M-7-es autópálya székesfehérvári csomópontjában. Ezen felül pedig az üdülőtelepeken idény jellegű elárusítóhelyek, közellátási objektumok megvalósítása is fontos.

A tűzvédelmi pásztaák tisztántartására, kijelölt és kiépített tüzrakóhelyek létesítésére és az erdei tüzfigyelő szolgálatra - főleg a száraz tavaszi időszakban - nagyobb gondot kell fordítani.

22. KONCEPCIÓ

22.1 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESITÉSE

21.11 Elsődlegesen termelési funkciót betöltő erdők

Az elsődlegesen fatermelési funkciót betöltő erdőterületen felújításnál, vagy új területek betelepítésénél a legalaposabb szakmai mérlegelés után kell megválasztani a célállományt, az elegyarányt és a vágásérettségi kort.

A megye vadgazdálkodási lehetőségei kedvezőek, különösen vonatkozik ez az apróvad gazdálkodásra. A mezőgazdaság racionalizálása, különösen pedig a fokozódó vegyszerfelhasználás gondot okoz ugyan, de meg kell keresni a kiutat.

Az összefüggő erdőterületeken a nagyvad, elsősorban a szarvas és a vaddisznó számának apasztása - az adott terület vadföld és szervezett vadetetéssel megemelt vadeltartó képességének határáig - fontos feladat.

Fafajpolitikai irányelvként, az adott termőhely maximális fahozamát biztosító fafajt kell alapul venni. Ennek megfelelően kell a mag és csemetegazdálkodást szervezni.

A mezőgazdasági termelés és az erdőgazdálkodás összhangjának megteremtése a megyében fontos feladat.

Szükséges, hogy a racionális földhasznosítás elve alapján - a környezetvédő gyepre is - az erdőtelepítésnek nagyobb jelentőséget tulajdonítsanak a mezőgazdasági üzemek.

Fontos feladatnak kell tekinteni azt is, hogy az üzemi meliorációs tervek végrehajtása során a szántóföldi művelésre kerülő erdőterületek helyett a csereerdősítés is megtörténjen.

22.12 Elsődlegesen környezetvédelmi funkciót betöltő erdők
Általánosságban programtervként kell célul kitűzni, hogy

- minden ipari és mezőgazdasági nagyüzemet,
- minden felsőfoku és középfoku körzetközpontot
- minden talajerózióknak kitett területet

környezetvédő erdősitéssel, fásítással kell elhatárolni. Székesfehérvár zöldövezeti tervét - amelyet az ÁEMI Fásítási Tervező Osztálya 1966-ban elkészített - javasoljuk felülvizsgálni, s a városfejlesztés távlati tervével történő egyeztetés után, a birtokpolitikai rendezéssel egyidejűleg a kivitelezést folytatni.

Javasoljuk továbbá a Székesfehérvár város beépítési tervének megvalósításával egyidejűleg a belterületi zöldfelület biztosítását is.

E programterveken alapuló, az ÁEMI Fásítástervező Osztály által kidolgozott zöldövezeti terve szerint történt az erdősités.

A Velencei-tó és környékének további zöldövezeti kialakításánál az alábbiak szerint lehet előrehaladni:

- el kell készíteni a Velencei-tó és környékének - minden vonatkozásban egyeztetett - fejlesztési tervét;

- rendezni kell az erdősitésre kijelölt területek birtokpolitikai viszonyait;

- egyeztetni kell a környezetnek a kirándulást akadályozó, ill. korlátozó körülményeit.

Javasoljuk továbbá olyan gazdálkodási egység létrehozását, mely a Velencei-tó és környéke valamint Székesfehérvár zöldövezeti erdőterületének kezelését és fenntartását hivatott ellátni - az erdőgazdaság szervezetén belül.

A vizgazdálkodás elősegítését célzó víztározók közül a folyók és csatornák menti területeket erdősíteni kell.

22.13 Elsődlegesen szociális üdülési funkciót betöltő erdők

22.131 Célok szeirnti igények kielégítése

Pihenő erdők meglévő erdőből:

Település megnevezése	1975-ig h e k t á r	1976-80	1981-90	Összes
Bicske			23	23
Kincsesbánya		9		9
Mór		54		54
Székesfehérvár	30	62		92
Velencei tó		100	113	213
Csákvár	46			46
Sárosd			15	15
Dunaujváros	131			131
Adony		8		8
Ercsi		13	20	33
Sárbogárd		4		4
Enying			30	30
Összesen:	207	250	201	658

A pihenő erdő igény a már meglévő erdőterületekből kielégíthető.

Műszaki feltártságára a MÉM Erdőrendezési Főosztály által kiadott irányelveket kell érvényesíteni.

Séta és kiránduló erdő - meglévő erdőkből

Helyi megnevezés	Séta erdő			Kiránduló erdő		
	1975 1980	1976 - 1980	1981- 1990	1975	1976- 1980	1981- 1990
	h e k t á r					
Birka csárda			60		220	
Móri oldal		60				
Csókakő					80	
Pentelei erdő	100	100				
Galya völgy					100	
Haraszt					100	
Velencei-tó					300	500
Velencei-tó						1000
Dunaujváros		50	100			
Szalber sziget		60	70			
Összesen:	100	270	230		700	1500

Meglévő erdőben tehát sétaerdő összesen: 600 ha

kiránduló erdő összesen: 2200 ha

Erdei autóspihenőt a Velencei-tó környékén - a Velencei-tó fejlesztési tervében meghatározott helyen, a Csákvár-Tatabánya közötti közlekedési ut mentén a vérteszkozmai bekötőút csatlakozása környékén javasolunk létesíteni, valamint a sárpentelei és a kölesteleki erdőkben.

22.132 Vonzáskör szerint. Az előző pontokban felsorolt séta és kiránduló erdők általában regionális jellegűek a Velencei-tó és környéke feltétlenül az országos jelentőségű kategóriába sorolandó.

22.133 Műszaki létesítmények. A mélyépítési és magasépítési feladatokat össze kell hangolni mind a meglévő erdőterületek, mind pedig a telepítésre váró területek igénybevételével. Autózásra alkalmas utakkal az erdőt ne tárjuk fel. Magasépítési feladatként kell tekinteni a szállásférőhelyek biztosítására irányuló építkezéseket.

Minden erdőbe, vagy közvetlen környezetébe építésre kerülő, a dolgozók üdülését, pihenését biztosító építményeknek az adott környezetbe illőnek kell lenni.

22.134 Jelentősebb üdülőerdők egységek kiemelése. Velencei-tó Északi oldala, Pákozdt, Sukoró, Vérteszalja-Fánivölgy, Csákvár és környéke, Dunaujváros és környéke.

22.135 Koordinációs vonatkozások. Legfontosabb feladat a Velencei-tó környékének kialakításában a VÁTI-VIB-Erdőgazdasági egyeztetések. Székesfehérvár város-rendezési terve és a kialakítandó zöldövezeti tervek.

Ugyanez vonatkozik Dunaujvárosra is, és még valamennyi zöldövezeti programba vont közigazgatási helysége.

Valamennyi közjóléti erdőgazdálkodás fogalma alá tartozó erdőterület kezelői, használói jogviszonyát - az egységes kezelési szemlélet biztosítása érdekében - egyeztetni kell.

Megoldandó feladatként kell kezelni a Velencei-tó környékén lévő lőtér helyzetét.

22.2 AZ ERDŐÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS MUTATÓI

22.21 Erdőterületváltozások közép és hosszútávú ütemezésben

22.211 Telepitési előirányzatok. Az erdőtelepitési előirányzatok Fejér megyében az alábbiak szerint alakulnak szektoronként, hektárban.

Megnevezés	1975-1980		1981-1990		Összesen	
	ha	%	ha	%	ha	%
Erdőgazdasági	766	29	655	27	1421	28
Állami Gazdasági	670	25	380	16	1050	21
Vizügy	100	4	100	4	200	4
Egyéb állami	150	6	150	6	300	6
TSz-i	964	36	1088	47	2062	41
Összesen:	2650	100	2373	100	5023	100

Az új erdők létesítésénél a mezőgazdasági üzemek előtérbe kerülnek. Az erdőgazdasági szektornál már a várható területnövekedés is figyelembe lett véve, mikor is az egyéb állami szervek erdősítési szükségletét - a fásítások kivételével - itt vettük számításba.

A telepitések megoszlása célállományonként /állománytípusonként/

Fenyő	30 %	1510 ha
Tölgy-cser	30 %	1510 ha
NNyár	10 %	502 ha
Akác	20 %	1000 ha
<u>Egyéb</u>	<u>10 %</u>	<u>501 ha</u>
Összesen:	100 %	5023 ha

A fafajmegválasztásnál mindenkor a termőhelyi adottságokat figyelembe véve a fenyő 30 %-os aránya nem túlzott, mivel a rossz termőhelyi területek jönnek számításba.

Az erdőtelepitések alapfunkció szerinti megoszlása:

Termelési	1620 ha	32 %
Környezetvédelmi	3053 ha	61 %
Üdülési	350 ha	7 %
Együtt:	5023 ha	100 %

Mint kitűnik a környezetvédelmi rendeltetésű erdőtelepitések dominálnak. Ezen belül is a talajvédelem számottevő.

22.212 Erdőterület arányok. Szektorok szerint fásítással együtt

Szektor	1970		1980		1990	
	ha	%	ha	%	ha	%
Erdőgazdasági	33669	61	34435	59	35090	59
Egyéb eg-i	8892	16	8892	16	8892	15
Áll.gazdasági	3166	6	3836	7	4216	7
Vizügyi	104	1	204	1	304	1
Egyéb állami	1087	2	1237	2	1387	2
Tsz-i	7606	14	8570	15	9658	16
Összesen:	54524	100	57174	100	59547	100

Fejér megye erdőterületének szektorok szerinti eltolódása számottevően nem várható. Meg kell itt is azonban jegyezni, hogy a környezetvédelmi erdőterületek tsz. kezelésben maradása nem cérazetű - a termelőszövetkezetek jelenlegi erdőgazdálkodási felkészültsége mellett.

Célállományok, állománytipusok szerinti megoszlása:

Fafaj	1970		1980		1990	
	ha	%	ha	%	ha	%
Tölgy	5900	11	6200	11	6500	11
Bükk	2100	4	2100	4	2100	4
Akác	8900	16	9400	16	9900	16
Cser	10100	18	10300	18	10500	18
Egyéb	23224	43	23974	42	24347	41
Nyár	1800	3	2000	3	2300	4
Fenyő	2500	5	3200	6	3900	6
Összesen:	54524	100	57174	100	59547	100

Alapfunkciók szerinti állományváltozások aránya fásítással együtt:

Megnevezés	1970		1980		1990	
	ha	%	ha	%	ha	%
Termelési	39017	72	38867	68	37789	63
Környezetvédelmi	14774	27	15780	28	17100	29
Szoc.-üdülési	-	-	1727	3	3808	6
Egyéb területek	730	1	800	1	860	1
Összesen:	54524	100	57174	100	59547	100

Mint kitűnik, a táblázatban a fatermelésre kijelölt erdőterületek aránya csökken, mert a szociális-üdülési funkcióju erdő elsősorban a termelésre kijelölt területekből alakítható ki.

A környezetvédelmi területek aránya emelkedik, a terméketlen kő és földkopár földrészletek erdősitése miatt.

Az erdőállományfejlesztési tervbe kidolgozott általános irányelvek és adatok felhasználásával Fejér megye erdőgazdálkodása áttekinthető, és összefoglalható irányelvként szolgálhat a konkrét kiviteli tervek összeállításánál.

Budapest, 1975. május 13.

Győr-Sopron megye

Összeállította:

Simon József
term.véd.felügyelő

Egyetért:

Hárs József
igazgató

Győr-Sopron megyei Tanács VB.
Mg-i és Élelm.Oszt. vezetője

11. A MEGYE TERMÉSZETI ADOTTSÁGAINAK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

11.1 FÖLDRAJZI ADOTTSÁG

Az ország legnyugatibb megyéje, Vas megyével együtt. Több nagyobb tájegységre osztható - az erdészeti nomenklaturában a Nyugat-Dunántuli tájcsoport Irottkő alja, Soproni hegyvidék, Soproni dombvidék, erdőgazdasági tájba, a Kisalföldi tájcsoport Kemenesalja, Kisalföldi homok, Szigetköz, Hanság, erdőgazdasági tájba, a Dunántuli Középhegység Északi Pannon hát erdőgazdasági tájba került besorolásra. Ez is szemlélteti a megye változatosságát.

11.2 TERMŐHELYI ADOTTSÁGOK

Termőhelyi adottságai erősen eltérnek az egyes tájegységek között - erdőnek elsősorban a Nyugat-Dunántuli rész, Szigetköz, Hanság egyrésze e legalkalmasabb - amíg a Kisalföldi rész kimondottan mezőgazdasági terület. A Nyugatudunántuli tájcsoport egy része az Alpok keleti nyulványa, alapköze gneisz és csillámpala. Ide tartozó dombvidék viszont a Lajta hegység hazai kiágazása - alapköze lajta mészkő és üledék. A Kisalföld igen változatos - egyrésze homok, míg a Kemenesalja kavics, a Hansági rész harmadkori süllyedék terület, amelyet a folyók töltöttek fel. A Szigetközi részt viszont az Ős Duna kavicsstakarója alakította ki - amelyre hordalék rakódott. A Dunántuli Középhegység Ravazdi dombvidéke a Bakonyhoz csatlakozó löszborítású dombvidék.

Ennek megfelelően változatos az éghajlat is a nyugati szubalpin évi 900 mm-es csapadéku terület K.-felé már kontinentális klimába megy át, ahol a csapadék alig éri el a 600 mm-t. Talajai Ny-ról K-re a savanyu barna erdőtalajoktól - egészen a Fertő melletti szikes talajokig az összes skálát megábrázolják. Erdőtenyészet szempontjából legrosszabb a meglehetősen nagy kiterjedésű kemenesaljai "Cseri talaj" Növénytakaró vonatközében a nyugati rész a Kelet

alpesi flóratartományba tartozik - Ef, Lf, KsT, KtT, szG stb. Őshonos fafajokkal Gy-ktT, B.T. erdőtársulásokkal. A fenyők zömében kulturerdők. A soproni dombvidék viszont már a Magyar-Flóratartomány Ny-i szigete.

Őshonos fafajai: ksT, Cs. hazai nyárok, mÉ stb. jellemző erdőtársulásai a homoki T-es, Cs-KsT-KtT-es, éger-nyír lúp, T-K-Sz. ligeterdők. Az A. Ef, nNy. kulturerdő a tájban.

12. A MEGYE GAZDASÁGI VISZONYAI

A megye gazdasági viszonyait tekintve egyaránt fejlett iparral és mezőgazdasággal rendelkezik.

12.1 ENERGIATERMELÉS

Energia termelésben - nem önellátó - villamos energiáját is más megyéből /esetleg a későbbiek folytán Ausztriából is/ kapja.

12.2 IPAR

A megye bázisipara a gépipar, közl. ipar, textilipar - amelyeknek fő gocpontjai Győr, Sopron, Mosonmagyaróvár. Ugyancsak fejlett a könnyűipar és mezőgazdasági élelmezésipara is, az utóbbiaknak Kapuvár és Csorna vidéke a központja. A megyében jelenleg mintegy 80 ezer fő dolgozik az iparban, ennek 55 %-a Győrött, 1985-ben 90 ezer főre lehet számítani. Ez bizonyos vidéki ipartelepítéssel is együtt jár.

12.3 MEZŐGAZDASÁG

Mezőgazdasági vonatkozásban a megyében vezető helyen áll a kenyérgabona termelés, a hozamok növelésével ennek területe esetleg csökkenthető. Ugyanakkor tartani kell a cukorrépa vetésterületet - sőt a hozamokat növelni. A takarmány termesztés, az állattenyésztés igen fejlett. Jelenleg a főhangsúly a hustermelésen van, /sertés, szarvasmarha és baromfi/.

Speciális terméke a megyének a Fertő-tó nádja. A megyébe jelenleg két erdőgazdaság, 6 állami gazdaság, és 115 ter-

melőszövetkezet működik. Az utóbbiak száma 1985-ig mintegy 80-ra csökken.

12.4 MÜVELÉSI ÁGAK

Művelési ágak megoszlása az alábbi: Összterülete 401.000 ha, melyből szántó 234.000 ha, 58 %, kert, gyümölcsös, szőlő 15.000 ha, 4 % rét legelő 45.000 ha 11%, nád 6.000 ha 2 %, erdő 67.000 ha 17 %, kivett 34.000 ha 8 %.

12.5 ERDŐSÜLTÉG

A megye erdőterülete 67.000 ha, amely 17 %, erdőszültséget jelent. Az erdőszültsége tovább fokozható, főleg a Hanság és a Kemenesi vidéken.

12.6 NÉPESSÉG

A megye népessége jelenleg 413.000 fő, amely az ezredfordulóig 490.000-re emelkedik, elsősorban a természetes szaporodás következtében. A népsűrűség 103 fő/km². A keresők száma az ezredfordulóra eléri a 232.000 főt.

12.7 URBANIZÁCIÓ

Bár a megyére nem jellemző az aprófalvas település - ennek ellenére az 1949-es 194 település 1970-re már 169-re csökkent, 1980-as években már csak 150-el lehet számolni. Jelenleg a megyében 5 város található - 1990-ig további várossá minősítéssel lehet számolni.

A megyében regionális szerepkörrel 48 település rendelkezik. Jelenleg a városban lakók száma 187.000 fő, a falun lakóké 226.000 fő, 2000-ig e szám 292.000-re, ill. 197.000-re módosul, részben a városba költözés, részben új városok szervezése miatt.

12.8 IDEGENFORGALOM

Az idegenforgalomra jellemző, hogy a megye Ausztriával és Csehszlovákiával határos. Ebből következően biztosítani kell a/ átmenő forgalmat, b/ helyi idegenforgalmat.

Az átmenő forgalom főleg Bécs és Pozsony térségéből az országba, ill. Jugoszláviába irányul. Ez évente milliós számot és több százezer gépkocsit jelent.

A helyi idegenforgalom is igen jelentős. Elsősorban Sopron környéke, amely országos jelentőségű üdülőkörzet - itt évente 1 - 1,200.000 vendégnappal lehet számolni. A győri üdülőkörzet - ahonnan Pannonhalma és Szigetköz is megközelíthető 800-900.000 vendégnapot jelenthet. A mosonmagyaróvári üdülőkörzet a Hanság és Szigetköz tájilag értékes és látnivalóban gazdag területeit öleli fel, ezért legalább 600.000 vendégnappal lehet számolni.

1972-ben a megyében 650.000 fő tartózkodott hosszabb rövidebb ideig.

13. AZ ERDŐK ALAKULÁSÁBAN ÉRVÉNYESÜLT TENDENCIÁK

Az erdők területi alakulása e megyében is kedvezően fejlődött az utóbbi 30 évben - bár azt megelőzően igen sok erdőt alakítottak át mg-i területté, elsősorban a Hanságban.

13.1 ERDŐTERÜLET VÁLTOZÁSOK

1950-ben az erdőterület	54.000 ha	13,8	%-os erdősültség
1960-ban	57.000 "	14,5	" "
1970-ben	64.000 "	16,0	" "
1974-ben	67.000 "	17,0	" "

Nagyobb arányú telepítések elsősorban a Hanságban voltak 1960-70. között 4.500 ha, a gönyői homokon 1.000 ha, valamint a mezővédő erdősávok.

A telepítés elsősorban műveléssel felhagyott réteken és szántókon történt.

13.2 FAFAJPOLITIKA

A fafajmegoszlás jól tükrözi az eltérő termőhelyi viszonyokat, bár további módosítások szükségesek. Tölgyek 14 %, A 22 %, Cs 13 %, K 4 %, É 7 %, nNy 12 %, hNy 4 %, Füz 5 %, F 12 %, egyéb 7 %.

A fafajmegoszlás mai állapota a telepítési irányelveket is tükrözi, hisz nemesnyár és fenyő viszonylag magas aránya részben ennek tulajdonítható.

Viszont az is látható, hogy az eredetileg homoki tölgyes termőhelyek egyrészét az akác foglalta el. E folyamat a termőhelyadta lehetőségeken belül megállítandó és az akácot a cserrel együtt vissza kell szorítani. A mézgás éger visszaszorulóban van a Hanságban is, helyét az intenzív nemesnyárok - elsősorban az olasz nyár foglalja el. A további fafajcserék-nél azonban gondosan kell itt ügyelni, nemes nyárat csak oda szabad telepíteni, ahol az eredményben biztosak lehetünk.

13.3 KEZELÉSI VISZONYOK

Az erdőterületek zömében állami tulajdonban vannak - bár a termelőszövetkezeti tulajdon is jelentős.

Erdőgazdasági kezelés	47.000 ha	70 %
Állami gazdasági kezelés	3.000 "	5 "
Vizügyi és egyéb áll.kez.	2.000 "	3 "
Termelőszöv.tulajdon	15.000 "	22 "
Összesen:	67.000 "	100 %

13.4 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Az alapfunkciókat tekintve a megye erdőterületéből 53.770 ha /80 %/ elsődleges termelési - 3.380 ha /5 %/ környezetvédelmi, 9.850 ha /15 %, szociális-üdülési funkciót tölt be a legújabb felmérések alapján.

13.41 Termelési funkció

A fatermelés mellett az erdő egyéb un. melléktermékei a megyében volumenben és értékben nem kiemelkedően nagyok. Megemlíthető: a nád, söprűanyag, gyógynövény, kisebb mennyiségben gomba.

Közvetve persze az erdő melléktermékének tekinthető az igen jelentős akácméz is.

Az állományok vegyes összetétele - elegyessége és többszintűsége a bőséges cserjeszint - kedvez a vadállománynak, főleg mennyiségben, de minőségben még csak most kezd mutatkozni.

A megye nagyvadas vadászterületeiből 5 db üzemi terület erdőgazdasági ill. állami gazdasági kezelésben van, míg 10 db. vadászterület. Ezévi vadszámlálás szerint 2068 db. szarvas, 2.260 db őz, 787 db vaddisznó a nagyvadlétszám.

Ide számítható a mintegy 120-140 tuzok is, amelyre általános vadászati tilalom van jelenleg, mivel kipusztulófélben vannak.

13.42 Környezetvédelmi funkció

A megye viszonylag közepes erdőszültségből, valamint a nagy-kiterjedésű, sík mezőgazdasági területeiből következik, hogy eddig is sok védőfásítás - elsősorban mezővédelmi célból - történt. E védőfásítások egyrésze sajnos áldozatul esett az ápolási és nevelési munkák elmaradásának, másrészt a nagyüzemi táblák újbóli kialakításának. Talajvédelmi célból elsősorban homok területek befásításáról beszélhetünk - Gönyű vidékén. A Kemenesi erdősitések egyrésze is elsődlegesen talajvédelmi jelentőségű.

Zöldövezeti telepítésre elsősorban Győrben kerülne sor - a nagyüzemek ezt mindenképpen indokolnák. Sajnos a rendezési terv hiányában ez a munka igen a kezdetén tart, hasonlóan a Győri Parkerdőhöz.

Az elmondottakat az alábbi tényleges adatok konkretizálják.

Mezővédő erdőszáv	1.595 ha
Talajvédelem	228 "
Vizekmenti védőfásítás	867 "

1990-ig 350 ha védőfásítás került tervezésre, amely számot a most folyó racionális földhasznosítási tervezési munkálatok még módosíthatják.

13.43 Szociális - üdülési meglévő jelentősebb objektumok ismertetése.

A megyében a településhálózat fejlesztési terv szerint 41 település van, amely alsófokú, ill. ennél magasabb központként funkcionál.

A megye pihenőerdő igénye 1.515 ha, sétaerdő igénye 2.580 ha, kiránduló igény 5.760 ha, amelyek 4 tömbben helyezkednek el.

A megye területén egy már kialakított parkerdő található, - amely nagyságban - 3.200 ha, valamint berendezésében, és fekvésénél fogva a Pilisi Parkerdő után országosan a második helyet foglalja el.

Létrehozásában döntő szerepe van a Taulmányi Erdőgazdaság erdész szakembereinek, akik számos esetben a munkaidejüket és munkakörüket jóval meghaladó többletmunkát végeztek a Parkerdő érdekében.

Ezen terület zömében a Soproni hegyvidékre esik, de magában foglalja a Szárhalm, Dudlesz, Nagycenki erdő egy részét is. Elsősorban erdőgazdasági birtokjogu erdők tartoznak bele.

A nagymultu soproni parkerdő sétautakkal megfelelően fel van tárva, forrásai rendezettek, padok, esőházak rendben vannak.

Oktatási célt szolgál a tanösvény - amely a jellegzetes fákat és madarakat ismerteti az érdeklődőkkel.

Az erdei séta hasznosságát fokozza az országban először Svájci mintára kialakított erdei tornapálya, amely 2 km hosszban, 20 tornaszerrel elvégezhető gyakorlatokat tesz lehetővé. Fokozza a terület értékét a 2 tájba illő kilátó, valamint a Tacsí ároki mesterséges tó.

A történelmi multat idézi a helyreállított kelta kori sírbe mutató is a Várhelyen. A Győri parkerdő kialakítása, 313 ha-on most van folyamatban az un. szigeten. Sajnos a munka meglehetősen lassan halad, az eddig elkészült objektumok sem felelnek meg mindenben a kívánalmaknak. A Kisalföldi Erdőgazdaság részéről az eddiginél sokkal több igyekezet szükséges, hogy valóban esztétikus környezet alakuljon ki a 100.000 lakosu nagyváros közvetlen szomszédságában.

Természetesen a 100.000 lakosu város vezetősége is jóval többet tehetne ezen ügy érdekében. Megemlítendő még a 3 autós-pihenő - vitnyédi, győrszentiváni, gönyüi, amelyek berendezése megfelelő, az M1-es ill. a 86.sz. ut mentén. A további autós-pihenőknél viszont esőbeálló építése nem szükséges - mivel azt amugy sem az autósok veszik igénybe és csak emeli a költséget.

2. ERDŐ ÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS

21. IRÁNYELVEK

21.1 ALAPFUNKCIÓK MEGHATÁROZÁSA A TÁVLATI IGÉNYEK ALAPJÁN

A hármas alapfunkció - termelés-, környezetvédelmi - szociális üdülési - tudatos kialakítása ezen tervezés feladatát képezi.

21.11 Kapcsolódás más ágazatokhoz

Az elsődleges termelési célu erdők kapcsolata egyértelmű: mennyiségileg több és minőségileg jobb fával ellátni a lakosságot - természetesen még így is biztosítani a talajvédelmet, tevékenyen befolyásolni a víz és levegő biológiai tisztántartását.

A környezetvédelmi rendeltetésnél szükséges a mezőgazdasági nagyüzemek /sertéstelepek stb./ káros hatásának csökkentése is. A gyenge "ökonómiai küszöb-alattinak" területeket erdősíteni kell, mert anélkül a talaj lepusztul.

Az iparral is hasonló szoros a kapcsolat, hisz a technikai berendezések mellett /amelyeket a beruházáskor többnyire elspórolnak, ill gyakran meghibásodnak/ egyedül az erdő védi a zaj, por, füst, gázártalomtól környezetét, ezen belül az embert.

A szociális-üdülési funkció viszont az emberi településekkel van szoros kapcsolatban - hisz nagyságát elsősorban annak lélekszáma szabja meg, - de természetesen nagyban befolyásolja a megközelíthetőség, a környék történelmi, geológiai stb. értéke ill. látnivalója.

21.12 Társadalmi igények figyelembe vétele

A mindenütt tapasztalható városiasodó folyamat egyre inkább érezteti a káros hatásait is.

Ennek felismerése indította el azt a folyamatot, amelyet jóléti erdőgazdálkodásnak nevezünk, azaz biztosítani az emberek szabad mozgási lehetőségét zaj, por, füstmentes környezetben.

21.2 TERÜLETVÁLTOZÁSOK MEGHATÁROZÁSA

A megyében most folyó racionális földhasznosítási tervezői munka még nincs befejezve, ezért a kapott és az alábbiakban leírt adatok esetleg még változhatnak.

A tervezést két ütemben - 1980-ig, illetve 1990-ig kellett végezni, mi is ezen adatokat tüntettük fel.

Termelőszövetkezeti erdők:

1974. évi állapot	13.812 ha
1980. " "	15.566 ha

Megoszlása: fatermelő: 13.998 ha, környezetvédő 1.343 ha,
szoc.üdülés 225 ha
1990-ben 17.167 ha

Megoszlása: fatermelő: 15.451 ha, környezetv. 1.402 ha
szoc.üd. 314 ha.

Tehát az erdőtelepítés 1990-ig 3.355 ha, amely nagyjából egyezik a már jelzett 2.833 ha-ral.

Állami gazdasági erdőknél: 1974-ben 2.832 ha a terület, 1980-ban 4.312 ha, 1990-ben 4.446 ha - tehát 1.614 ha telepítés várható. A fenti erdőből 872 ha környezetvéd. míg 3.574 ha fatermelő.

Erdőgazdasági erdők területén jelentős változás nem lesz.

1974-es állapot 46.553 ha, telepítés 1980-ig 947 ha, 1990-ig újabb 241 ha - tehát az összterület 47.740 ha.

Megoszlása: fatermelő 37.700 ha, környezetvéd. 469 ha, szociális üdülési 9571 ha.

Vizügyi és egyéb állami erdőkről adatot nem kaptunk.

21.3 FAFAJPOLITIKAI CÉLKITÜZÉSEK

A fafajpolitikai célkitűzések - az erdők hármaskörű funkcióját tekintve nem módosultak lényegesen, mivel abban döntő szerepe a termőhelyi tényezőknek van elsődlegesen.

Üdülési célra legkevésbé alkalmas faj az akác, - ennek a

szakmailag indokolt visszaszorítására már eddig is sokat tetünk. Az üdülőerdők feltárása, berendezése, azok jó értelemben vett megszokása mind arra mutat, hogy azokat hosszabb ideig célszerű fenntartani. Itt lép előtérbe a lassan növény lombfajok szerepe, amelyek hosszú vágásfordulójuak.

Összefoglalva: a fafajmegválasztást továbbra is a termőhelyi tényezők szabályozzák, az elsődleges rendeltetés csupán annak folyamatosságát, elegyét és ápolását, használatát és védelmét módosíthatja.

21.4 ÁLLOMÁNYKEZELÉSI IRÁNYELVEK AZ ALAPFUNKCIÓK SZERINT

Az állománykezelési irányelvek sem térnek el a lényegét illetően a három funkciót tekintve egymástól.

21.41 Telepítés, felújítás, természetes felújítás jelentősége, állománycserék

Az erdőtelepítések - ezek nagyrészt továbbra is termelési funkciójú erdők lesznek a megyében, - bár elképzelhető a cseri részen a tervezettnél jóval több véderdő telepítése, míg üdülési célból csak elvétve kell telepítést végezni - ebből következően nem változnak. Az eddigi gyakorlat szerint évi 300 ha erdőtelepítés várható. Az erdőfelújítást illetően gyakran találkozunk állománycserével, főleg az akác-helyett fenyő, cser helyett tölgy fafajokkal. A véghasználatok zömében tarvágások - csupán a soproni hegyvidéken található felújító vágással tölgy fafajoknál. Ennek elsősorban termelési, szállítási okai vannak - azon fafajoknál - amelyeknek biológiája a felújítóvágást lehetővé tenné egyébként.

21.42 Állománynevelés

A termelési funkciójú erdők nevelése az utmutatókban rögzített - viszont a környezetvédelmi és üdülési funkciójú új fogalom, erre még kimunkálás ezideig nem történt. Nyilván nagy változás itt sem várható, legfeljebb itt nem olyan szigorú a mérce a javafák ill. kivágandók megítélésénél, itt még fontosabb a dekoratív erdőszegély meghagyása ill. kialakítása, egyes fel nem ujult tisztítások itt egyenesen kívánatosak, ahová padokat, asztalokat lehet elhelyezni.

Ami a nevelővágásokat illeti, itt sem szabad túlzásokba

esni - sem a lo évenként - sem az évente történő belenyulás nem lehet a helyes ut. Arra viszont mindenképpen ügyelni kell, hogy az elegység megmaradjon, és a kitermelt anyag feldolgozásra kerüljön - még tisztításnál is, első sorban a tűzveszély miatt.

21.43 Véghasználatok, vágáskor

A véghasználat ha a fafajbiológiája azt megengedi, első sorban felújítívágás legyen az üdülőerdőkben. Természetesen sok esetben csupán tarvágás lehetséges, ennek nagysága viszont jóval kisebb legyen, mint a gyakorlatban termelési funkciójuknál ez szokásos.

A vágásérettségi kort az elfogadható legmagasabb értékre - de amikor az anyag még nem kezd romlani - kell felemelni. Ez lassan növekvőknél a 150 éves kort, egyes esetekben akár a 200 évet is elérheti. Másutt is szükséges - üdülőerdőben viszont elengedhetetlen egyes rendkívüli méretű, vagy alakú fák meghagyása.

21.44 Természetes erdőtípusok jelentősége

A természetes erdőtípusok jelentősége növekszik, mintegy reprezentálják a termőhelyet, egyben szolgálják az un. génbank szerepkörét is. A megyében az üdülőerdőkben megtalálhatók a jellegzetes erdőtípusok: mészkerülő erdei fenyves, bükkös, gyertyános-tölgyes, cseres, így ezek fenntartása magas vágáskorral ezért is szükséges.

21.45 Fenntartás, védelem

Az üdülőerdők fenntartása - műszaki létesítményeinek utjainak állandó gondos karbantartása - jóval nagyobb anyagi terhet és munkát ró az üzemeltetőre, mint a termelési célu erdők. Ugyanez vonatkozik ezen területek védelmére is.

E tetemes többletköltséget - ahogy ez már egyértelműen elfogadott irányelv - mivel a közösség érdekében merül fel, a közösségnek kell vállalnia is. Csökkenteni csak úgy lehet, ha a közönség nemcsak használja, hanem óvja és védi, és valóban a magáénak tekinti ezen erdőket. Ez már olyan nevelési probléma, amely messzire meghaladja az erdészeti hatáskört, de szólni kell róla, mert igaz, hogy vannak jó példák is e tekintetben, de sajnos a rosszak gyakoribbak egyenlőre.

21.5 KÖZJÓLÉTI MŰSZAKI LÉTESÍTMÉNYEK

21.51 Turisztikai célu feltárások

21.52 Pihenőhelyek kialakítása

21.53 Erdei sportolási lehetőségek

A megyében üdülőerdőben ezideig 1 erdei tornapálya került kialakításra Sopronban - amelynek használatát a tornaszerekhez vezető ösvények letaposott állapota igazolja. Hasznosságát pedig a közeli szivkórház orvosai bizonyítják. Ugyanezen parkerdőben már évek óta kialakított si pálya és 1973-ban megépített ródlipálya is működik. A Győri parkerdőben tervezzük az évek folyamán a tornapálya kialakítását - a terület sík fekvése semmiféle téli sportolási lehetőséget nem tud biztosítani.

21.54 Szálláshelyek létesítése

Szálláshely ugyan nincs egyik parkerdőben sem, de a Fenyves szálloda teljesen a parkerdő szélén van. A Károlymagaslaton viszont állandóan üzemelő büfé áll a kirándulók rendelkezésére.

21.55 Fenntartás, üzemeltetés

A fenti létesítmények fenntartása és üzemeltetése csak különlegesen ritka esetekben képezheti az erdészeti szervek feladatát - így ezekkel a jövőben nem kívánunk foglalkozni. Az erdei létesítmények - esőházak, butorok, sétautak, stb. fenntartása viszont igen, és ezekre mindig is igen nagy gondot kell fordítani. Elhanyagolt, töredezett, korhadt létesítményekkel többet ártunk az ügynek, mintha nem is építettük volna meg azokat. Ugyanez vonatkozik a szemét összegyűjtésére és rendszeres eltávolítására is.

21.6 KÜLSŐ SZERVEK KAPCSOLATA ÉS SZEREPE

21.61 Természetvédelmi vonatkozások

Az Országos Természetvédelmi Hivatal fejlesztési tervében szerepel a Soproni hegységben 5.000 ha, a Fertő-tó környékén 7.000 ha, a Hanságban 3.000 ha, a Szigetközben 4.000 ha tájvédelmi körzet kialakítása.

Ezen területekből a Soproni hegységi, a Soproni parkerdő területének egy részét nyilván magában foglalja - de a két-féle rendeltetés összeegyeztetését az évek folyamán biztosítani tudjuk.

A többi tájvédelmi körzet zömében termelési rendeltetésű erdőt fog érinteni.

A természetvédelemre kijelölt terület ill. objektum 29 van a megye területén - melyből időközben 9 elpusztult, ill. védettsége nem indokolt a jelen körülmények között. Az OTVH szóbeli tájékoztatása szerint 6 országos védettségű /Nagyecenki hársfasor, Globularia cordifolia tenyészhelye Sopron, Tóalmi láprét ritka növényei, Fertőboz Geofizikai Observatórium környéke, Pannonhalmi Főapátság arborétuma/ míg a többi megyei jelentőségű. Ezek egyrésze különösebb fenntartási munkát nem kíván csupán megvédéséről kell gondoskodni - ugyanakkor a Nagycenki hársfasor és a Pannonhalmi arborétum már jóval több problémát vet fel, mivel mindkettőhöz közvetlen értékén kívül, nemzeti múltunk százados hagyománya fűződik.

A Nagycenki hársfasor 2,5 km hosszú 220 éves 460 db kH-ból áll, ezek egy részének már csak törött töve áll, nagyrészüket félig korhadttal, ill. elszáradt ágakkal terhelt.

Rendbehozatalára az anyagi fedezetet biztosítani kell.

A pannonhalmi arborétum más vonatkozású - ahol a helyzetet bonyolítja az is, hogy két tulajdon van.

Egy-egy vasárnap 1.200 - 1.500 ember keresi fel a területet, ez a nagy idegenforgalom is indokolja az általános felmérést és rendbehozatalt.

Igen komoly feladatot jelent a Tanulmányi Erdőgazdaságnak a Nagycenki Széchenyi kastély parkjának rekonstrukciós munkája - amelyet az elmúlt évben kezdett meg. A terv szerint az egész munka mintegy 8 millió Ft összeget tesz ki - évente 500.000 Ft összeget biztosít a MÉM e célra.

21.62 Idegenforgalmi, belkereskedelmi, egyéb szervezetek

A Megyei Idegenforgalmi Hivatal tevékenyen részt vállal a

munkákból ill. költségekből. 1973. évben a Soproni parkerdei szánkópályára 70.000 Ft-ot biztosított. Ugyancsak hasonló összeggel járul hozzá ez évben Nagycenken a hársfasor végében álló üres erdészház felújításához, és ott Széchenyi István emlékére berendezett selyemgubó termelést bemutató kiállítás ill. muzeum kialakításához.

A Nagycenki park rekonstrukciós munkájánál szoros a kapcsolat a Műemlék felügyelőséggel is.

22. KONCEPCIÓ

22.1 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÍTÉSE KOZÉP ÉS HOSSZUTÁVU ÜTEMEZÉS- ZÉS- BEN

22.1.1 Elsődlegesen termelési funkciót betöltő erdők

A fatermelést mindenkor a növedék, a tartamosság, a fafajpolitika, ill. az értékesítési lehetőség kell hogy meghatározza. A 10 éves üzemtervi előírások évenkénti realizálása természetesen eltérő adatokat adhat, arra viszont ügyelni kell, hogy rosszul értelmezett vállalati érdekből, ne mindig a jobb véghasználati állományok kerüljenek letermelésre, a gyengébbeket viszont megtakarítsák.

Nyuga-Dunántul mindenképpen a lombos erdők öve - a közvetlen országhatárt - és a kavicsos talajokat leszámítva. Erre a fafajok megválasztásánál az adott lehetőségen belül is ügyelni kell.

Vadgazdálkodást viszont - az elsődlegesen vadászatra kijelölt erdők kivételével alá kell rendelni a fatermelésnek. Ez azt jelenti, hogy csak olyan vadlétszámot szabad és indokolt fenntartani, - amelyet az erdő károsodás nélkül elbírnak.

22.1.2 Elsődlegesen környezetvédelmi funkciót betöltő erdők

A zöldövezeti telepítésnek leginkább Győrött volna létjogosultsága - ezt viszont a városrendezési koncepciók egyelőre késleltetik.

A vízgazdálkodás elősegítése külön telepítést csak kisebb területen indokolt esetenként végezni, mivel mint a Duna,

mint a Rába és kisebb folyók hullámterere lényegében erdő-sült, sőt több helyen a vízügyi szervek a gépi kotrás érde-
kében üres sávokat alakítanak ki.

Fontos lehet viszont különböző vízművek környékének védőfá-
sítása, de ez mindig egyedi konkrét kiváncsóság. Hasonlóan csak
megemlíteni lehet a tervezett dunai nagyvízduzzasztó megépi-
tését - nyilván ez is külön fásítási feladatot von maga után.
Talajvédelmi célra véderdők ez ideig csak erősen lejtős
terepen jelöltünk a talajerózió megakadályozása céljából.
A racionális földhasznosítási tervek elkészülte után a Ke-
menesi részek erdősítése nagyrészt talajvédelmi célzatu lesz
elsődlegesen, mivel a termőhely több helyen ökonómiai küszöb
alatti. A védőfásítások közül a mezővédő erdő-sávoknak - te-
kintettel a megye közepes erdő-sültségére a továbbiakban is
nagy jelentősége van. E fásítások tervezésénél viszont fi-
gyelembe kell venni a megnövekedett mezőgazdasági táblákat -
így nem állják utját a gépi művelésnek, amire eddig a ki-
termelésük indokolásánál hivatkoztak.

Sajnos a repülőgépes vegyszerezés a sávok pusztulását von-
hatja maga után - amire már eddig is volt példa. Igen jelen-
tősek a mezőgazdasági nagyüzemek majorjai, állattartó helyei
körüli védőfásítások, amelyek kettős célt szolgálnak - egy-
részt magát a telepet védik, másrészt takarják is azokat -
mivel bizonyos sok esetben erősen kirivóak a környezetük-
ből, és bizonyos levegőszűrést is végeznek, különösen a hiz-
laldák környékén.

Ide tartoznak még az ut és vasutak védőfásításai is, amelye-
ket folyamatosan kell végezni, részben az idős állományok
lecserélése, részben a gyakori rongálás következtében.
A megyében a legértékesebb parkok arborétumok ma már védett-
séget élveznek.

Igen sok park van viszont, még különböző szervek birtokában
/Tsz. ÁG. Tanács/, amelyek faállománya olyan értékes össze-
tételű, és amelyek egészségügyi állapota is annyira jó, el-
helyezkedésük is kedvező, mivel bent a faluban vannak, hogy
rekonstrukciójuk mindenképpen indokolt.

A parkok után a következő évek feladatát képezi az értékes
növények, tájrészletek, geológiai képződmények védelme. Ezek

nagyrészt már szerepelnek természetvédelmi javaslatokban is - de külön ki kell emelni a Fertő tájat, azonbelül a Fertő-rákosi kőfejtő és környékének sürgős védelmét. Hasonlóan a Soproni hegyvidéken belül a Harkai kupot fenyegeti a le-bányászási veszély. A Hanság még meglévő természetes növény és állatfaunája /tuzok/ szintén igényli a védelmet. E célt szolgálja a megyében kialakítandó 4 tájvédelmi körzet, amire már utaltunk.

Ide tartozik a természetes erdőtípusok egy-egy foltjának a védelme, amelyek a génbank szerepét is szolgálnák. A négy tájvédelmi körzetben ez megoldott, de még szükséges a homoki részen és a Ravazdi valamint a kemenesi részen ilyen állományok kijelölése és fenntartása. Ez jóval szerencsésebb, mintha egy területre vinnénk a megye őshonos fafajait - mivel az eltérő termőhelyi igény miatt egyesek esetleg csak szynlődnének.

22.13 Elsődlegesen szociális-üdülési funkciót betöltő erdők

22.131 Célok szerinti igények kielégítése Pihenő erdő 1.515 ha, amelyet a megyében 21 alsó foku központ, ill. ennél magasabb szintű település és üdülőkörzet mellett terveztünk. A tervezés általában a II. és III. ütemre történt. Ezekből csupán a Soproni parkerdő az, amely már ilyen célra van kialakítva, a Győri parkerdőben viszont most még csak munkák folynak. A séta erdőket a megyében a módosító tervezésnél már koncentráltuk, általában a kiránduló erdők szomszédságában.

Ennek megfelelően 2.580 ha területen terveztünk, a közép ill. felsőfoku központok lélekszámának figyelembevételével - Sopron környéki, Mosonmagyaróvár, Kis-Duna erdők, Bőnyi erdő, Ravazdi erdőtömb, Kapuvári erdőtömb megoszlásában.

Ebből a Sopronhoz tartozó 700 ha sétaerdő kialakítása lényegében kész.

A kirándulóerdők - ahogy már említettük - azonos kapcsolatban vannak a sétaerdőkkel, így azok elhelyezkedése megszabta a kiránduló erdők helyét is. Tervezett területük 5.756 ha.

A megye eddigi 3 autóspihenőjét - mivel az évek folyamán bizonyossá vált azok hasznossága és az irántuk való igény - a továbbiakban számszerinti 10 db-bal emelni kívánjuk.

Ezzel elérnénk azt, hogy minden jelentős utvonalon legalább 1-1 megállási lehetőséget találjanak az autósok, ahol megfelelő módon pihenni tudjanak.

22.132 Vonzáskör szerint. Vonzáskört tekintve a kialakítandó pihenőerdők a soproni kivételével helyi jelentőségűek. Ugyanakkor a séta- és kirándulóerdők mivel megfelelően koncentrálnak - mindenképpen megyei, sőt a soproni országos jelentőségű. Ez a tény indokolja, hogy a soproni parkerdő létesítményei, azok állapota valóban olyan legyen, hogy reprezentálja egyben az üdülőerdőket. E szándék meg is van a soproni parkerdő létrehozóiban, hisz a kilátók, esőházak, forrásfoglalások, irányító táblák tájba illőek, ugyanakkor igen gondos kidolgozásuk.

22.133 Műszaki létesítmények. Az évről-évre fokozódó igénybevétel számos műszaki létesítmény elkészültét is feltételezi és megkívánja.

Mélyépitési feladatként szerepel a Soproni parkerdőben a Tacsai-árok tó kialakítása, mely ez évben már megkezdődik.

A meglévő parkerdei utak jelenlegi állaga kielégítő, természetesen folyamatos fenntartásukról gondoskodni kell. Az új séta és kirándulóerdők nyilván számos utépitési feladatot jelentenek, még akkor is, ha az erdő feltáró utakkal be van hálózva.

Magasépitési feladatként elsősorban kilátók építése jöhet számba. A soproni parkerdőben az évtől már 2 db. funkcionál - a Kecskehegyi és a Kövesháti - szó lehet még a Muck kilátó felújításáról.

A ravazdi kiránduló erdőtümben 1-2 kilátó építése is nyilvánvalóan szükségessé válik. Kisebb műszaki létesítmények lehetnek hidak, esőházak, forrásfoglalások - ezek mindig konkrét esetben tervezhetők.

22.134 Jelentősebb üdülőerdő egységek kiemelése. Amint már többször említettük legjelentősebb üdülőerdő egység jelenleg és a továbbiakban is a soproni lesz. Ennek jelentőségét csak fokozza a tervezett Sopron hegységi és Fertői tájvédelmi körzet.

22.135 Koordinációs vonatkozások. A Magyar Tudományos Akadémia külön bizottságot hozott létre a Fertői táj fejlesztésére. A Bizottsággal a legszorosabb együttműködés kívánatos. Hasonlóan fontos a kapcsolat tartása a Nyugat-dunántuli Intéző Bizottsággal is - amely Győr-Sopron- és Zala és Vas megyék fejlesztési összefogását biztosítja társadalmi vonalon.

22.2 AZ ERDŐÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS MUTATÓI

22.21 Erdőterület változások közép és hosszútávú ütemezésben

Az erdőterület változások a megyében 1980-ig, ill. 1990-ig telepítésben nem - inkább funkció változásban jelentősek.

22.211 Telepitési előirányzatok. A telepítési előirányzatok a termelőségvetkezeteknél a racionális földhasznosítási adatokban - amely 3550 ha-t mutatnak ki, jelentéktelenül tér el az erdőrendezőség által már begyűjtött 2.893 ha-os tervezett telepítéstől. Ezen terület a jelenlegi felkészültséggel el is végezhető, mert évente még 300 ha-t sem jelent. Az állami gazdaságok 1.614 ha-os erdőtelepítése szintén indokolt és elvégezhető. Az erdőgazdasági 1.187 ha telepítésre szintén ez mondható annak tudatában, hogy ezen erdősitendő terület nagy részét egyéb szervektől /főleg Tsz-ektől/ veszi át.

Vizügyi és egyéb állami telepítésekről adatot nem kaptunk - az eredeti felmérésünkben 346 ha-ral szerepeltek, zömében környezetvédelmi célból.

Mivel a telepítések zöme fatermelő, jóval kisebb a környezetvédő arány, ezért a célállományokat csaknem mindenütt a termőhelyi tényezők ill. a gazdaságosság határozzák meg. Ez alól esetenként kivétel a környezetvédő erdő lehet.

22.212 Az erdőterület arányok szektoronkénti bontásban. Az erdőterületi arányok a felmérések szerint a termelőségvetkezetek javára módosulnak.

Ugyanis 1990-ig figyelembe véve az erdőtelepítéseket, a megye erdőterülete eléri a 73.000 ha-t, amelyből a Tsz. erdők aránya 23 %, a jelenlegi 21 %-kal szemben.

Célállományokban nagyobb mérvű változás a fent elmondottak miatt nem várható.

Az alapfunkciók - tehát a fatermelő, környezetvédő, szociális-üdülési - szerinti megoszlás nem tér el százalékban kimutathatóan az általunk gyűjtött, valamint a racionális földhasznosítás tervezésekor kialakult aránytól, azaz 80 %, 5 %, 15 %, - bár elképzelhető, hogy a környezetvédő erdők területe és aránya szigorubb behatárolással ennél nagyobb lesz /Hanság, Kemenes/.

22.22 Egyéb mutatók

22.221 Természetes erdőfelújítás. A természetes erdőfelújításban a szociális és üdülési, valamint a környezetvédő erdők területének növekedésével emelkedés várható. Természetesen ez csak a legritkábban jelenthet sarjzartatást. Ehhez viszont az kell, hogy e kitermeléseknél felmerülő - ténylegesen kimutatható többletköltséget külön alapból, esetleg fenntartási költségből fedezni lehessen.

22.222 Természetes erdőtípusok. Ezek szerepe és lehetősége megnőhet - a génrezerváció - kialakításánál, ill. azok az eddigi vágáskort meghaladó ideig való fenntartásával. Ez azonban csak kivételes esetekben jelenthet, tultartott, előregedett, már alig hasznosítható állományok létrehozását.

22.223 Véghasználati módok. A fatermelő erdők zömében, a környezetvédő és üdülési erdők kisebb részében tarvágás lesz a továbbiakban is, amelyet a nem elhanyagolható gazdaságossági és munkaszervezési előnyök indokolnak. A felújítás - talaj-előkészítés ápolás módjait viszont a területen tovább kell keresni, mivel még ma sem teljesen megoldott. A környezetvédő, de főleg a szoc.üdülési erdőben viszont amennyiben a fafajbiológiája azt lehetővé teszi elsősorban felújítógással kell dolgozni. Ott kialakulhat az "örök erdő".

22.224 Vágáskorok. Amíg a fatermelő erdőknél a vágáskort csupán gazdasági megfontolások - elsősorban a növedék szabályozza - addig az egyéb funkciójú erdőknél ezt sok esetben a biológiai életkorig fel kell emelni - elérheti esetleg a 200 évet is. Amint említettük - már itt csupán a faállomány még egészséges volta a határkő.

Szombathely, 1974. április 29.

Komárom megye

1851

1866/10

Összeállította:

Csordás Miklós
Erdőfelügyelő

Egyetért:

Somodi Jakabné
Vértesi EFAG

Dr. Fülöpp Mihály
Komárom megyei Tanács

1. HELYZETKÉP

11. A MEGYE TERMÉSZETI ADOTTSÁGAINAK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

11.1 FÖLDRAJZI

A megye földtanilag az Által-ér által felszínileg jelzetten ÉNy-DK /Dunaalmás-Tatabánya/ és ÉK-DNy-i /Tatabánya-Pusztavám/ törésvonalakkal két fejlődéstörténetileg és morfológiai arculatában eltérő területre tagolódik.

11.2 TERMŐHELYI ADOTTSÁGOK

A megye keleti részén a fiatal medence üledékeket a felsőpannon agyag és pleisztocén édesvizi mészkő /főleg Lábatlan és Dunaalmás között/ valamint pleisztocén lösz, futóhomok, terasz kavics képviseli.

Az alsókréta óta szárazulatra került Gerecse mészkő felszíne erősen karsztosodott. A felszín alatt tárolt jelentős karsztvíz készlet mint /ipari, ivó/ víznyelési lehetőség hasznos.

A megye nyugati részén /Komáromi járás, Tatai járás Ny-i fele/ mezozoosz alaphegység a mélybe süllyedt, a medencét a Kisalföld irányában fokozatosan /0-2000 m/ kivastagodó fiatal pannóniai pleisztocén üledék töltötte ki. A Kisbér körül található alsópannon tengeri üledékekre és a szórványosan, de sok helyütt felszínre bukkanó felsőpannon képződményekre pleisztocén kavics /Oroszlányi öblözet/ homok /Császári/ futóhomok /Oroszlány/ löszös homok /a legnagyobb felszíni elterjedésben/ valamint lösz /a Komáromi járás déli részén/ települt.

Az átlagos évi csapadék 603 mm, csapadék április-szeptember között 339 mm. Téli hőmérséklet átlag 2,9 C^o, évi hőmérséklet átlag 9,7 C^o.

Fenyő őshonos előfordulásban megyén belül nem található. A kopár területek beerdősítésénél a fekete fenyőt kell előtér-

be állítani. A zöld övezetek kialakításánál természetesen más fenyő exoták is helyet kaphatnak.

Minden hazai lombos fafajunk előfordul az ezüsthárs és szelidgesztenye kivételével.

12. A MEGYE GAZDASÁGI VISZONYAI

12.1 ENERGIA TERMELÉS

A megyében meglévő és várható energiatípusok: szén, villamosenergia, szénhidrogén.

A szénfogyasztás és termelés távlati helyzetének alakulásában fontos tény, hogy a hazai szénigény nagy hányadának fedezését a továbbiakban is a megye szénbányáinak kell biztosítani. Egyes aknákat leállítottak ugyan, azonban ezek pótlására Esztergom és Dörög közötti Lencsehegyen és a Tröszthöz tartozó, de Fejér megyében levő Csordakuton új aknák is nyílnak. Mindebből következik, hogy az országban Komárom megye lesz az utolsó, ahol a szénbányászat megszűnik.

Tervezik az Esztergom-Dorog-Tát háromszögben atomenergiával működő szénelgázosító létesítését.

12.2 AZ IPAR

Komárom az ország legiparosodottabb megyéje. 10 ezer lakosra 2.264 ipari dolgozó jut.

A földtani adottságok a megye iparát koncentrálták a Tata-Tatabánya-Oroszlány háromszögbe, az Esztergom-Dorogi medencébe és a Duna-menti ipari sáv még ezeket össze is köti. A megye ipari területi szerkezete egyenlőtlen, az ipari dolgozók 95 %-a 13 településben dolgozik. Távolabban Kisbér kisméretű iparfejlesztése szükséges, a hagyományos ipari területek további fejlesztése mellett.

Különös jelentősége van az építőiparnak, melyben jelenleg 11-12 ezer fő dolgozik. Mivel az évi beruházások volumene 2 - 2,5-szeresére nő az építőipar növekedése is várható.

12.3 MEZŐGAZDASÁG

jából kedvezőtlenek. A Bakony, Vértes, Gerecse, Pilis erózió pusztította, kilugozott, sovány erdőtalajai, a silány lejtők, legelők, sovány szántóföldek. Mezőgazdaság szempontjából a legjobb területek a komáromi és tatai járás területén találhatók. A rossz adottságok ellenére a tsz. nagyüzemeiben viszonylag magas színvonalu termelés folyik, pl. cukorrépa és kukoricatermelés. A megye mezőgazdasági területeinek megtartása nem valószínű, egyrészt a nagy iparosodás, /az utóbbi 5 évben átlagosan 1000 kh-val csökkent a mezőgazdasági terület/ másrészt a gazdaságosan nem művelhető, korábban helytelenül szántófölddé alakított erdőterületek visszaerdősítése következtében.

Talajjavítással, erdőirtással, rétek, legelők feltörésével a megyében új szántóföldeket nyerni nem lehet. A távlati fejlesztési tervnél módosításokat kellett eszközölni, éspedig a szántó, szőlő, gyümölcsös területek mérséklése, rét és legelő jelenlegi arányának kisebb mérvű csökkentése és az erdőarány növelése. Az állattenyésztés fejlesztésének lehetőségei igen csekélyek.

12.4 MŰVELÉSI ÁGAK

Szántó	187.821 kh	48,0 %
Rét	9.860 "	2,6 %
Szőlő	8.432 "	2,1 "
Kert	6.409 "	1,6 "
Gyümölcs	3.134 "	0,8 "
Legelő	30.203 "	7,8 "
Nádas	829 "	0,1 "
Erdő	98.373 "	25,4 "
Fanet	45.083 "	11,6 "
<u>Összesen:</u>	<u>390.894 kh</u>	<u>100,0 % hektárban 225.767</u>

12.7 URBANIZÁCIÓ

Az urbanizációval nem jár együtt a falvak lakosságának csökkenése. Mindössze 7 falunál /a 49-ből/ várható a lakos szám csekély csökkenése.

12.8 IDEGENFORGALOM

A megye idegenforgalmi adottságai és fejlesztési lehetőségei kedvezőek és területileg jól körülhatárolhatók. Két országosan kijelölt idegenforgalmi tájegység megyénkben van. Az egyik a Gerecse és Vértes összefüggő területe, a másik a Duna-kanyar Komárom megyei része, mely nemzetközi idegenforgalmi szempontból is fontos. Jelentős pozitív tényező, hogy a megyét közrefogják, illetve átszelik a nemzetközi nagyforgalmi utvonalak. Két fontos fejlesztendő üdülőváros Tata, Esztergom.

13. AZ ERDŐ ALAKULÁSÁBAN ÉRVÉNYESÜLT TENDENCIÁK /1950-60-70.

MÉRŐSZÁMAIVAL/ ÉS A JELENLEGI HELYZET

13.1 ERDŐTERÜLETVÁLTOZÁSOK

1950.	50.880 ha	24,5 %
1960.	52.000 "	25,3 %
1970.	52.140 "	25,4 %
1985.	54.640 "	26,5 %
2000.	58.830 "	28,5 %

13.2 FAFAJPOLITIKA

A megyében két nagy erdőgazdasági tájegység van, a Gerecse-Pilis és a Vértes. A két terület fafajpolitikája a következő. Gerecse-Pilis uralkodó fafaja a tölgy, 33,4 %, ezt 35,1 %-ra kell emelni. A cser 26,6 %, amit viszont 19,3 %-ra kell csökkenteni. A Vértes tájban is uralkodó fafaj a tölgy, 16,7 %-kal ez 26 %-ra növelendő és 42,3 %-ban jelenlevő cser fokozatosan 30 %-ra szorítandó vissza.

13.3 KEZELÉSI VISZONYOK

Erdőgazdasági	36.273 ha	69,6 %
Egyéb erdőgazdasági	6.150 "	11,8 %
Állami gazdasági	2.866 "	5,5 %
OVH	22 "	-
Egyéb állami	625 "	1,2 %
Termelőszövetkezet	6.150 "	11,8 %
Erdőbirtokosság	52 "	0,1 %
Összesen:	52.138 ha	100,0 %

13.4 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÜLÉSE

A fenti területből mintegy 80 % a fatermelés, 8 % talajvédelem, 1 % vadvédelem céljait szolgálja.

13.41 Termelési

A megye két erdőgazdasága évente mintegy 350 ezer m³-t termel, melynek nagyobb részét értékesíti, a többit saját feldolgozó üzemében dolgozza fel és mint különböző fagyártmányt értékesíti. Papir- és farostfaként jelentős mennyiséget szállít külföldre.

Melléktermékből elsősorban a karácsonyfa és fenyőgally értékesítést lehet megemlíteni.

A vadgazdálkodást nagyobb részben bérbeadás, kisebb részben két üzemi vadászterületen gyakorolják.

13.42 Környezetvédelmi

Mivel a megye az ország legiparosodottabb megyéje, ezért a környezetvédelmi teendők is itt jelentkeznek a legnagyobb mértékben.

13.43 Szociális-üdülési

A környezetvédelem, szociális-üdülési célú meglevő objektumokból kettőt kell megemlíteni. A legjelentősebb ilyen objektum a Pilisi Parkerdőgazdaság, mely a Budai hegyektől a Dunakanyarig elnyulva szolgálja a szociális-üdülési célokat. Itt a fatermelésnek alárendelt szerepe van, annál inkább előtérbe került nevelővágások szerepe és a tájjellegű erdősítések. A vértesi Erdőgazdaságnál eddig csak a Turuli parkerdő létesült ilyen célra.

2. ERDŐ ÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS

21.1 ALAPFUNKCIÓK MEGHATÁROZÁSA A TÁVLATI IGÉNYEK ALAPJÁN

Az alapfunkciókban lényeges változás nem lesz. 2000-ig 682 ha pihenőerdőt tervezünk, mely a fatermelési célt szolgáló területet csökkentené. A 3.300 ha séta- és kirándulóerdőben biztosítani kell a sétaerdőben a megfelelő minőségű utakat és

feltártságot. A megye területén 1970-85-ig 2.500 ha, 1986-2000-ig 4.190 ha, összesen 6.690 ha-ral tervezik az erdőterület növelését, ami a mostani 25,4 %-os erdőszültséget 28,5 %-ra emelné. Ezen területek egy része beleilleszkedik a városok zöldövezeti terveibe, egy része szociális és talajvédelmi és csak kis része lesz fatermelési célt szolgáló erdő

Fafajpolitikai célkitűzéseknél elsősorban biztosítani kell a természetes erdőtipusok megmaradását, illetve a megfelelő termőhelyen azok felujítását, területük visszahódítását. Fel kell számolni a tulkoros állományokat, lehetőleg biztosítani kell a természetes felujításokat, vagy ha ez nem lehetséges, úgy mesterséges úton kell a lehető legrövidebb időn belül a felujítást elvégezni.

Az őshonos bükk területeken megfelelő módszerrel vissza kell hódítani az eredeti területeket.

A ma tartottak nyilvánított állományokat az elhatárolt erdőtipusok alapján felül kell vizsgálni és megállapítani, hogy melyek, mekkora területtel tartoznak a sekély talaju azonális erdők közé, s azokat véderdőként kell kezelni. A jövő célkitűzései között első helyen áll a bükkös és tölgyes erdők természetes felujításának kiterjesztése a megfelelő elegyfák behozásával. Ezt követően a még makktermő erdőben levő bükk és tölgy sarjállományok természetes felujítását a maximumig fokozni és helyükre szükség szerint aláteljesítésekkel a bükk és tölgy szálerdőt - ugyancsak egyesesen - visszavinni. A talaj állagát nem biztosító, rontott erdőkben, a természetes erdőtipusnak megfelelő állományok kialakítása a célunk, a termőhelyre alkalmas elegyfákkal. Vadkáros területeken keletkezés, vagy egyedi védekezés feltétlenül szükséges.

Célkitűzéseink közé tartozik továbbá az elegyetlen cserések fokozatos átalakítása, értékesebb kocsányos és kocsánytalan tölgyesekre.

Igen fontos a nagy kiterjedésű kopár területek fokozatos erdősitése is. Mészke kopárokon elsősorban a feketefenyő és molyhos tölgy magvetéses eljárást kell szorgalmazni, de nem szabad ugyanazt tenni olyan egyéb termőhelyeken /kőpados területek, vagy fekete rendzina földkopárokon/ ahol csak a cse-

meteültetés vezethet eredményre. Minden esetben gondoskodjunk az őshonos lomb és cserjefajok jelenlétéről megfelelő elegyarányban. Megtelepítésük főleg magvetéssel ígér eredményt.

A bükkös és gyertyános tölgyes erdőtipusokban kimélni kell a természetes uton megjelenő nyír és rezgőnyár egyedeket és kis csoportokat, amelyek értékes előhasználati anyaggal emelik az állomány értékét.

Sik és lankás, valamint megfelelő mély termőhelyeken - első sorban erdőtelepítések, de nem kevésbé rontott erdők átalakítása során - nem szabad kihasználatlanul hagyni a mélyszántásos talajforgatás sokat ígérő előnyeit.

A természetes és kulturerdő típusok célszerű kezelésének és kialakításának alapfeltétele a vadgazdálkodás ésszerűsítése. Az engedélyezett vadlétszám mellett is csak úgy érhetünk célt, ha a vad mesterséges takarmányozásáról megfelelő mennyiségű és minőségű vadföld létesítéséről a vadászatot gyakorlók gondoskodnak. Még így sem kerülhető el az egyes megfelelő védekezési módok alkalmazása.

Erdőművelési szempontból elő nem készített állományokban véghasználatot folytatni nem szabad.

A megtelepült ujulat, illetve fiatalos időbeni és szakszerű felszabadító és elegyarány szabályozó tisztítását mindenkor és mindenütt - ha szükségszerűség úgy hozza már az anyaállomány alatt - biztosítani kell. A megtelepült fiatalos felszabadítását az anyaállomány kellő mértékű további bontását folyamatosan a kívánalmaknak megfelelően irányozzuk elő. A természetes felújítás az egyenlőtlen megbontáson alapuló fokozatos felujítógágás bármelyik /csoportos, vonalas stb./ módszerével keresztülvihető. A bükkösök zöme csak természetes uton ujítható fel, ezért türelemmel meg kell várni a jó magtermést.

Nem küszöbölhető ki átmenetileg a cseres felújítás sem. Az elegyetlen cser fiatalosok nem tekinthetők rontot erdőknek. Itt már egy vágásfordulón keresztül a cser lesz a főállomány. Ha nincs kísérő fafaj, árnytüdővel kell alátelepíteni. A fel-

ujult véghasználati cserekből - a tölgyes erdőtipusban - a megfelelő tölgyfa fajta fészkes betelepítését és a szükséges elegyfákat a végvágás előtt kell megfelelő hálózatban bevenni. Időbe el kell végezni a törzskiválasztó gyéritéseket is.

Tekintettel arra, hogy a terület nagy része 1969-76. között lett illetve kerül üzemtervezésre, a véghasználatok és vágáskor megállapításánál a tartamos gazdálkodás és a szociális-üdülési követelmények összehangoltan jelentkeznek.

A földtani adottságok a megye iparát két nagy tömbbe, illetve az ezeket összekötő sávba koncentrálták.

Ez az összefüggő iparvidék - hosszanti völgyek hatására is - egy települési agglomerációt képez. Mégis a Neszmély-Tát közötti ipari agglomeráció és közlekedési sáv keskeny volta miatt helyesebb két összekapcsolt agglomerációról beszélni - egy összefüggő helyett - és ez műszaki /vizellátás, csatornázás/ és igazgatási következményekkel is jár. Míg az ipari koncentráció és a települési agglomeráció még a megyén belül lezárható területtel bír, addig üdülőterületei mind a kettős sz. Dunakanyar, mind a 11-es sz. Gerecse és Vértes tájegység Pest, illetve Fejér-megyébe nyúlik át. Mindkét üdülőterület egyébként szintén a megye keleti, legfeljettebb részén terül el. A nyugati része csak északon, a Duna mellett nyúlik át Komáromot is magában foglalva, mint a település agglomeráció és az ipari koncentráció.

Az említett területeken sűrűsödnek a közlekedési vonalak, az összes város, a természet és tájvédelmi objektumok, ipari és energetikai létesítmények.

21.5 KÖZJÓLÉTI MŰSZAKI LÉTESÍTMÉNYEK

A közjóléti erdők kialakítása, feltárása csak az utóbbi pár évben kezdődött, így a turisztikai célú feltárás - Esztergom környékét és a Turuli Parkerdőt kivéve - nem igen volt. A pihenőhelyek kialakítása most kezdődött és 1990-ben fejeződik be. Az erdei sportolás lehetőségei megvannak. Erdei tornapálya a Turuli Parkerdőben van. Sielési lehetőségek megvannak, külön kiépített sípályák nincsenek. Vízisport lehetőségei igen kedvezőek. Egyrészt a Dunán, másrészt Tatán

az Öreg tavon, melyet a haltenyésztésből kivontak és kizárólag a vizisport és sporthorgászat céljaira rendeznek be.

Szálláshelyek létesítése elsősorban a Dunakanyarban, mint régi multtal rendelkező üdülési körzetben volt. Az utóbbi időben Tatán is létesültek elsősorban kempingek. A megye többi része már mostohább, bár elszórtan kisebb befogadóképességű szálláshelyek itt is vannak. A megye területén nemzeti park nincsen. Természetvédelmi terület Pilismarót környékén. Tájvédelmi körzet és védett terület kialakítása most van folyamatban a Peskő sziklavonulatain. Védett terület volt Ácson a Téltemető lelőhelye, a vértesszentkereszti rom környéke. A Nemzeti Múzeum kezelésében van és védett terület a vértesszőllősi ősember település környéke.

22. KONCEPCIÓ

22.1 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÍTÉSE KÖZÉP ÉS HOSSZUTÁVU ÜTEMEZÉS- ZÉS- BEN

22.1.1 Elsődlegesen termelési funkciót betöltő erdők

Az elsődleges termelési funkciót betöltő erdők területében közép- és hosszutávú ütemezésben nagy változás, nagy területi eltérés nem várható annak ellenére, hogy 2000-ig kb. 6600 ha rossz szántó, legelő kerül beerdősítésre. Ezen területek nagyobb része talajvédelmi, zöldövezeti erdő lesz, kisebb része lesz termelésre beállítva. Ezen növekedéssel szemben viszont ott áll az a csökkenés, ami abból adódik, hogy a most folyó üzemtervezéseknél elég nagy területek kerülnek át védelmi rendeltetésűbe, /pihenőerdők, talajvédők stb./. A termelés és egyéb funkciók jelentősége a megyében továbbra is megmarad, bár az idős állományok csökkenésével a termelésben ugy mennyiségben, mint méretben visszaesés következik be.

A fafajpolitika a már előbb elmondottaknak megfelel, vagyis elsősorban a tölgyek, kisebb területen a bükk részesítendő előnyben, elsősorban a cser rovására. A zöldövezeti, táj- és természetvédelmi fásításokban természetesen más, a tájba illő fafajjal is lehet, sőt kell erdősiteni.

A racionális földhasznosítás adta lehetőségeket már figyelembe vettük a 6.600 ha erdősitésre előirányzott területnél. A

talajjavításra beütemezett terület az egyes művelési ágak területét nem növeli, csak feljavítja. A megyében a talajvédelem az alábbi képet adja:

	Javításra szorul	Javitott
savanyu	36.300 kh	12.800 kh
szikes	7.200 kh	1.200 kh
Homok	70.500 kh	9.600 kh
Összesen:	114.000 kh	23.600 kh

1970. év végéig 35 ezer kh talajvédelmi munka készült el, s a még hátralévő 90 %-a 1975. év végére készül el.

22.12 Elsődlegesen környezetvédelmi funkciót betöltő erdők

Környezetvédelmi funkciót betöltő erdőkből az alábbiakat tervezzük 2000-ig:

	Meglevő erdőben	telepítésben	összesen
Zöldövezet	364	1.512	1.876
Vizgazdálkodás	65	-	65
Talajvédelem	4.246	789	5.035
Védőfásítás	116	433	549
Táj- és természetvéd.	35	-	35
Gazd-i rezervátum	578	46	624
Összesen:	5.404	2.780	8.184

A vizgazdálkodási rendeltetésű területeket elsősorban a források közvetlen védelmét szolgáló erdőben jelöltük ki.

A mező- és legelővédő fásítások aránylag kis területű tervezése annak következménye, hogy a már meglévő, igen jól sikerült ilyen védősávok nagy része a nagyüzemi gazdálkodás nagyteljesítményű gépei miatt szükséges nagy táblák kialakítása érdekében kitermelésre kerültek és pótlásuk illetve új védősávok telepítése csak lényegesen kisebb területre korlátozódik, bár szerepüket nem lehet a korszerű mezőgazdaságból sem kiiktatni. Ez különösen a Komárom-Szőnyi Bábolnai síkvidéken kerül előtérbe, ahol jelentős területet foglal el a homok. Itt a homokverés a szél szárító hatása, téli időben a hó megkötése elsőrendű feladatát képezi ezen fásításoknak. Gondol-

ni kell arra is, hogy az apróvad - fogoly, fácán, nyul - részére is megfelelő buvóhelyet biztosítsanak ezek a védősávok, különösen ha megfelelő bokor és cserjeszintet is telepítünk.

22.13 Elsődlegesen szociális-üdülési funkciót betöltő erdők

A megye pihenőerdő igénye a meglévő erdőkben biztosítható.

22.131 Célok szerinti igények kielégítése. Erdei autós-pihenőt 38 db-ot, erdei tábort 10 db-ot 46 ha-on, egyéb erdei üdülőhelyet 4 db-ot 41 ha-on terveztünk.

22.132 Vonzáskör szerint - helyi és megyei jelentőségű funkciót töltenek be, a Pilis Parkerdőgazdaság és Tata várost kivéve, mely nemcsak országos, de nemzetközi jelentőséggel is bír.

22.133 Műszaki létesítmények. Mélyépitési feladatok között első helyen szerepel a várgesztesi várat megközelítő út megépítése. Egyéb műszaki feladatok megállapítása és tervezése folyamatban van.

22.2 AZ ERDŐÁLLOMÁNY FEJLESZTÉS MUTATÓI

22.21 Erdőterület változás középtávu ütemezésben 1980-ig

22.211 Telepitési előirányzatok

	Termelés	Körny.véd.	Üdülés	Összesen
Erdőgazdaság	368	10	-	378
Egyéb erdőgazd.	-	-	-	-
Állami gazdaság	53	215	-	268
Vizügy	-	-	-	-
Egyéb állami	-	804	38	842
Termelőszöv.	155	266	-	421
Összesen:	576	1.295	38	1.909

Hosszútávban 1973 - 2000-ig

	Termelés	Körny.véd.	Üdülés	Összesen
Erdőgazdaság	1.368	153	-	1.521
Egyéb erdőgazd.	-	-	-	-
Állami Gazdaság	53	615	-	668
Vizügy	-	-	-	-
Egyéb állami	-	1.357	51	1.408
TSz	155	606	-	761
Összesen:	1.576	2.731	51	4.358

A fenti kimutatás a telepítési előirányzatot szektorok és alapfunkciók szerint tárgyalja.

A célállományokat összevontan, alapfunkciók szerinti elkülönítés nélkül tárgyaljuk.

Középtávon 1980-ig

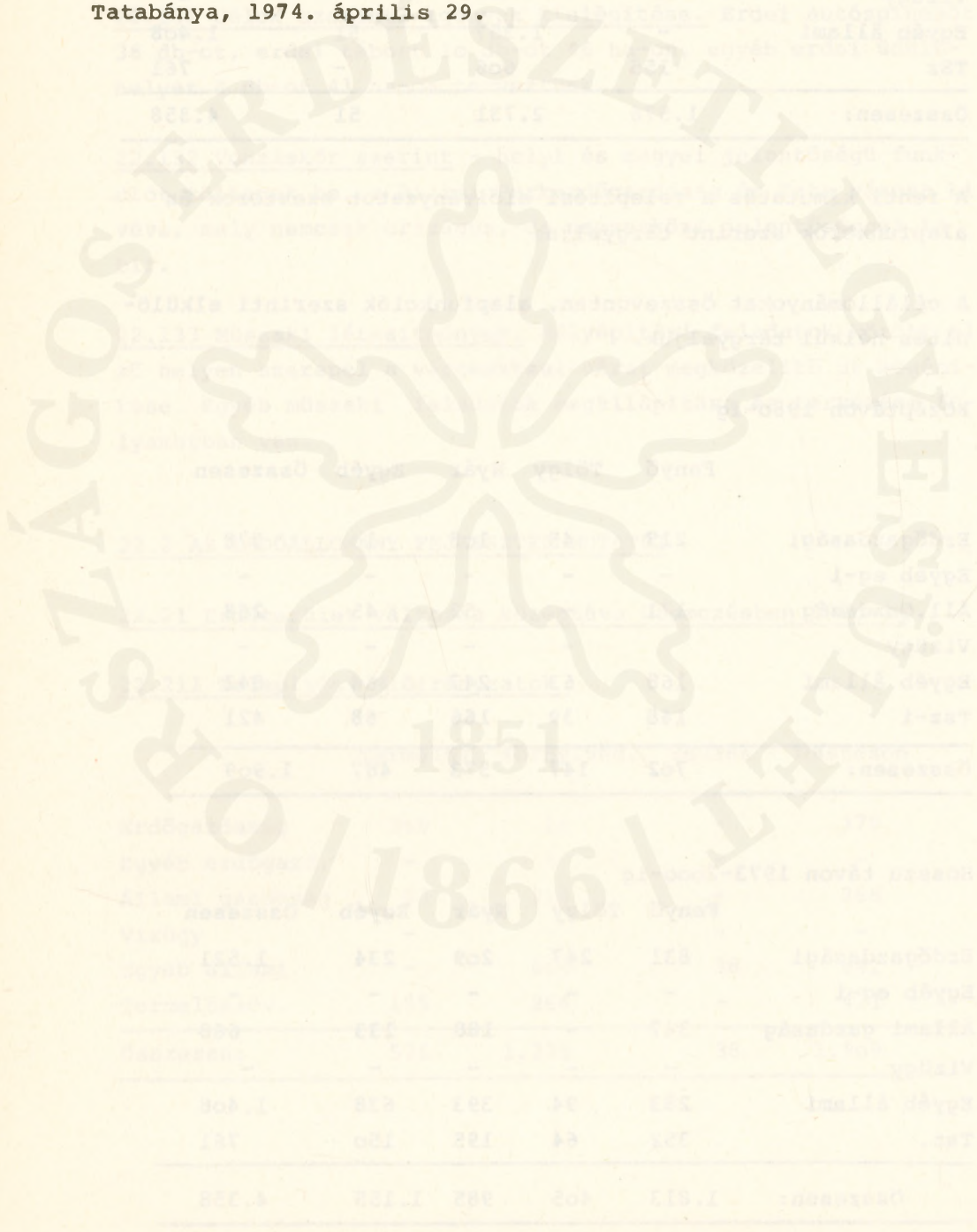
	Fenyő	Tölgy	Nyár	Egyéb	Összesen
Erdőgazdasági	215	45	108	10	378
Egyéb eg-i	-	-	-	-	-
Áll.Gazdaság	171	-	52	45	268
Vizügy	-	-	-	-	-
Egyéb állami	168	63	247	364	842
Tsz-i	148	39	166	68	421
Összesen:	702	147	573	487	1.909

Hosszu távon 1973-2000-ig

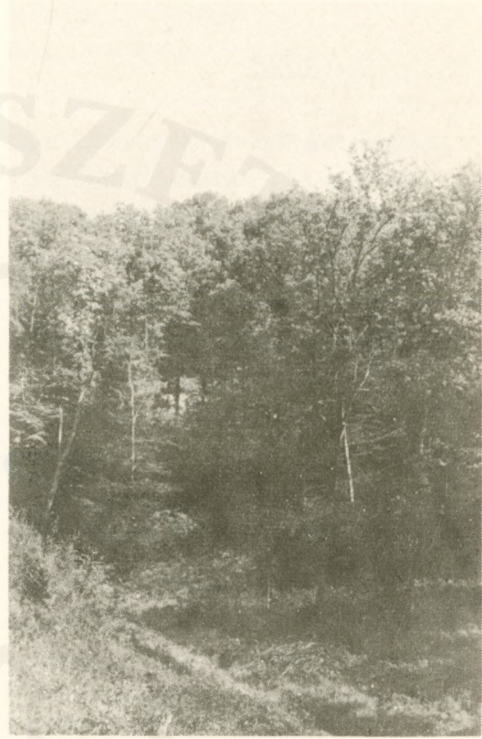
	Fenyő	Tölgy	Nyár	Egyéb	Összesen
Erdőgazdasági	831	247	209	234	1.521
Egyéb eg-i	-	-	-	-	-
Állami gazdaság	347	-	188	133	668
Vizügy	-	-	-	-	-
Egyéb állami	283	94	393	638	1.408
Tsz.	352	64	195	150	761
Összesen:	1.813	405	985	1.155	4.358

Az erdőterület változásokra, mint már előbb is tárgyaltuk, célállományok, alapfunkciók valamint az egyéb mutatókra vonatkozóan, tekintettel arra, hogy a területek nagy részének üzemrendezése most folyik, illetve 1976-ig folyamatban lesz, nem tértünk ki.

Tatabánya, 1974. április 29.

A megye jellegzetes erdőállománya

A megyére jellemző erdős tájkép

Somogy megye

Összeállította:

Kozma Ferenc
főfelügyelő

Egyetért:

Szántó Gábor
igazgató

Somogy Megyei Tanács VB.
Mg-i és Élelm.Osztály

1. HELYZETKÉP

11. A MEGYE TERMÉSZETI ADOTTSÁGAINAK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

11.1 FÖLDRAJZI

A megye hazánk Dél-Nyugat-Dunántul-i tájegységének Balaton-Dráva közötti része. Jelentős vízfolyás még: Kapos folyó, Sió-csatorna, Koppány, Rinya-patak.

11.2 TERMŐHELYI ADOTTSÁGOK

A megye négy dombvidéki és két síkvidéki erdőgazdasági tájból áll.

Síkvidék: Dél-Somogyban. Tengerszint feletti átlagos magasság: 98-310 m.

Éghajlat: mediterrán, szubmediterrán, kontinentális. Évi csapadék átlag 600-800 mm. Minimum 452 mm, maximum 1.252 mm. Évi átlaghőmérséklet 9,0 - 10,5 C°. Gyenge telek - hűvös nyarak. Fatermesztésnek kedvező.

Talajtipusok: földes váztalajok 15 %, gy.h. homok és komb. 15 %, lejtőhordalék és öntés 10 %, sötétszínű e. talajok 10 %, barna e. talajok 30 %, réti talaj és kobm. 15 %, láptalajok 5 %.

Főbb fás növénytársulások: gyertyános-tölgyesek, cseres-tölgyesek, déldunántuli bükkösök, ezüsthársas-cseresek, akácok, éger-ligeterdők, füzesek, nemesnyárasok, hazai nyárasok, erdei fenyvesek, fekete-fenyvesek, jelentős elegyetlen állományok KST, KTT, Cs, B, Gy, A, MÉ, EF.

12. A MEGYE GAZDASÁGI VISZONYAI

12.1 ENERGIA TERMELÉS

Szén és szénhidrogének 2000-ig. Utána /távlati/ villamos e. és szénhidrogének.

Helyi jelentőségű földgázmezők. /Üzemel: Mezőcsokonya, Babócsa, tervezett: Inke-Iharosberény/. Villamos energiatermelés

nincs. Mindkettőben döntő: az országos hálózat. Szénbánya nincs.

Jelentős hévízkincs - hidroenergia. Felmerült a Dráva vizi energiájának hasznosítása és a Dráva-menti hőerőmű. Az utóbbi atom és szénhidrogén tüzelésű is lehet. Jugoszláv-magyar kooperációban is. Általában energiaszegény megye.

12.2 IPAR

Iparilag gyengén fejlett terület. Az elmúlt 10 évben főleg a tanácsi ipar fejlődött. Várható a minisztériumi, szövetkezeti Tsz-közi /vállalkozások/ ipar fokozottabb fejlődése. Az iparfejlesztés szférái: Barcs térsége /vegyipar-faipar, drávai erőmű, vizigényes ipari bázis/, Kaposvár /igényes kvalifikált iparágak, élelmiszer-textil-fémipar-faipar/, Nagyatád-Marcaltó /élelmiszer-fém-faipar/, Zselicség /nem vizigényes faipar, faépületelem/, Siófok-Fonyód /idegenforgalom, szolgáltatóipar/ Tab, Lengyeltóti, Csurgó, Böhönye, Kadarkut /bedolgozó kooperációs központok, fém-textil-faipar/ Raktárközpontok Kaposvár /75 %/, Egyéb /25 %/.

12.3 MEZŐGAZDASÁG

Kulcsfontosságú - most és marad - a mezőgazdaság. Terület: 33,4 %. Állami; 57,7 %, szövetkezeti; 8,9 % egyéni.

Mostani jellemzők: Kenyér gabona terület csökkenése, takarmánytermő terület növekedése, állattenyésztés alacsony részese-
dése, baromfi termelés erős növekedése, szarvasmarhaállomány csökkenése, sertésállomány hullámválsága, gép- és állóeszköz-
állomány országos átlag alatti szintje. Termelékenység: az országos átlagnak megfelelő /vagy minimálisan alatta lévő/ szint. Létszámcsökkenés /2000-re 32-38.000 fő/. Átlagkor nő. Nem hasznosítható területek 2000-ig kb. 45.000 ha. Ma kb. 13.000 ha /saját becslés/ Erdősítés! Racionálisabb földhasználat!

12.4 MÜVELÉSI ÁGAK

A megye összterülete 608.237 ha. Az ország területének 6,54 %-a. Művelési ágak 1971. jan. 1. /ha-ban/.

Szántó 291.779, Rét: 40.206, Szőlő: 8.097, Kert: 8.438, Gyümölcsös: 7.221, Legelő: 45.499, Nádas: 2.047, Erdő 133.698, Kivett: 71.282, Összes: 608.237.

12.5 ERDŐSÜLTÉSÉG

22 %.

12.6 NÉPESSÉG

Alacsony népsűrűség: 59,8 fő/km². Jelenleg 363.500 fő, 1985; 371.100 fő, 2000: 383.500 fő. Elvándorlás /iparosítás/ csökken; természetes szaporodás /1975: 30 % 1985: 60 %

12.7 URBANIZÁCIÓ

Hiányos városhálózat. Kis és középfalvas település. Jelenleg három város: Kaposvár, Siófok, Nagyatád. Tervezett: Marcali, Barcs, Fonyód. Összesen: 6 urbanizációs központ. Városi lakosság aránya: jelenleg 23,5 %, 1985-re 35,0 - 39,0 %, 2000-re 39,0 - 45,0 %. Távolabban stabilizálódik: kb. 50 %-nál.

12.8 IDEGENFORGALOM

Idegenforgalom, sokoldalú adottságok. Balaton: országos, európai jelentőségű. Barcs - határátkelőhely Jugoszlávia felé. Balatoni idegenforgalom 2/3-a somogyi szférában. Üdülési szezonban átlagos napi idegenforgalom: kb. 243.000 fő.

Forgalmi gravitáció - idegenforgalmi folyosók. Kialakulóban: dél-balatoni városias jellegű településeggyüttes /agglomeráció/ Központja Siófok, Fonyód és Földvár, Boglár, Lelle. Lehetőségeket bővítik: hévizi adottságok, vadászat. Az előbbi főleg fejlesztést kíván.

13. AZ ERDŐK ALAKULÁSÁBAN ÉRVÉNYESÜLT TENDENCIÁK.

13.1 ERDŐTERÜLET VÁLTOZÁSOK

Az erdőterületek alakulása: /ha és erdőszűltéségi %/
1950-ben 119.156 ha, 19,6 %, /levezetett adat/ 1960-ban 126.416 ha, 20,8 % /OFTH/ 1970-ben 133.698 ha, 22,0 % /OFTH/.

1973. évi mérlegünk alapján 140.455 ha, 23,1 % /Kaposvári Erdőrendezőség.

A jelenlegi valós helyzetet az 1973-as mérlegünk adatai tükrözik. /Bázisadat./

Az erdőterületek folyamatos növekedése az új területek betelepítése, a természetes uton települt erdőterületek és a cellulóz-nyárasok révén következett be. Az OFTH adattal szembeni eltérés szerintünk abból adódik, hogy a földnyilvántartás a művelési ágak vonatkozásában a valóságos helyzethez képest lemaradásban van.

13.2 FAJAJÖSSZETÉTEL

A megye fajajösszetétele az összerdőterület %-ában és ha-ban az alábbi:

	T	B	A	Cs	Gy
%	26	3	16	14	10
ha	36.519	4.123	22.473	19.664	14.045

	MK	EKL	MÉ	H	NYI
%	1	2	10	3	1
ha	1.405	2.809	14.045	4.214	1.404

	HNY	FFÜ	F	Összes
%	2	1	11	100
ha	2.809	1.405	15.450	140.455

Főfafaj a tölgy. Erőteljesen nőtt /fiatal korosztályok/ a fenyő. Indokolatlan az A és Cs nagy részaránya. Fafajcsere!

13.3 KEZELÉSI VISZONYOK

A kezelési viszonyok az 1973-as üzemtervi mérlegünk szerint:

Szektor	össz.erdő:	%	Ebből: cell.ny.fásítás	Ebből: fás legelő
---------	------------	---	------------------------	-------------------

SEFAG	84.975 ha	60,5	-	-
EEG	13.186 "	9,4	-	-

ÁG	5.208 "	3,7	437 ha	1.042 ha	465 ha
OVH	72 "	0,1	-	365 "	-
EÁ	286 "	0,2	-	416 "	15 "
TSz	36.712 "	26,1	268 "	9.791 "	6.684 "
E.	16 "	-	-	535 "	56 "
Összesen: 140.455 ha 100,0 %			705 ha 12.149 " 7.220 ha		

Az EEG-ot /13.186 ha/ teljes egészében a Veszprémi Erdőrendezőség felügyeli. A Kaposvári Erdőrendezőség felügyel még Baranya megyében /2.098 ha állami, 712 ha Tsz, 45 ha ÁG/ összesen 2.855 ha erdőterületet. A Pécsi Erdőrendezőség felügyel Somogy megyében 254 ha Tsz. erdőt. A fenti adatsorunk csak Somogy megyére vonatkozik. Szerintünk megyénkben a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás - folyamatban levő - továbbfejlesztésével globálisan létrejönnek és stabilizálódnak a nagyüzemi erdőgazdálkodás keretei.

13.5 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÜLÉSE

13.5.1 Termelési

Termelési funkció jelenleg /1973/ az összerdőterület 91 %-a. /127.649 ha/

A kitermelt fatömeg alakulása: /az EEG kivételével/

1968-ban 555.945 bm³, 1969-ben: 622.733 br.m³, 1970-ben 674.356 br.m³ 1973-ban 695.025 br.m³.

Előhasználtakban a Tsz-nél még kb. 60-80.000 m³-rel növelhető. Megyén belüli feldolgozás kb. 29 %. Értékesítési nehézségek: tűzifában, alacsonyabbrendű választékokban. Érdek és igény: magasabb készütségi fok. Feltétele - megyei szintű faipari bázis. Korszerűtlen kisüzemekből - korszerű középüzemek. Kooperáció!

Déldunántúli faipari fejlesztés koncepciójában a megye /Kaposvár/ centrikus fekvésű. /Gazdaságosság/. Melléktermelés - erdei gyümölcs, gally, gomba, virágok, gyógynövények, csiga, stb. - átlagos. Gyantászás nem jelentős. Boksaszenítés kísérlet alatt, nem számottevő.

A megye exponált vadászterület: Összesen: 537.413 ha. Ebből erdő 140.455 ha.

Nagyvadlétszám: Szarvas 4.671, Dámszarvas 296, Őz 10.469, Disznó 1.633 db, Lelövés 1973-ban: Szarvas 1.681, Dámszarvas 49, Őz 2.294, Disznó 1.412 db.

Célkitűzés: délen minőségi, északon /Balaton/ mennyiségi fejlesztés elsősorban. Északon vadaskertek. Jelentős vadkárók.

13.52 Környezetvédelmi

A környezetvédelmi funkció jelenlegi részaránya az ösztérület 3 %-a /3.582 ha/.

Jelentős környezetvédelmi feladatok. Talajvédelem. Elsődleges a földes kopárok védelmi célú erdősitése. Zöldövezetek elsősorban Kaposvár, Nagyatád, Barcs térségében és a balatoni üdülőszférában. Összehangolva a szociális üdülési funkcióval.

Főleg belterületben mintegy 82 db. park. Történelmi érték - arborétum jelleg - is. Felkarolásuk nagyon indokolt. Természetvédelmi - tájvédelmi - területek kialakítása folyamatban van. Barcsi Ősborókás 3.500 ha, Zselici tájvédelmi körzet 4.500 ha, Szalacsikai tájvédelmi körzet 1.500 ha. Kisbalaton 3.600 ha, Nekota-Martinos 450 ha, stb.

13.53 Szociális-üdülési

Szociális-üdülési funkcióban igény elsősorban az urbanizációs központokban - jelenlegi Kaposvár, Nagyatád, Siófok, tervezett: Barcs, Marcali, Fonyód - és a balatoni üdülőszférában jelentkeznek.

A társadalmi és egyéb szervek, ágazatok bevonásával részletes megvitatás után kialakult Kaposvár szociális és üdülőerdő kialakításának koncepciója, majd megindult annak megvalósítása. Legjelentősebb pihenőerdő objektum a várostól északra, mintegy 6-8 km-re fekvő Desedai Parkerdő /Sétaerdő/. Közvetlenül a Kaposvár-Lellei műút mellett fekszik. Elkészült a bekötő köves út és az artézi kut is. Megtörtént a feltárás és a berendezések egy részének elhelyezése.

Közvetlenül mellette jelentős víztároló épül. Fz egyben Kaposvár ipari-vizellátottságát is szolgálja.

Következő a Tóközi Parkerdő. /Pihenőerdő/ A várostól délre fekszik, területe 141 ha. Elkészült a bekötőút és ezzel az objektum készültségi foka 100 %. Jellemzi az esztétikus környezet. A látogatottság jelentős és egyre fokozódik.

A harmadik a várostól DK-re fekvő Gyertyános-völgyi parkerdő. Területe 54 ha. Halastó mellett terül el. Részben feltárt és berendezett. Készültségi foka kb. 70 %. A három objektum jellege biztosítja a várható igényként jelentkező változatosságot is.

2. ERDŐ ÁLLOMÁNY FEJLESZTÉS

21. Irányelvek

21.1 ALAPFUNKCIÓK MEGHATÁROZÁSA A TÁVLATI IGÉNYEK ALAPJÁN

Az előzetes felméréseink szerint 1990-ig az alábbi funkcionális megoszlás várható: fatermelés 77 %, 107.796 ha, védelem 13 % 17.962 ha, szociális 4 %, 6.332 ha, egyéb 6 % 8.365 ha.

Hosszabb távon 2000-ig megközelítőleg az alábbi arány várható: Fatermelés 72 % 101.130 ha, védelem 16 % 22.525 ha, szociális 6 % 8.400 ha, egyéb 6 % 8.400 ha. Az előzetes adatoknál bevettük az indulóhelyzetben meglévő üzemterv szerinti védelmi és szociális rendeltetésű területeket.

21.2 TERÜLETVÁLTOZÁSOK MEGHATÁROZÁSA

Az előzetesen számbavett telepítési terület 2000-ig 13.150 ha. Kevés. Új tényező: a racionális földhasználat. Jelenleg nem hasznosított terület a mezőgazdaságban becslésünk szerint: kb. 15.000 ha /1975-ig/ Hosszabb távon ütemezve: 1975-ig 2.009 ha, 1980-ig 9.287 ha, 1990-ig 15.958 ha. Összesen: 27.254 ha. 2000-ig további 10.000 ha.

Részletes gazdaságonkénti felmérés folyamatban van. Erdősítési lehetőség: az adottságokon belül a népgazdaság teherbíróképessége szerint. Ezek alapfunkciója lesz kb.: Fatermelés 74 %, Környezetvédelem 24 %, Üdülés-szociális 2 %/.

Távlati megközelítő megyei művelési ág prognózis 2000-ig.
 szántó 281.749 ha, Rét 25.049 ha, Szőlő 9.000 ha, Kert
 8.438 ha, Gyümölcsös 7.221 ha, Legelő 32.499 ha, Nádas
 2.047 ha, Erdő 170.952 ha, Kivett 71.272, Összes: 608,237 ha.

Erdősültség 28 %.

21.3 FAFAJÖSSZETÉTEL CÉLKITŰZÉSEI

Tölgyek, fenyő, éger, bükk részarányok növelés. Általában a fafajösszetétel bővítése. Alapfunkciók a fafajösszetételt - a szerencsés természeti adottságok miatt - lényegesen nem befolyásolják. Döntőek a természeti adottságok. Bealkulálva a telepítéseket is, a tervezett - kívánatos - fafajösszetétel 2000-ig az összterület %-ában:

T	B	A	Cs	Gy	MK	EKL	MÉ
30	5	10	9	8	1	3	12 %
H	NYI	NNY	FFÜ	F	Összes		
3	1	3	1	14	100		

Kívánatos a MT, VT, VF, EF-szórt, csoportos elegyítés.
 Elegyetlenül csak a tölgyek. Fenyő csak elegyesen.

21.4 ÁLLOMÁNYKEZELÉSI IRÁNYELVEK ALAPFUNKCIÓK SZERINT

21.41 Telepítés, felujtás

A továbbiakban az egyértelműség és rövideg végett a termelési funkciót I., a szociális-üdülést III.-al jelöljük.

Az I-ben a telepítési, felujtási módszerek hagyományosak.
 Cél: maximális fatermőképesség kihasználása. Ezért termőhely-feltárás - optimális célállományok. Telepítés: a bővített új-ratermelés direkt /mennyiségi/ módszere. A racionális föld-használat miatt nagy lehetőségek a szakágazat előtt. Beindulás kettős vetületben: a legveszélyeztetettebb védelmi és a fatermesztés számára legjobb termőhelyek egyidejű erdősítése.

Népgazdasági érdek. Sík és dombvidéken teljes talajművelés, erdősítés, makkrakás. Teljes gépesítés. Tagolt terepen részleges talajművelés, speciális gépek.

Esetleg műtrágyázás. Ültetési anyag biztosítása. Felujítás: bővített ujratermelés indirekt /minőségi/ lehetősége. Végrehajtás ugyanaz. Természetes felujítás, főleg tölgyesek, bükkösök, esetleg fenyvesekben - őshonos foltokon. Állománycserék főleg a gyertyános-tölgyes termőhelyeken álló A, Cs-állományokban. /T,B,EF/.

A II-ben telepítés a speciális védelmi szempontok szerint, uttörő jellegű állományösszetételben.

/FF, Cs, A, MK, MOT/. Alacsonyabb /fatermesztés/ értékű állományok. Természetes felujítás, állománycsere nem megy.

A III-ban esztétikai értékű, többszintű, ligetes, azsuros többkoru állományok. Természetes felujítás ehhez kedvező. Állománycserét ne erőltessük. Inkább a szerkezeti viszonyokat javítsuk.

21.42 Állománynevelés

Az I-ben elegyes állományok, racionalizálás, tíz évenként legfeljebb 1-2 belenyulás. Vegyszerezés.

II-ben elegyetlen és csoportos elegyesség, egyszeri vagy \emptyset belenyulás.

III-ban szórt elegyesség, sokszinűség, esztétikum, ritkább állás, többszintűség, fafajgazdagság, belenyulás: 2-3-szor. Igényeknek megfelelő folyamatos alakítás.

21.43 Véghasználat, vágáskor

Átlagvágáskor I-ben jelenleg 67 év. Minőségi területeken növelhető. Kivánatos: Tarvágás 70 %, term.fel.vágás 25 % legyen.

A II-ben 55 év, vágáskor. Ideális forma lenne a szálalógazdálkodás, ill. a tarvágás és term.fel.kombinációja. Tarvágás mellőzendő.

A III-ban a vágáskor a biológiai felső érték. Legideálisabb forma: szálalógazdálkodás, vagy természetes felujítás. Ez adja a legváltozatosabb, természetes erdőképet. Tarvágás csak állománycserénél.

21.44 Természetes erdőtipusok jelentősége

Mindhárom funkcióban a természetes erdőtipusok folyamatos fenntartására, kialakítására kell törekedni. Ezek gyertyános- és egyéb-tölgyesek, esetleg cseresek, bükkösök, ezüsthársas cseresek - tölgyesek, erdei fenyvesek, égeresek, fűzesek-léperdők és ezek kombinációi. Monokulturák kerülése /Fenyvesek/

21.45 Fenntartás, védelem

A fenntartás mindhárom funkcióban lehetőleg a használó-kezelő lássa el. Legegyszerűbb, leghatékonyabb az egyszintű kezelés-fenntartás. Csak az EFAG-on kívüli szektoroknál - egy fenntartó, kezelő kijelölésének nehézségei esetében - legyen az Erdőrendezőség. A védelmi feladatokat a mindenkori fenntartó lássa el.

21.5 KÖZJÓLÉTI MŰSZAKI LÉTESÍTMÉNYEK

21.51 Turisztikai célu feltárás

A turisztikai mozgás megyénkben igen jelentős. Kapcsolódik az idegenforgalomhoz. /Balaton/ Jelentős turisztikai értékek vannak még a Zselic-ségben, Baracson, és a Kis-Baltoni lárvidéken. Legfejlettebb formája ma is - később hatványozott mértékben - az autósturizmus. Ezért az említett - exponált - körzeteket és az azokat összekötő megyét átszelő idegenforgalmi folyosókat korszerű, berendezett autópihenőkkel szeretnénk ellátni.

21.52 Pihenőhelyek kialakítása

A kulturált üdülés feltételeit főleg a pihenő-erdőkben szeretnénk megteremteni. Elsősorban az urbanizálódó, iparosodó és üdülő körzetek igénylik. Kaposvár vonzáskörzetében jelentős eredmények születtek. Berendezésük lesz: Erdei tornapálya, gyermekjátszóterek, ülő, pihenőgarnitúrák, esőbeállók, tűzrakóhelyek, uthálózat, horgászási lehetőség, egészséges víznyerőhelyek, egészségügyi berendezések, esetleg szolgáltatóhelyek.

21.53 Erdei sportolás lehetőségei:

Erdei sportolási lehetőségként tartjuk számon: a turisztikát, erdei lovaglást, sporthorgászatot, sportlövészetet, erdei fu-

tóversenyeket, erdei tornát, erdei ródlizást, vadászatot, ifjúsági, uttörő-táborozásokat és játékokat. Az "Ismerd meg megyédet" mozgalom ismeretterjesztéssel egybekötött kirándulásait, turáit.

21.54 Szálláshelyek létesítése.

Erdei kemping táborok létesítése a balatoni üdülőövezetben mérülhet fel. Erre igények is várhatók. Még a barcsi üdülőszférát is megemlítenénk. Korszerű külső szálláshelyekkel - turistaházakkal - a megye gyengén van ellátva. A várható igények kielégítése jelentős anyagi konzekvenciákkal jár. Igény első sorban Kaposvár és a Balaton térségében várható. A jelenleg nem hasznosított külterleki épületek bevonására, átalakítására is gondolni lehet. A kérdés jogi és anyagi lerendezése ma még összetett probléma.

21.55 Fenntartás, üzemeltetés

Komplex kezelési és fenntartási viszonyok kialakítására kell törekedni. Az objektumok teljes üzemeltetése lehetőleg egy "kézben" legyen. Állami erdőterületeken az erdőgazdaságokat, belterületben a tanácsokat javasoljuk. Komplikált használati és tulajdoni viszonyok között az Erdőrendezőiséget. A fenntartást és üzemeltetést mindezek mellett az érintett társadalmi és egyéb szervek /tanácsok, sportszervek, egyesületek, vizügy, műemlékvédelem, idegenforgalom, közlekedés, belkereskedelem, ifjúsági- és tömegszervezetek/ folyamatos bevonásával, közreműködésével képzeljük el. Az ifjúsági és tömegszervezetek a nagyobb objektumok fölött védnökséget vállalhatnak. Ez a helyes propaganda és tudati változás eszköze is lehet.

21.6 KÜLSŐ SZERVEK KAPCSOLATA ÉS SZEREPE

21.61 Természetvédelmi vonatkozások

Az Országos Természetvédelmi Hivatal első sorban a nemzeti értékű természetvédelmi területek kialakításában érdekelt. Nemzeti Parkot a megyében nem javasolunk. Országos jelentőségű tájvédelmi körzetek: Barcsi Ősborókás, Zselici Körzet, Szalackai Körzet, Kisbalaton, Nekota-Martinosi Ősláp. Országos jelentőségű: Zichy park Zala községben Ripl-Rónai Park Kaposváron, Berzsenyi park Niklán, Somogyvári Kupa várhegy. Felkutatás alatt: Drávamenti területek, Koppány folyó völgye, Ősi legelő és galériaerdők.

A folyamatos munkával kapcsolatos funkciót az OTvH-val leg-
szorosabb együttműködésben a természetvédelmi felügyelőnk lát-
ja el. A jelenlegi védett területek száma 18. Nagysága 291 ha.

Közülük országos jelentőségű a Baláta tó-lápos mocsárvilága.

A védett és várhatóan védetté nyilvánított összes erdő és
egyéb területek nagysága kb. 14.000 ha körül lesz a megyében.

21.62 Idegenforgalmi, belkereskedelmi és egyéb szervek

A természet-, környezet - egyéb védelmi és szociális üdülési
funkciójú erdőterületek kialakítása igen széles társadalmi
szférát érint. Nemcsak a kialakításban, hanem a funkció sze-
rinti használatban is nagyon sok kapcsolódó szerv érdekelt.

Ezért mindkét munkafázisba bevonjuk a helyi, megyei tanácsi,
ifjusági és tömegszervezeteket, Tsz. szövetségeket, állami
gazdaságokat, sportszerveket és egyesületeket, közlekedési,
idegenforgalmi, vizügyi és belkereskedelmi, erdőgazdálkodási
szerveket, gazdaságot és hivatalokat. Törekvésünk, hogy a kiví-
telezés reális társadalmi igényekre épüljön.

22. KONCEPCIÓ

22.1 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÍTÉSE.

Az alapfunkciókat az 1973-as bázisadatok és az előzetes álló-
mányfejlesztési terv alapján - Somogy megyére vonatkozóan -
az alábbi három ütemezésben tárgyaljuk:

I.	Ütem	1975-ig
II.	Ütem	1980-ig
III.	Ütem	1990-ig

A három alapfunkció mellett megadjuk az erdőterületben szerep-
elő egyéb részletek /nyiladék, rét, mezőgazd. stb./ nagyságát
is.

Alapfunkciók érvényesítésének ütemezése

	I. Ütem 1975.	II. Ütem 1980	III. ütem 1990	%
Fatermelés	114.467 ha	111.474 ha	107.796 ha	77
Védelem	16.627 "	17.252 "	17.962 "	13
Üdülés	963 "	3.364 "	6.332 "	4
Egyéb részl.	8.398 "	8.365 "	8.365 "	6
Összesen:	140.455 ha	140.455 ha	140.455 ha	100

Az előzetes tervezésünkben szerepel még 673 ha egyéb üdülőegység terület. Ezek az egységek túlnyomó többségben már a fenti üdülőterület részei. Ezért külön területtel való kimutatásuk nem célszerű.

22.11 Elsődlegesen termelési funkciót betöltő erdők

Az elsődlegesen fatermelési funkcióban a feladat ezután is a fatermőképesség maximális kihasználása. A megtermelt fatömeg mennyiségének és minőségének fokozása. A termőhelyfeltárás kiszélesítésével az optimális célállományok alkalmazása. Az erdő és fagazdálkodásnak továbbra is ez a funkció képezi a döntő, meghatározó elemét.

A vadgazdálkodásban alapvető feladat a mező-, erdő- és vadgazdálkodás közötti - népgazdasági érdekeknek megfelelő - helyes arányú érdekszférák kialakítása. A három rész-ágazat közötti kölcsönös kapcsolat helyes normáinak kialakítása. A beálló egyensúlyi helyzet stabilizálása. Felmerült egy nagyközönség számára, szemléltetés céljából kialakítandó vadaskert kérdése.

A fafajpolitikai célkitűzéseket a 21.3-ban részletesen tárgyaltuk. Ezek érvényesítése a telepítési, felújítási, állományátalakítási feladatok helyes értelmezésén és megvalósításán keresztül realizálható.

A munka végső szakaszában beérkeztek a racionális földhasználat megyei szintű részletes adatai, amelyet a megyei tanács-tól átvettünk. Ezek telepítési adatai - ütemezés szerint - a következők:

	Fatermesztés Környezetvéd. Üdülés:			Összesen
I. ütem	2.385 ha	675 ha	63 ha	3.123 ha
II. ütem	5.968 "	1.820 "	154 "	7.942 "
III.ütem	5.465 "	779 "	78 "	6.322 "
Összesen:	13.818 ha	3.274 ha	295 ha	17.387 ha

A továbbiakban ezt a hivatalos adatot vesszük figyelembe. Véleményünk szerint azonban az adat alacsony. Ugy érezzük jelezniük kell, hogy a valóságos helyzetet - szerintünk - inkább az alábbi adatsor közelíti meg:

	Fatermesztés	Környezetvéd.	Üdülés	Összesen
I. ütem	1.610 ha	375 ha	24 ha	2.009 ha
II. Ütem	5.908 "	3.315 "	64 "	9.287 "
III.Ütem	10.450 "	5.390 "	118 "	15.958 "
Összesen:	17.968 ha	9.080 ha	206 ha	27.254 ha

22.12 Elsődlegesen környezetvédelmi funkciót betöltő erdők

Ezekkel az erdőkkel szembeni igényeket az előzetes fejlesztési terv alapján az alábbi ütemezés szerinti megvalósítás elégíti ki: /az 1973-as bázisadat figyelembevételével/

Ütem	Zöld-övezet	Víz-gazd.véd.	Talajvédő fásitások	Táj-és term. véd.	Génrezervátumok	Összesen
I.	427	228	6661	44	9222	16.627
II.	66	8	291	79	131	625
III.	-	-	210	168	332	710
Össz.:	538	236	7162	291	9685	17.962

A zöldövezetek kialakításának megvalósítása először Kaposvár, Nagyatád, Barcs térségében kezdődött el. A munkák intenzíven folynak. Ezt követi majd a balatoni üdülőszféra zöldövezetének kialakítása. Az előzetes tervezés ezt a célkitűzést elsősorban az ipari, urbanizációs és üdülési központokra koncentráltta.

A védőfásítások szerepét legjobban a vonalas létesítmények töltik be /fasorok, erdősávok, facsóportok, stb./ közleke-

dési folyosók, ut, vasut, vizügyi fásítások. Célkitűzés: műtárgyak, értékes kulturák, természetes objektumok, történelmi emlékek, tudományos értékek, stb. védelme.

A Zselici Tájvédelmi Körzeten belül - Ropolyban - kívánjuk az 50 ha-os génrezervátumot kialakítani.

A Somogy megyei tájra tipikusan jellemző - a régi életformát és állattenyésztési módot idéző - idős faállományu fás legelők közül az eltelt idő alatt többet átértékelünk és elemeztünk. Mindezek eredményeképpen, több lépcsőben, de a következő tervidőszak alatt az alábbi fás legelők védetté nyilvánítását javasoljuk:

Község:	Helyi elnevezés	Kezelő szerv	Terület ha	Kor év	Fafaj
Babócsa	Legelő	Határőr Mg.Tsz.	130	140	KST,Cs
Péterhida	Legelőerdő	Béke Mg.Tsz.	84	130	KST,Cs
Csokonyavisona	Legelő	Rákóczi Mg.Tsz.	320	150	KST,Cs, MÉ
Somogytar-nóca	Legelőerdő	Lábodi ÁG	30	120	KST,Cs, Gy.

A védetté nyilvánítottak kivételével ez a "vegyes" művelési ág valószínűleg lassan, az intenzívebb hasznosítás során átalakul. A bennük lévő idős faállomány egyben esztétikai és biológiai érték is. A területi védettség az egyedi védettségénél hatékonyabb formának látszik.

22.13 Elsődlegesen szociális-üdülési funkciót betöltő erdők

Az üdülőerdőket a megadott normatívák alapján, de azok sablonizálása nélkül a jelentkező - valóságos - igényeknek megfelelően igyezetünk megtervezni, illetve az előzetes tervet módosítani.

Az egyéb üdülési objektumok területe /előzetes terv/: 673 ha. Ezek területe tulnyomórészt már üdülési objektumban fekszik, abban szerepel. Ilyenek: erdei autóspihenők, zöldfolyosó, forrás, kilátóhely, műemlék, sport-tornapálya és egyéb. Autóspihenőt tervezünk a megyében összesen 18 db-ot. Összesen 208 gépkocsi számára.

22.132 Vonzáskör szerint. Országos jelentőségűek Kaposvár, Barcs és a Balatoni üdülőterület szférájába eső üdülőerdő objektumok; regionális /megyei/ jelentőségűek Nagyatád, Marcali, Tab, Igal, Csokonyavisonta, Somogyvár, Csurgó, Zákány, Darány vonzáskörébe tartozó üdülőerdők /kb. 40 % - 2.530 ha/; helyi jelentőségű a többi összes /kb. 20 % - 1.272 ha/.

22.133 Műszaki létesítmények

Mélyépitési feladatok:

Az üdülőegységeket feltáró stabilizált és földutak, turista-utak, ösvények, autóspihenők, parkolóhelyek, kiépítése. Továbbá az esetenkénti vízrendezések, tereprendező földmunkák, szemetgyűjtő helyek, szennygyűjtő gödrök kialakítása. Ártézi kuttak, források kiépítése.

Magasépitési feladatok:

Sportpályák, tornapályák, esőbeállók, tüzrakóhelyek, egészségügyi és szolgáltató egységek, kilátók építési munkáinak elvégzése.

Műszaki létesítmények:

Sportpályák, tornapályák műszaki, biztonsági berendezéseinek elkészítése. Műtárgy és vízvédelmi műszaki berendezések /Támfalak, átereszek, stb./ Eligazító pályák, turistajelzések kialakítása.

22.134 Jelentősebb üdülőerdő egységek kiemelése

Tokaj, Gyertyános-pihenőerdő, Desedai sétaerdő, Nádasdi kirándulóerdő /Kaposvár/. A Barcs, Nagyatád, Mike és a balatoni üdülőszféra üdülőerdő objektumai.

22.135 Koordinációs vonatkozások. A végrehajtás során a kivitelezővel és kezelővel is állandó kapcsolatban vagyunk. A megfelelő létesítményeket, munkálatokat felülvizsgáljuk és műszakilag értékeljük.

22.2 AZ ERDŐÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS MUTATÓI

22.21 Erdőterületváltozások közép- és hosszútávú ütemezésben

22.211 Erdőtelepítési irányzatok a racionális földhasználattal együtt, előzetes becsléseink szerint szektoronként és alapfunkciók szerint a következők:

Szektor:	A l a p f u n k c i ó			
	Faterm. ha	Körny.véd. ha	Üdülés ha	Összes ha
Erdőgazd.	-	9	-	9
Áll.Gazd.	2.027	915	135	3.077
Vizügy	-	35	-	35
Egyéb áll.	-	477	-	477
Tsz	11.791	1.838	160	13.789
Összesen:	13.818	3.274	295	17.387
	79 %	19 %	2 %	100 %

Célállomány típusok szerint:

Tölgy	nyár	Fenyő	Egyéb	Összesen
4.520 ha	1.040 ha	6.270 ha	5.557 ha	17.387 ha

22.212 Erdőterület arányok A várható erdőterület arányok szektorok és alapfunkciók szerint. /Meglévő erdőterületeken, Somogy megyében, 1990-re vonatkozóan/

Szektor	A l a p f u n k c i ó				
	faterm. ha	védelem. ha	Üdülés ha	Egyéb ha	Összes ha
Erdőgazd-aság	61.964	11.491	5.543	5.977	84.975
Egyéb Erdőgazd.	11.502	81	-	1.603	13.186
Áll.Gazdaság	3.203	1.929	-	76	5.208
Vizügy	-	42	-	30	72
Egyéb áll.	8	112	53	113	286
Tsz.	31.103	4.307	736	566	36.712
Egyéb	16	-	-	-	16
Összesen:	107.796	17.962	6.332	8.365	140.455

A célállománytípusok várható alakulása a megfelelő ütemezés szerint, a meglévő erdőterületen:

Ütem	T	Cs	B	A	GY	MÉ
I. %	26	14	3	16	10	10
ha	36.519	19.664	4.213	22.473	14.045	14.045

II. %	28	12	4	13	9	11
ha	39.325	16.853	5.618	18.258	12.640	15.449
III. %	30	9	5	10	8	12
ha	42.134	12.640	7.022	14.045	11.236	16.853

	Egyéb	FE	Összes
I. %	10	11	100
ha	14.046	15.450	140.455
II. %	11	12	100
ha	15.449	16.863	140.455
III. %	12	14	100
ha	16.853	19.672	140.455

Ez a célkitűzés - Somogy megye egész erdőgazdálkodására vonatkozóan - csak az üzemterv szerinti gazdálkodás maradéktalan megvalósításán keresztül, a szocialista bővített újra-termelés jégében valósítható meg.

22.22 Egyéb mutatók

22.221 Természetes erdőfelújításra a jobb vizgazdálkodásu, üde, félszáraz talajtipusokon van lehetőség elsősorban. A lehetőségek kihasználása leginkább a jó szakvezetés függvénye. A tölgyesek, bükkösök, cseresek, akácok, esetleg őshonos erdei fenyves foltok jöhetnek számításba. Ide soroljuk az előzetesen aláteljesítéssel segített természetes felújítógátásokat is. A kritikus talajvédelmi területeken és az üdülési funkcióban, mint hosszutávú célkitűzés a szálalógazdálkodás is felvetődhet.

22.222 A természetes erdőtípusok, erdővek folyamatos fenntartására, illetve rekonstrukciójára kell törekedni. Ezek gyertyános és egyéb tölgyesek, esetleg cseresek, ezüsthár-sas cseres-tölgyesek, erdei fenyvesek, égeresek, füzesek, láperdők és ezek kombinációi. Az elegyetlen fenyvesek zárt egységei még erdővédelmi problémákat okozhatnak. A Somogy megyei erdőknek - becslésünk szerint - mintegy 60-70 %-át /91.300 ha/ természetes típusok alkotják.

22.223 Véghasználati módokat a 21.43-ban is tárgyaltuk.

Az egyes véghasználati módok helyes aránya szerintünk a különböző funkciókban az alábbi:

	Fatermelés %	Védelem %	Üdülés %
Tarvágás	60	30	10
Természetes feluj.	25	15	40
Kombinált fok.feluj.	15	35	30
Szálalóvágás	-	20	20
Összesen:	100	100	100

A szálalóvágást csak feltételesen tettük be.

22.224 A vágáskorokat a 21.43-ban is érintették.

Kétségtelen, hogy ez a mutatószám az erdészeti ágazat egyik kritikus közgazdasági eleme. A szálalógazdálkodási szférát a gyakorlat nem használja, ezért itt nem vesszük figyelembe. Az egyes funkciókra vonatkozó megyénkben jelenleg optimálisnak tartott átlagos vágáskorok, álláspontunk szerint a következők:

	Fatermelés	Védelem	Üdülés
Átlagos vágáskor	67 év	55 év	100 év

A fatermelési szférában a minőségi területeken felmehet 70 évre is.

Kaposvár 1974. április

Jellemző erdős tájkép

Tabi dombvidék

Jellemző erdős tájkép

Középsomogyi dombvidék
Szentbalázsi bükkös

Jellegzetes
erdőállományok

Somogyturi bükkös

Környezetvédelem / 103

Jellegzetes
erdőállományok

Zselici /Ropoly/
ezüsthársas-bükkös-
gyertyános-tölgyes

Környezetvédelmi
funkció és igény

Vízügyi fásítás.
Csömendi árok.

Jellegzetes erdőállományok

Szlavon tölgyes. Kastélyosdombó

Jellegzetes
erdőállományok

Erdei fenyves -
Lábodi erdőszet.
Piros erdő

Környezetvédelmi funkció

Talajvédelem váztalajon. Egyéves erdei-fenyő felujítás. Lábodi Erdészet

Környezetvédelmi
funkcióju
jellegzetes erdőkép

Talajvédelem.
Iharosi erdészet,
Ágnes lak.

Szociális-üdülési funkció

Kaposvár. Tókaji parkerdő, parkolóval

Kaposvár. Tókaji parkerdő, játszótér

A megye erdővel kapcsolatos jellegzetes személyei.

Kéri bükkösben dolgozó szocialista brigád

A megye erdővel
kapcsolatos
jellegzetes
eseménye

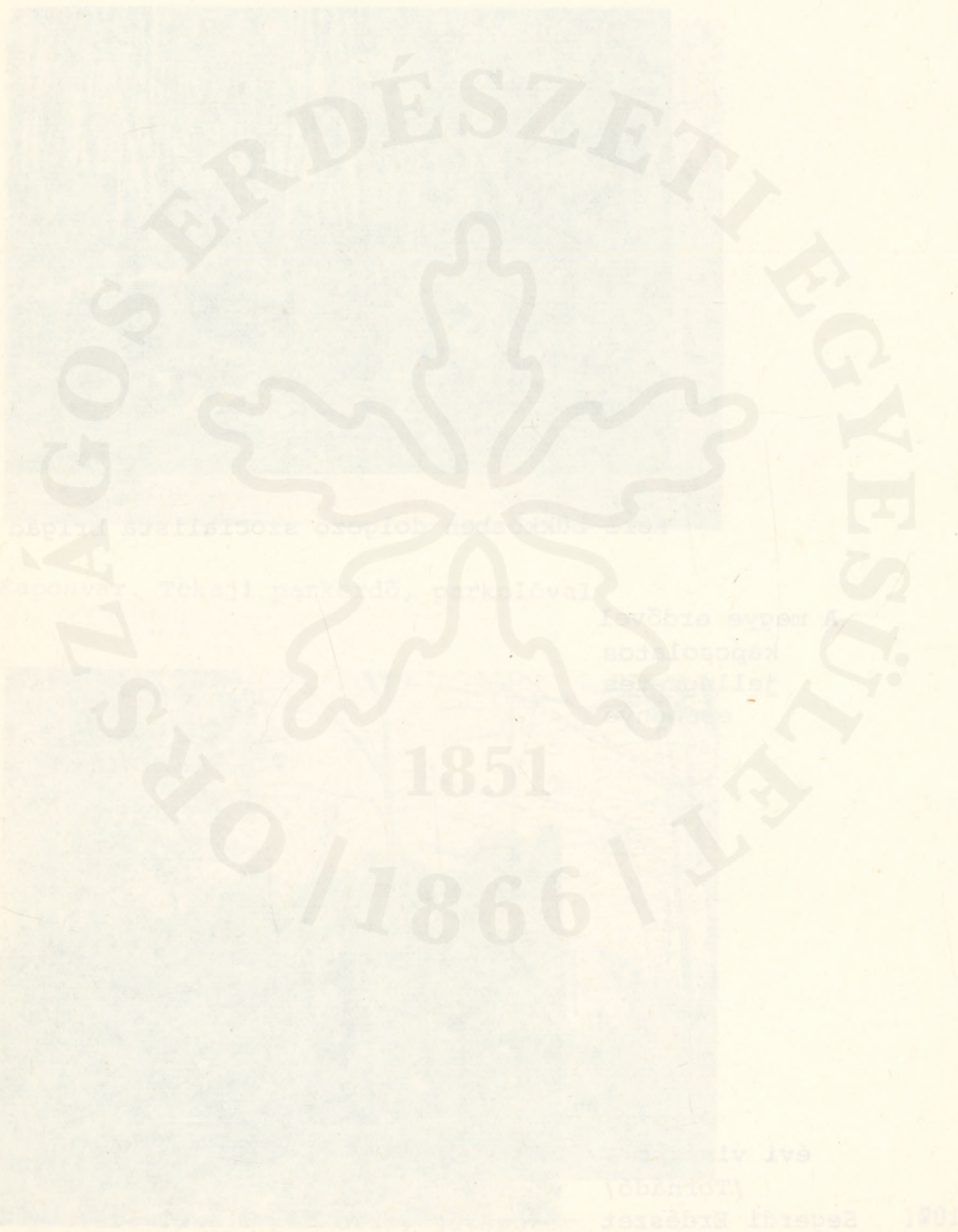

1972.
évi viharkár.
/Tornádó/
Segerdi Erdészeti

Árnyék (széles)

Összesen 1000 példány

A megye erdővel kapcsolatos feladatainak szemléltetése

Tolna megye

1851

1866

Összeállította:
Bobánovits László
term.véd.felügyelő

Egyetért:
Mészáros József
igazgató
Somorjai Lajos
Tolna m. Tanács. VB.
Mg-i és Élelm.osztályvezető

1. H E L Y Z E T K É P

11. A MEGYE TERMÉSZETI ADOTTSÁGAINAK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

11.1 FÖLDRAJZI ADOTTSÁGOK

A tolna megyei Sió csatorna és a Kapos között húzódik a Tolnai Hegyhát löszből felépült dombvonulata. Közte és a Mecsek között található a mélyebb fekvésű Völgység és a Mecsek néhány alacsonyabb északi nyulványa. Az északi oldalon található a Tengelici Homokvidék, mely a Mezőfölddel határos. A keleti határt a Duna ártere alkotja.

11.2 TERMŐHELYI ADOTTSÁGOK

A Tolnai löszhát É-D irányú fővölgyekkel tagolt lösz vonulatain az É-i lejtők meredek, tagoltak, a D-i oldalak lankásak. A tengelici homokvidék formakincsben szegény nagyméretű bukáit magas talajvízállású laposok választják el. A Duna árterét sík illetőleg enyhén hullámos öntéstalajok alkotják. Átlagos tengerszint feletti magasság 95-300 m. között van. A megye éghajlatára a kontinentális hatás jellemző. Az évi átlagos csapadék 550-650 mm. között változik Dél felé haladva mediterrán hatásra a csapadék mennyisége növekszik, eloszlása kedvezőbb.

Az uralkodó szélirány É-ÉNY. Átlagos hőmérséklet 10,2 °C éves napsütéses órák száma 1970. Talajtani viszonyait tekintve lösz alapon, homokon és meszes öntéshomokon kialakult genetikai talajtipusok széles skálája található. Az öntéstalajok számos változatának termőértékét a vizhatás és a hordalék minősége határozza meg. Jellemző természetes növénytársulások a lösz vidéken: Virágoskőrises-molyhostölgyesek, Cseres-tölgyesek, Gyertyános-tölgyesek. Homokvidéken a jellemző erdőtipusok a Homokpusztai fehérynáras-kocsányos tölgyes, Éger-Láperdők Ártéren Füz-nyár ligeterdő, Tölgy-kőrises-szil ligeterdő az uralkodó természetes erdőtársulás. A természetes, természet-szerű erdőállományok mellett a nyár, fenyő, akác kulturerdők is megtalálhatók.

12. A MEGYE GAZDASÁGI VISZONYAI

12.1 ENERGIATERMELÉS

A megye energia ellátottság tekintetében nagyot lép előre, ha a Pakson épülő atomerőmű termelni kezd. Ez a létesítménye egyéb kapcsolódó ipartelepítésre is biztosíték.

12.2 IPAR

Az ipar szerkezete nem a legkedvezőbb, mert jórészt a könnyűiparra /zománcozott edény, bőr/ korlátozódik a megyei termelés. A jövőben kialakuló új energiahelyezettel lényeges szerkezeti és mennyiségi változás várható az iparban.

12.3 MEZŐGAZDASÁG

A megye 251.997 lakójából a foglalkoztatottak száma 91.076 fő. A szocialista mezőgazdaságban foglalkoztatott tagok száma 7.371 fő, Ág-i és 40.639 fő Tsz-i dolgozó. A mezőgazdaságban 1972. végén 2.902 db. traktor dolgozott, egy traktor egy-ségre jutó szántóterület 43 ha. /Országosan ez a szám 43 ha/ Az állattenyésztés fejlettségét jól illusztrálja az alábbi kimutatás.

	szarvas- marha	sertés	ló	Juh	Összesen	100 ha mg.sz. terül.jutó sz. állat
db	59.788	46.773	6.116	4.730	114.407	42,5
Országos átlag						39,2

12.4 MÜVELÉSI ÁGAK

A megye területe 345.874 ha. Mezőgazdasági művelés alatt áll 276.505 ha, az össz. ter 80 %. /Szántóterület 222.489 ha. Kert 4.745 ha, Gyümölcsös 3.107 ha, szőlő 9.672 ha, rét 13.443 ha, legelő 23.049 ha /Erdő művelési ágba tartozik a megye 14,9 % 53.733 ha. /Erdőrendezőségi adat/

12.5 ERDŐSÜLTÉSÉG

A Megyei Földhivatal adatai szerint	50.824 ha	14,1 %
Erdőrendezőség kimutatása alapján	53.733 ha	14,9 %

12.6 NÉPESSÉG

1973. január 1-én a megye népessége 251.997 fő. Az országos népesség 2,4 % él itt. A népsűrűség 69,8 lakos 1 km²-en. A megyében 2 város, 37 önálló tanácsu község, összesen 106 község van. A megye közigazgatásilag 5 járásra osztott.

12.7 URBANIZÁCIÓ

Az urbanizáció alakulására jellemző a városok és községek lakónépességének alakulása és az itt észlelhető tendencia.

A városok lakónépességének szám		A községek lakónépességének szám		A városok lakónépesség számának változása 1970-72/ %		A községek lakónépesség számának változása 1970-72/ %	
1970.I.1.	1973.I.1.	1970.I.1.	1973.I.1.				
41.623	44.504	212.991	207.493	+6,9		- 2,6	
		Országos		+ 4,0		- 1,8	

12.8 IDEGENFORGALOM

A megyében az idegenforgalom kulturált lebonyolítására rendelkezésre áll 7 szálloda 190 szobával és 376 ágygal. 1972-ben 4.476 külföldi kereste fel a megyét, és átlagosan 2,6 vendég éjszakát töltött itt.

13. AZ ERDŐK ALAKULÁSÁBAN ÉRVÉNYESÜLT TENDENCIÁK

13.1 ERDŐTERÜLET VÁLTOZÁSOK

	1955	1960	1970	1973
Erdőterület ha	38.202	40.820	52.015	53.733
%	100	106	136	140

13.2 FAFAJPOLITIKA

Erdőgazdasági kezelésben levő erdőekben a természetes állomány-típusok fenntartására törekedtek. Egyéb szektoroknál az akác

volt a kultivált fafaj. Az 1960-as években bevezetett közgazdasági szabályozó intézkedések hatására előtérbe került a fenyő és a nemesnyár kulturerdő telepítés. A fenyő program végrehajtása után a nemesnyár ültetési feladatok kerültek sorra, melyet az ültetvényszerű cellulóznárasok létesítése követett.

13.3 KEZELÉSI VISZONYOK

Az 1950-es években még számottevő erdőbirtokossági és legeltetési társulati erdő volt, mely az erdőterületek rendezése után részben erdőgazdasági kezelésbe, nagyobb részben pedig termelőségvetkezeti kezelésbe került. Az egyéni erdőterülete szintén a Tsz. kezelésbe ment át. Ma már három szektor az, amely a megyében számottevő erdőterületet kezel /Erdőgazdaság, Állami Gazdaság, Termelőségvetkezet./

13.4 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÜLÉSE

13.41 Termelési funkció

Az erdők termelési funkciója növekvő tendenciát mutat. A megyében az összes erdőterület 90 %-a fatermelési célt szolgál. A megyében, ennek megfelelően az erdőgazdálkodásban az elsődleges rendeltetés, a fakitermelés szerepel főfeladatként. Növekvő igény mutatkozik az erdők szociális üdülési funkciójának érvényesítésére. Fokozatosan előtérbe kerül az erdők védelmi rendeltetése is. A melléktermék termelés szerkezeti összetétele megváltozott. Míg 1955-ben a cserzőkéreg, a faszén, az égetett mész termelése dominált, addig jelenleg a bányászonyeg, a hullott agancs a keresett melléktermék. A megyében két kiemelt vadászterület van. Gemencen a gimszarvas, Gyulajon a dám képezi a vadgazdálkodás fő profilját. A fatermelés ütemének növekedésével a feldolgozó kapacitás is növeszik mind az állami mind a szövetkezeti szektorban.

13.42 Környezetvédelmi funkció

A korszerű komplex talajvédelmi eljárások során a mezővédő erdősávoknak nagy a jelentőségük. Szerepük elsősorban a talaj védelmében, azok termékenységének megóvásában az általuk védett területen a mikroklíma megjavításában, valamint a terméseredmények növelésében nyilvánul meg. Az 1960. után előtérbe került major és mezővédő fásítások mellett elkészült

Szekszárd város zöldövezeti terve, amely már a kivitelezés stádiumába került. A megyében jelenleg 342 ha mezővédő sáv van. A Kopárfásítások jó ütemben készülnek. Az erodált lekopott lösztalajokat összhangban a gazdálkodók komplex tervével, évről évre a rendelkezésre álló pénzügyi keret mértékéig célcsoportos beruházásból erdősítik. Évente 200-250 ha erdő létesül így.

13.43 Szociális-üdülési

1973-ban kezdődött el az erdővel szemben támasztott új követelményeknek megfelelően kiránduló központok létesítése.

1973-ban MÉM keretből 500 mFt állt rendelkezésre erre a célra. A Gemenci Erdő- és Vadgazdaság kivitelezésében a sötétvölgyi erdőtömbben elkészültek az alábbi létesítmények: 2,5 km 2 m széles sétaut, közben 5 db. bürüt is elhelyeztünk. A Haramia forrás - kedvelt Szekszárdi kiránduló központ - és környéke rendezése. 3 db. pad-asztal garnitúra támláspad, szemétygyűjtő, tüzrakóhely. A sötétvölgyi belső réten esőbeálló, tüzrakóhely, pad-asztal garnitúra /4 db/ szeméttároló /2 db/, turista jelzések, utbaigazitó táblák.

A sötétvölgyi nagyrét területén épült kirándulóközpontba elhelyezést nyert 1 db. busz és személygépkocsi parkoló, 1 db. nagy fahid, 1 db. homokozó, 1 db. nagyméretű esőbeálló, 1 db. erdei WC, 8 db. pad-asztal garnitúra, 2 ha területen a füvesítés, 200 fm ut építése, az árok kikotrása és rendezése 400 fm. hosszban elkészült.

Az Erzsébet réten- a sötétvölgyi bejáratnál - elkészült és elhelyezést nyert 1 db. "Az erdő fohásza" tábla, 1 db. figyelmeztető tábla, 2 db. szeméttároló, 4 db. pad-asztal garnitúra. 1 db. tüzrakóhely. A keselyüsi sétaerdőben a "Szarvas csárda" közelében elkészült az autóparkoló, a tereprendezés, a parkosítás a magasles, a vadetető.

1974-ben tovább folytatódik a közjóléti létesítmények építése a jóváhagyott tervek alapján.

2. ERDŐ ÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS

21. IRÁNYELVEK

21.1 ALAPFUNKCIÓK MEGHATÁROZÁSA A TÁVLATI IGÉNYEK ALAPJÁN

21.11 Kapcsolódás más ágazatokhoz

A megyében az eddigi erdőtelepítési munkák során a legnagyobb partner a mezőgazdaság /Állami Gazd.TSz./ volt, és a távlati tervekben is - összhangban a meliorációs feladatok végrehajtásával, a mezőgazdaság komplex fejlesztésével - változatlanul a legnagyobb területtel érintett szektor. Ezt a szoros kapcsolatot az erdők védelmi funkciójának gyakorlati alkalmazása és a gazdaságosan szántóföldi művelésben nem hasznosítható területek fokozatos kivonása, és ezek egy jelentős részének beerdősítése tartamosan biztosítja. Erdők fenntartásával, telepítésével a vizek védelmét is szolgáljuk. A vízpartok, vízfolyások, egyéb vonalas vízi létesítmények, tározók védő- és esztétikai fásítása is szerepel a tervben. A KPM és a MÁV vonalas létesítményeinek fásítása is megoldásra váró feladat. Felhagyott bányák, bányameddők újrahasznosítása, erdősítése, az ipartelepek, bűzös üzemek védőfásításával együtt szerepelnek az egyeztetett távlati tervben.

21.12 Társadalmi igények figyelembevétele.

A megyei települések, városok körül létesítendő zöldövezeti fásítások már elkészült tervei beépítést nyertek a távlati tervbe. Társadalmi szervek reális igényeit, elképzeléseit is bedolgoztuk a tervbe. /Uttörő Szövetség, KISz Természetbarátok, Horgász Szövetség stb./. Belekerültek a tervbe a turisztikai, idegenforgalmi nevezetes helyek, létesítendő üdülőközpontok, fürdők erdősítési igényei is.

21.2 TERÜLETVÁLTOZÁSOK MEGHATÁROZÁSA

A racionális földhasznosítás végrehajtása során a megyében mezőgazdasági művelésből kikerülő földterületek egy jelentős része kerül erdősítésre. Nem erdősíthető minden felszabaduló terület, mert ezek között lesznek olyanok is, melyek egyáltalán nem, vagy csak olyan átfordítással erdősíthetők, melyek

ezt a tevékenységet a gazdálkodó szektor számára gyakorlatilag lehetetlenné teszik. A tervekészítés részeként 1973-ban végzett felmérés szerint a megye erdőtelepítése a következőképpen alakul szektor és funkció bontásban 1990-ig.

Szektor	Termelés	Védelem	Szoc.-üdülés	Összesen
h a				
Eg.	168	3.003	-	3.471
ÁG	247	1.948	-	2.195
Eá.	51	498	48	603
OVH	-	70	-	70
Tsz.	5.488	988	93	6.569
E.	-	-	-	-
Összes:	5.954	6.807	147	12.908

21.3 FAFAJPOLITIKAI CÉLKITŰZÉSEK

A terv előkészítése és végrehajtása eltér az eddigi gyakorlattól, ennek megfelelően nincsenek kiemelten kezelendő fafajok, erdőtipusok. A termőhelyi adottságokból kiindulva, annak legjobban megfelelő faegyed, faültetvényt választottunk ki.

A létesítendő erdő funkciója szerint, a termőhelyi adottságok szemelőtt tartásával, a rendelkezésre álló fafajskálából választottuk ki az erdőtipust ott, ahol erre lehetőség volt.

21.4 ERDŐÁLLOMÁNYNEVELÉSI IRÁNYELVEK AZ ALAPFUNKCIÓK SZERINT

21.41 Telepítés, felújítás

A termelési rendeltetésű erdők telepítésénél törekedni kell a főfafajban és az állományszerkezeti fafajokban elegyes többszintű állományok kialakítására. A nagyméretű Evetria károsítás miatt célszerű kerülni az erdeifenyő monokulturák telepítését. Környezetvédelmi funkcióju erdők telepítése során a jövőben is a meliorációs tervekkel összhangban végzett talajvédő fásítások dominálnak. Különös gonddal kell végrehajtani a kiemelt zöldövezeti fásításokat. A felújítások során törekedni kell a sarj erdők visszaszorítására, és az adott erdőgazdasági tájnak megfelelő természetes erdőtipusok kialakítására. A természetes felújítási módot kiterjedten kell

alkalmazni az őshonos elit állományokban. A termőhely potenciális termőképességének jobb kihasználása érdekében fafajcserés állományátalakítással csökkenteni kell az akác területi arányát. Főleg a tengelici homokon fenyvesekké kell átalakítani az akácosokat.

21.42 Állománynevelés

A fatermelési rendeltetésű erdőkben a nevelő vágásokat az egységnyi területre eső legnagyobb és legértékesebb fatömeg megtermelésének szolgálatába kell állítani. Környezetvédelmi erdők nevelővágásait mindenkor az erdő elsődleges rendeltetésének /talajvédelem, por, füst, gáz zajártalom elleni védelem/ kell alárendelni.

A szociális-üdülési funkciójú erdők nevelővágásaival fafajgazdaságra és esztétikai hatások érvényrejuttatására kell törekedni.

21.43 Véghasználatok, vágáskor

Mindhárom funkciót betöltő erdőben, ha a lehetőségek adottak - a természetes felújítási vágásmódot kell alkalmazni. Amíg a termelési rendeltetésű erdők vágáskorát az állományok növedékvizonyai határozzák meg, addig az egyéb rendeltetésű erdőknél a biológiai kor felső határa az irányadó.

21.44 Természetes erdőtipusok jelentősége

A természetes erdőtipusok jelentősége abban áll, hogy az adott erdőgazdasági táj őshonos fafajaiból alkotnak állományokat, a termőhelyet legjobban hasznosítják, természetes felújulásra képesek, fafajösszetételük változatos, és ez biztosítja a legolcsóbb, leggazdaságosabb felújítási módot is.

21.45 Fenntartás, védelem

Az erdőállományok fenntartása terén az eddigi gyakorlatnak megfelelően kell eljárni a jövőben is. Erdővédelem terén ajánlatos igénybevenni a növényvédő állomások szakszolgálati tevékenységét. Hatékonyabban kell védekezni a vadkár ellen. Meg kell szüntetni az erdei legeltetéssel okozott kártételeket, és a tüzesetek megelőzése érdekében ki kell fejleszteni a megyei szintű tűzjelző szolgálatot.

21.5 KÖZJÓLÉTI MŰSZAKI LÉTESÍTMÉNYEK

21.51 Turisztikai célu feltárás

A kirándulóközpontok, nevezetes erdei objektumok /kilátó, öregfa, barlang, forrás stb./ sétatutakkal való feltárása is célunk. Az utak készítésénél törekszünk arra, hogy a lejtviszonyok 5-8 %-nál nagyobbak ne legyenek, pihenő erdőben 2 m szélességben, séta-, és kiránduló erdőben 1 - 1,2 m szélességben készüljenek.

21.52 Pihenőhelyek kialakítása, kulturált üdülés feltételei

A pihenőhelyek környezetének kialakítására példák lehetnek a parkok, arborétumok, mert ezek fafajgazdagságuk, ligetes állomány szerkezetük és magas koruk folytán igen alkalmasak esztétikai hatások elérésére. A további feladat az így kialakított természetszerű környezetbe beilleszteni a kulturált üdülés és pihenés/ feltételeit biztosító létesítményeket. Törekedni kell arra, hogy természetes helyi anyagokból, tájbaillően a természetes környezet lehető legkisebb változtatásával készüljenek el a szükséges műszaki létesítmények /faházak, esőbeállók, WC, tüzrakóhelyek, hidak, pad-asztal garnitúrák stb./

21.53 Erdei sportolás lehetőségei

Ahol erre igény és lehetőség van, a közjóléti munkákat úgy kell végezni, hogy minden évszakban adjunk lehetőséget erdei sportolásra. Egy a már gyakorlatban is alkalmazott megoldás az erdei tornapályák létesítése. A téli sportok gyakorlására kell lehetőséget adni sí-, és rődlipályák létesítésével ott, ahol megalapozott igény van erre.

21.54 Szálláshelyek létesítése

A városiasodás és a megváltozott erdőgazdálkodás következtében üresen maradt erdészházak, erdei munkásszállások felújítása és kezelésbevétele, turisztikai igények kielégítése már gyakorlat. Ezt a gyakorlatot továbbfejlesztve és kibővítve más megoldásokkal keressük a lehetőséget a jelentkező igények alapján a szálláshelyek számának növelésére.

21.55 Fenntartás, üzemeltetés

Az erdőben létesített kirándulóközpontok, pihenő- és séta

erdő objektumok fenntartása, a területen gazdálkodó, üzemi feladatokat ellátó szakszemélyzet feladata. Ez a munka jelenleg még megoldható. Keresni kell a megoldást a jövőre vonatkozóan, mert a megnövekvő új feladatok ellátására a jelenlegi - gazdálkodásra létrehozott - szervezet hagyományos munkája elvégzése mellett nem lesz képes. A takarítás, a tisztaság megőrzése, a higiénia követelményeinek betartása, a rongálások kijavitása, a műszaki létesítmények fenntartása, felújítása, a megnövekedett tűzveszély elhárítása stb., mind növekvő tendenciájú feladat, és társadalmi összefogással ezeknek csak egy részét lehet megoldani. .

21.6 KÜLSŐ SZERVEK KAPCSOLATA, SZEREPE

Tervkészítés során széleskörű közvéleménykutatást végeztünk a megyében. Levélben megkerestünk minden szervet és intézményt, melynek véleményünk szerint fatermelési, környezetvédelmi, üdülési vonatkozású erdőtelepítési igénye, feladata elképzelése lehet. A kapott információkat felhasználtuk témavázlatunk készítéséhez. /A megkeresett 10 szerv és intézmény közül 9 válaszolt is/.

21.61 Természetvédelmi vonatkozások

Tolna megyében három természetvédelmi terület van. Összes területük 69,92 ha. Országos jelentőségű nincs közöttük. Érdekes és nagyobb figyelemre tarthat igényt a Tengelic község területén lévő 248 törzskönyvi szám alatt bejegyzett park. Rekonstrukciós terve most készül. Még idén elkezdődik a víz rendezése. A rekonstrukció végrehajtása után kedvelt kirándulóhelye lehet a paksi és szekszárdi közönségnek.

Botanikai érdekesség a Gyulaj község határában állami erdőben tenyésző tavaszi sáfrány.

21.62 Idegenforgalmi, belkereskedelmi egyéb szervek.

Tolna megye idegenforgalma növekvő tendenciát mutat, hasonlóképpen növekszik a belkereskedelmi forgalom is. Az erdő, a szép park, a vízpart alkalmas leginkább arra, hogy méltó környezetet biztosítson idegenforgalmi nevezetességének, vendéglátóipari egységeknek. /Müemlék, vár, szálloda, üdülő stb./

22.11 Elsődlegesen termelési funkciót betöltő erdők

Tolna megyében az erdő több célu hasznosításában a termelési funkció jelentősége közép-, és hosszútávon egyaránt növekedni fog. Hasonlóan növekvő tendenciát mutat a fafeldolgozás is. Vadgazdálkodás terén fontos feladat a vadkilövés növelésével megteremteni a vadlétszám és az erdő vadeltartó képességének egyensúlyát. A fafajpolitika terén előtérbe kell helyezni továbbra is a tölgyesek zónájában előforduló természetes állománytípusokat. Törekedni kell az alacsonyhozamu akácok és egyéb sarjerdők fafajcserés átalakítására.

22.12 Elsődlegesen környezetvédelmi funkciót betöltő erdők

A távlati tervezés során felmért igények alapján 1980-ig 1.077 ha zöldövezeti erdő fenntartása illetőleg telepítése a cél. Az 1981 utáni időszakra 1.755 ha zöldövezeti igény jelentkezett. A talajvédelemmel kapcsolatos erdőtelepítésekre és fenntartásra 1980-ig 1.284 ha területet irányoztunk elő. Az 1981 utáni időszakra felmért igény 2.033 ha. A talajvédelmi fásítások a 17 % feletti lejtőtartományba tartozó, erózió-
nak erősen kitett vázталajokon, és gyengén humuszos homokon, általában mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területeken kerülnek kivitelezésre.

Azt az elvet kívánjuk érvényesíteni, hogy a vízgyűjtőn belül végrehajtott erdőtelepítés, mint biológiai védekezési mód 5-6 évvel megelőzze az agrotechnikai és műszaki talajvédelmi munkarészeket. A felmért igények alapján a következő védőfásítások telepítését tervezzük.

	1980-ig ha	1981 után ha
ut, vasut kísérő fásítás	10	-
vizfolyás, tómenti "	215	74
Mező-legelővédő erdősávok	149	77
Egyéb összekötő egységek	64	27

A megyében a természetvédelem alatt álló területek összesen 70 ha-t tesznek ki. Ezen területeken folyik aktív természetvédelem. Ez nem akadályozza az erdő egyéb rendeltetésének érvényesülését.

22.13 Elsődlegesen szociális-üdülési funkciót betöltő erdők

Tolna megye viszonylagos erdőszűlttségéből adódik, hogy 1990-ig mindössze 147 ha erdőt kell szociális-üdülési céllal telepíteni. A termelési funkciójú erdőkből fokozatosan fogjuk kialakítani az üdülőerdőket.

22.131 Célok szerinti igények kielégítése. A megyében 2 város és 20 község körül létesítünk 1990-ig pihenőerdőket /alsófoku körzeti központokig kívánjuk pihenőerdővel ellátni a településeket. A pihenőerdő a napi felüdülést fogja biztosítani. A felmért igények alapján részben már biztosítottunk és 1980-ig még biztosítunk 536 ha erdőterületet erre a célra.

Felmérés alapján 1980-ig 1.430 ha sétaerdő az igény. 1975-ig 670 ha megvalósult, illetve a közeljövőben fog megvalósulni. További igény 1981 után 1060 ha sétaerdő létesítése.

Egyéb erdei üdülési egység - erdei tábor és kirándulóhely, erdei sport, faházás camping, erdei turistaház, erdei muzeum, erdei tornapálya, arborétum, stb. - önállóan nem szerepel terünkben, hanem valamely pihenő, séta és kirándulóerdő részét képezi.

22.132 Vonzáskör szerint. A pihenő erdők nagy része elsősorban helyi jelentőségű. A helyi lakosság felüdülését, pihenését hivatott biztosítani. Megyei és országos érdeklődésre számot tartó kiránduló központok a sötét - völgyi, hátfői erdőtömbökben vannak.

22.133 Műszaki létesítmények. Az erdők szociális-üdülési funkciójának érvényre juttatása érdekében utakat is kell építeni. 1975-ig elkészül a sötétvölgyet a 6-os főközlekedési úttal összekötő kövesut. A kirándulóközpontok vonzerejének növelésére ott, ahol erre lehetőség van, mesterséges tavakat kell létrehozni. Előkészületben van egy kb. 7,7 ha vízfelületű mesterséges tó tervezése a sötétvölgyi bejáratnál. 1980-ig a munkálatok is előreláthatóan elkészülnek.

Tovább növeljük a kirándulóközpontok számát és felszereltségét, berendezettségét.

22.134 Jelentősebb üdülőerdő egységek kiemelése. Szekszárd város pihenőerdő és sétaerdő szükségletét elégíti ki a sötétvölgyi üdülőközpont. Kedvelt és igen látogatott kirándulóhely a hátfői erdő. Sokan pihennek a döbröközi és imsósi erdőkben.

22.135 Koordinációs vonatkozások. A tervezés során kapott adatokat a Pécsi Erdőrendezőség dolgozta fel és végezte el a szükséges egyeztetéseket mind megyei, mind országos szinten.

22.2 AZ ERDŐÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS MUTATÓI

22.21 Erdőállományváltozások közép és hosszútávú ütemezésben
Tolna erdőterülete 53.733 ha, erdősültségi %-a 14,9 /Az ország erdőterülete 1.558.434 ha erdősültségi %-a 16,7/

22.221 Telepítési előirányzatok. A várható erdőtelepítéseket a következő táblázat mutatja szektor és ütem bontásban.

	<u>1980-ig</u>	<u>1981-1990</u>
Erdőgazdaság ha	1.071	2.400
Állami Gazd. ha	1.160	1.035
Egyéb állami ha	318	285
OVH ha	70	-
Tsz. ha	3.498	3.071
	<hr/>	<hr/>
Összesen:	6.117	6.791

A megye erdőterülete 12.908 ha-ral nő.

A telepített erdők célállomány szerint következőképpen oszlanak meg:

	<u>kultur fenyő</u>	<u>tölgy</u>	<u>nyár</u>	<u>egyéb</u>
ha	7.432	606	2.503	2.367
%	57,5	4,7	19,4	18,4

A telepítésre kerülő erdők alapfunkciók szerint így oszlanak meg:

	<u>termelési célú</u>	<u>környezetvéd.célú</u>	<u>szoc.üdülés célú</u>	
	<u>e r d ő k</u>			
ha	5.954	6.807	147	
%	45,8	52,7	1,5	

22.212 Erdőterület arányok

Szektoronkénti bontásban

	1980-ig		1981-1990	
	ha	%	ha	%
Erdőgazdaság	35.868	66,7	39.339	59,1
Áll.Gazd.	4.038	7,5	6.233	9,3
Egyéb állami	141	0,3	744	1,1
OVH	136	0,2	206	0,3
TSz	13.532	25,3	20.101	30,2
Egyéb	18	-	18	-
Összesen:	53.733	100,0	66.641	100,0

Célállományok szerinti változás

	Fenyő		Tölgy		nyár		egyéb	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1970								
	2.934	5,5	5.315	9,9	5.845	10,9	39.639	73,7
1990								
	10.366	15,5	5.921	8,9	8.348	12,5	42.006	63,1

Alapfunkció szerint várható változás a megyében.

	termelési célú		védelmi célú		szoc.-üd.célú	
	ha	%	ha	%	ha	%
1970	51.224	95,5	2.509	4,5	-	-
1990	53.641	80,7	9.316	14,0	3.684	5,3

22.22 Egyéb mutatók

22.221 Természetes felújítás. A természetes erdőfelújítást az adottságoknak és lehetőségeknek megfelelően a jövőben növelni kell a Karád - Lengyel - Szekszárd-i dombvidék és a Tolnai löszhát tájrészletben. Különleges helyzetben van Gyulaj - Tamási 8.000 ha-os dámvadas területe. Itt a nagy vadlétszám parancsolólag irányt mutat a fokozatos felújító vágásos felújítási mód alkalmazására, mivel alig van más megengedett és eredményt hozó módszer. A sarjról történő felújítás csökkenő tendenciát mutat. A jövőben főként talajerózióknak fokozott mértékben kitett területeken magról kelt akác esetében alkalmazható.

22.222 Természetes erdőtipusok. A tolnai löszhát erdőgazdasági tájrészletben: virágos kőrises molyhostölgyes, molyhos cseres tölgyes, cseres tölgyes, gyertyános - kocsánytalantölgyes, gyertyános kocsányos tölgyes erdőtipusok a jellemzők. A Karád-Lengyel-Szekszárd-i dombvidék jellemző természetes erdőtipusai a következők: mészkedvelő gyertyános - bükkös, gyertyános-kocsánytalantölgyes, gyertyános-kocsányos tölgyes. A tengelici homokvidéken a természetes homokpusztai fehérnyáras-kocsányos tölgyes - éger láperdők területe csökken. Termőhelyein akác, fenyő, és nyáras létesül. Az ártéren természetes erdőtipusok a fűz - nyár ligeterdők és a Kőrís - tölgy- szil ligeterdők.

22.223 Véghasználati módok. A tarvágás és a természetes felújítógázás jelenlegi aránya 70 : 30 %-hoz. A jövőben a felújítógázásokat kiterjedten kell alkalmazni az egész megyében ott, ahol erre lehetőség van. A pihenő és sétaerdőkben a szálaló üzemmód bevezetése látszik szükségesnek.

22.224 Vágáskorok. Az állománytípust jellemző főfafajok alapján az alábbi vágásérettségi korok alkalmazása kívánatos.

Tölgy-bükk szálerdőknél	100 - 120 év
Cser "	80 - 100 "
Fenyőknél	60 - 80 "
Akác szálerdőknél	25 - 30 év
Nyár "	15 - 30 "
Fűz "	25 - 30 "

Pécs, 1974. április

Cseres-tölgyes
lőszdombon

A megye erdővel kapcsolatos jellegzetes helye

Gemenci "Szarvas" csárda.

Tengelici homok
megkötése.

Árvalányhajas
fekete fenyves

Szociális-üdülési funkció /műszaki létesítmény/

Szekszárd-Sötétvölgyi
esőbeálló

Vas megye

Összeállította:

Simon József
term.véd.felügyelő

Egyetért:

Hárs József
igazgató

Szele Ferenc
Mg-i és Élelm.Oszt.vezetője

1. HELYZETKÉP

11. A MEGYE TERMÉSZETI ADOTTSÁGAI

11.1 FÖLDRAJZI ADOTTSÁGOK

Földrajzilag az ország legnyugatibb megyéje - ami erősen érződik a termőhelyi adottságaiban. Több nagyobb tájegységre osztható, így Ny-ról K-felé haladva: Őrség, Kőszegi hegyvidék, Hegyhát, Rába-ártér, Kemenesalja. Erdészeti felosztását tekintve részben Nyugat-Dunántul, kis részben a Kisalföld eg. tájcsoporthoz tartozik.

11.2 TERMŐHELYI ADOTTSÁGOK

Termőhelyi adottságai is eltérnek a megyén belül - erdőnek a Ny-i rész, míg mezőgazdaságra a K-i tájegységek alkalmasabbak /kivéve a Kemeneshát kavics takarója/. A Nyugat-Dunántul erdőgazdasági tájcsoporthoz Vas megyébe az Őrség, Vas-Zalai hegyhát részben, Vas megyei dombvidék, Irottkő-alja részben, - erdőgazdasági tájak tartoznak.

Nyugat Dunántul egy része az Alpok keleti nyulványaiból, másrésze alacsonyabb dombvidékekből áll. Legmagasabb pontja az Irottkő /883 m/ - ettől K-felé lankásodik. A kőszegi hegy-ség kristályos alapkőzetű, míg a többi rész zömmel folyami eredetű üledékből épül fel, kavics és agyag szabálytalan rétegzéséből. Ez utóbbi mondható el a Kisalföldi Tájcsoporthoz tartozó Kemenesaljáról is, ahol a kavicsot helyenként alig 10-30 cm talajréteg borítja.

Vas megye Ny-i része az ország legcsapadékosabb, legkiegyenlítettebb éghajlatu területe - átlag 800 mm csapadékkal 9 °C^o évi középhőmérséklettel. A kemenesi részen a csapadék már csak 600 - 650 mm - évi középhőmérséklet 10 °C^o. A nyugati részen a savanyu barna erdőtalajok különböző típusai alakultak ki - ezért is kedvező az erdőtenyészet - majd a Rába menti hordaléktalajokon keresztül keleten egészen a kavicsos váztalajokig változik /Cseri talaj/. Ezért is szükséges a megyében igen nagy területen /210 ezer ha/ a talajjavítás mezőgazdasági vonatkozásban.

E tájcsoport növényföldrajzi vonatkozásban magában foglalja a Keletalpesi flóratartomány /Noricum/ egy részét, a magyar flóratartomány /Pannonicum/ átmeneti flóravidékét /Praenoricum/, valamint az illir flóratartomány /Illyricum/ előillir flóravidékét /Praeillyricum/ részben. A tájcsoport a bükkös, gyertyános-tölgyes, keletebbre a cseres klímaövébe tartozik - ezt mutatja a gazdag fafajösszetétel. Fenyők közül hazánkban egyedül itt honos a luc, de fellép a jegenye és a vörös fenyő is. Erdőgazdaságilag legjelentősebb az erdőfenyő, - szintén őshonos, míg a kevés fekete fenyő telepített. Lombfák közül 500-600 m tgszt. felett a bükk, majd a tölgyesek első sorban gyertyános - tölgyesek, keleti részén a cserések jelentősek. A kultur akácok és nyárasok területe meghaladja a kívánt mértéket, főleg a nemes nyárasokban látszik sok esetben az erőltetett telepítés. Jellegzetes fafaja a tájnak a szelidgesztenye, amely valamikor több ezer holdat tett ki, ma már csak elszórtan alkot összefüggő állományt /Cák/.

12. A MEGYE GAZDASÁGI VISZONYAI

12.1 ENERGIA TERMELÉS

Energia termelésben a megye nem önálló, mindössze egy vízierőműve van /Ikervár/ amely a villanyenergia szükséglet töredékét biztosítja. Ugy szén, mint szénhidrogén szükségletét is teljes egészében más megyéből kell fedeznie. /Villamos energiát Ajkáról, szenet Oroszlánból, földgázt Zala megyéből/ Energetikai szempontból a Répcelak és környékének széndioxidos földgáz termelése sem jöhet számításba, ezt az élelmiszeripar használja fel.

12.2 IPAR

Ipára ezideig főleg könnyűipar - ezen belül is élelmiszeripar a legfejlettebb. Így a Sárvári Cukorgyár, - Barnevál, Pepsi üzem, a Körmenyi Tápszergyár. Igen fejlett faiparral rendelkezik - a Nyugatmagyarországi Faipari Gazdasági Kombinát -, megemlíthető még a Szombathelyi Cipőgyár, a Kőszegi Lakástextil üzemek és a Szentgotthárdi Selyemgyár.

A jövőben a nehézipar fejlődése is várható - egyik bázisa a győri Vagongyár Sárvári Gyáregysége. 2000-ben a tervezés szerint az iparban foglalkoztatottak 49 %-a nehéziparban, 41 %-a könnyűiparban, 10 %-a élelmiszeriparban dolgozik.

12.3 MEZŐGAZDASÁG

Mezőgazdasága elsősorban állattenyésztésre épül fel - ezért a takarmánynövények termelésén van a hangsúly a cukorrépa termesztés mellett. A megyében mintegy 210 ezer ha terület kíván talajjavítást - az Őrség és a Kemenes vidéken. A zöldségtermesztés ezideig jelentéktelen, pedig a termálviz források /Sárvár, Bükk/ és a Rába öntözési lehetősége jó adottságot biztosítana. Az állattenyésztésben elsősorban a szarvasmarha sertés és baromfi jelentős.

A megyében jelenleg 5 állami gazdaság 91 termelőszövetkezet és 1 erdőgazdaság van.

12.4 MŰVELÉSI ÁGAK

Művelési ágak megoszlása az alábbi: összterülete 334 e.ha - ebből szántó 171 e.ha 51 %, kert, gyümölcsös, szőlő 12 e.ha 4 %, rét, legelő 42 e.ha 13 %, erdő 86 e.ha 26 %, kivett 23 e.ha 6 %.

12.5 ERDŐSÜLTSEG

A megye erdőterülete 86.000 ha, amely 26 %-os erdőszültséget, tehát optimálisat jelent. Ez főleg termőhelyi okokra vezethető vissza. Az erdők eloszlása nem egyenletes a Ny-i részen /Őrségben/ helyenként 50 %-on felül van, legkevésbé erdőszült a keleti Kemesi rész.

12.6 NÉPESSÉG

A megye népessége jelenleg 283 ezer fő - amely a természetes szaporulatot figyelembe véve az ezred fordulóra 320 ezret érheti el. A megye népsűrűsége jelenleg az ország átlag alatt van 84 fő/km². Legalacsonyabb a népsűrűség a nyugati határszáron és Őrségben - legmagasabb Szombathely és Sárvár vidékén. 2000-ben a munkaképes népesség 184 ezer főre tehető.

12.7 URBANIZÁCIÓ

A megyére az aprófalvas település a jellemző - ez indokolja a települések összevonását. Amíg 1949-ben a települések száma 267 volt, 1970-ben már csak 225, 1985-ben 205 körül várható. A megyében jelenleg 3 város - Szombathely, Kőszeg, Sárvár található - 1985-ig várossá minősül Körmend, Celldömölk, Szentgotthárd és Vasvár. A megyében regionális szerepkörrel 65 település rendelkezik. Jelenleg a városban lakók száma 89 ezer fő, a falun lakóké 194 ezer fő, - ami évről-évre módosul az előbbieik javára, részben a beköltözés, részben új városok szervezése következtében.

12.8 IDEGENFORGALOM

Idegenforgalom tekintetében az igen jelentős Nyugat-Dunántuli üdülőterület középső részét foglalja el a megye - ezért biztosítani kell, a./ átmenő forgalmat, b./ helyi igénybevételt képező idegenforgalmat. Az átmenő forgalom - amely elsősorban a Balaton felé irányul, de igen jelentős a Csehszlovákiából Jugoszláviába irányuló is, mintegy 800 ezer fővel, ami egyben 2-300 ezer gépkocsit is jelent. Ez pedig az ut- és szervizhálózat korszerűsítését és a vendéglátóipari fejlesztést kívánja meg az eddigieknél jóval erőteljesebben.

Helyi igénybevételt képező idegenforgalom igen jelentős - hisz a megyében máris több országos jelentőségű üdülőterület van kialakulóban: Szombathely, Kőszeg, Sárvár, Bük, legújabbán pedig az Őrség, amely távlatban jelentős természetvédelmi egységként kap nagy szerepet. E helyeken évi mintegy 1,5 millió vendégnappal lehet 1985-ig számolni.

13. AZ ERDŐK ALAKULÁSÁBAN ÉRVÉNYESÜLT TENDENCIÁK

Az erdők területi alakulása kedvezően fejlődött - noha eredetileg is jóval meghaladta az országos átlagot.

13.1 ERDŐTERÜLETVÁLTOZÁSOK

1950-ben az erdőter.	69.900 ha	- 21 %	erdősültség	
1960-ban	"	73.000 "	22 %	"
1970-ben	"	83.000 "	25 %	"
1974-ben	"	86.000 "	26 %	"

Nagyobb arányú telepítések a Kemens-vidéken és az Őrségben voltak - elsősorban gyenge minőségű szántók legelők helyén.

13.2 FAFAJÖSSZETÉTEL

A megye fafajmegoszlása jól tükrözi a termőhelyi viszonyokat - bár helyenként még módosításra szorul. Tölgy félék 19 %, bükk 5 %, akác 16 %, cser 8 %, gyertyán 10 %, fenyők 37 %, egyéb 5 %.

13.3 KEZELÉSI VISZONYOK

Az erdőterületek zömében állami tulajdonban vannak, bár egyéb tulajdonviszonyok, így pl. a magántulajdon jelentős, ahogy a következő felsorolás mutatja:

Erdőgazdasági kezelés	51.000 ha	60 %
Állami Gazdasági kezelés	2.000 "	2 %
Vizügyi és egyéb áll.kez.	2.000 "	2 %
Termelőszöv.tulaj.	25.000 "	29 %
Erdőbirtokossági tulaj.	1.000 "	1 %
Magántulajdon	5.000 "	6 %

Összes: 86.000 ha 100 %

Nagy problémát jelent az 5.000 ha magánerdő - ahol gazdálkodásról nem, csak fakitermelésről beszélhetünk, annak ellenére, hogy üzemtervezettek. Szükséges ezen erdőkben az eddigieknél fejlettebb módszerek /pl. szakszövetkezet/ kialakítása, mivel az erdők leromlása következhet be hamarosan. Erre egyébként az első kezdeményezések már meg is történtek.

13.4 KEZELÉSI VISZONYOK

Az alapfunkciókat tekintve a megye erdőterületéből 76.946 ha

89 % elsődleges termelés-, 1.632 ha 2 % környezetvédelmi, 7.422 ha 9 % szociális-üdülési funkciót tölt be a legújabb felmérések és tervezések alapján.

13.51 Termelési

A fatermelés mellett a megye erdőinek két igen jelentős mellékterméke van: a gyanta és a gomba. Gyantából évente mintegy 900 q és kb. ugyanennyire tehető, amit más szervnek ad el a lakosság ill. saját maga fogyaszt el. Kisebb jelentőségű, de megemlítendő a zöldgally-, erdei gyümölcs, stb. termelés ill. gyűjtés. Az így begyűjtött termékek feldolgozását általában egyéb erdészeti üzemek - így az Erdei Termék Vállalat és az Erdőkémia Vállalat végzi. Az erdőállomány összetétele - elegység, többszintesség, bőséges cserjeszint - kedvez a vadállománynak, mint mennyiségben, mint minőségben. A megye nagyvadas vadászterületeiből 6 db. üzemi erdőgazdasági ill. állami gazdasági kezelésben, míg 16 db. társasági terület. Ez évi vadszámlálás szerint 1.644 db szarvas, 15 db dám, 4.026 őz, 547 db. vad-disznó a létszám.

13.52 Környezetvédelmi

A megye magas erdőszűlségéből következik, hogy külön védőfásítás kevés helyen szükséges. Ezért kevés a mezővédő erdősáv is - míg kopárfásítás egyáltalán nincs, helyenként a meredek lejtők miatt találkozunk talajvédelmi rendeltetéssel. A Rába folyó viszont több helyen szükségessé teszi a vízfolyás menti védőfásításokat.

Az elmondottakat az alábbi tényleges adatok konkretizálják:

Mezővédő erdősáv	212 ha
Talajvédelem	490 "
Vizek menti védőfás.	56 "
Zöldövezet	70 "
Ut-vasut kísérő fásítás	19 "

1991-ig mindössze 60 ha védőfásítás került tervezésre - azt a számot a mezőgazdasági üzemek most folyó racionális földhasznosítási tervezése még emelheti.

A zöldövezeti telepítés csupán Szombathelyen és Bük fürdőtelepen vált szükségessé - Szombathelyen még több évig folytatódik, Sárvár város terve most van készülöben.

13.53 Szociális-üdülési

A megyében a településhálózat-fejlesztési terv szerint 34 település van, amely alsófoku, ill. ennél magasabb központként funkcionál.

Az szerint a jelenlegi pihenő erdő igény 982 ha, séta erdő igény 2.690 ha, kiránduló erdő igény 3.750 ha - az utóbbiak 9 tömbben - Kőszeg-Hegyalja Kőszeg alsóerdő, Szombathelyi üdülőerdők, Ablánc völgye /Csepreg/ Szajki erdő /Hosszupereszteg/ Körmendi erdő /Tilalmas/ Himfai erdő /F.marác/ Ivánc Sárvári erdő - helyezkednek el.

A megye területén már jelenben is több séta és kiránduló erdő - közös néven parkerdő funkcionál - amelynek kialakítási és fenntartási költségeit ezideig a MFM fedezte. Ezek létrehozásában az anyagi segítség mellett - nagy érdemük van a megye erdészeti szakembereinek - akik sok esetben munkaidejükön túl tetemes többletmunkát vállalva hozták létre ezen objektumokat az alábbi elhelyezésben.

Herman Ottó parkerdő - Kőszeg	520 ha
Himfai parkerdő - F.marác	92 "
Szajki parkerdő - Hosszupereszteg	49 "
Vasvári parkerdő	17 "
Sárvári parkerdő	20 "
Szombathelyi parkerdő	545 "
Összesen:	<hr/> 1.243 ha

A Szombathelyi parkerdő végső kialakítása most folyik - átadásra ez év május 12-én a Vas megyei Természetvédelmi Napok megnyitásakor kerül. A sárvári parkerdő fejlesztési tervének átdolgozása is most folyik - ez szerint területe ez évben mintegy 100 ha-ral bővül a tényleges igények és adottságok figyelembevételével.

A fenti parkerdők utakkal, sétaösvényekkel feltártak, források, esőbeállók, padok, szalonnasütők állnak a látogatók rendelkezésére. A Kőszegi és szombathelyi parkerdőben erdei tornapályát is létrehozta mintegy 2 km hosszban, 20 állomással, a sárvári parkerdővel viszont szervesen összeépült mintegy 10 ha-os csónakázó tó és sport játszótér.

Nagyon indokolt volna viszont a Kőszegi parkerdő főutvonalát, amely több helyen csupán javított földut kőalapon portalanított réteggel ellátni sürgősen, mert egy nagyobb eső után így nem használható, és minősége is állandóan romlik. Erre sajnos ez évben fedezet hiányában nem kerülhet sor.

Megemlítendő még a hasonló célból létesített 9 autópihenő is, - amelyeket elsősorban az átutazók vesznek igénybe.

2. ERDŐ ÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS

21. IRÁNYELVEK

21.1 ALAPFUNKCIÓK MEGHATÁROZÁSA

A hármas alapfunkció - termelési-, környezetvédelmi - szociális-üdülési - tudatos kialakítása ezen tervezés feladatát képezi.

21.11 Kapcsolódás más ágazatokhoz

21.12 Társadalmi igények figyelembe vétele

21.2 TERÜLETVÁLTOZÁSOK MEGHATÁROZÁSA

A megyében most folyó racionális földhasznosítási tervezői munka nincs befejezve, ezért a kapott és az alábbiakban leírt adatok esetleg még módosulhatnak. A tervezést 2 ütemben 1980-ig ill. 1990-ig kellett végezni, mi is ezen adatokat tüntetjük fel:

Tsz-i erdők	1975. évi állapot:	22.936 ha
	1980 " "	26.680 "

Megoszlása: fakitermelő	21.601 ha,	környezetvédelmi	1.102 ha,
szoc.üdülési	12 ha		
1990-ben			35.957 ha

Megoszlása: fatermő	33.652 ha,	környezetvédelmi	2.237 ha,
szoc.üdülési	68 ha.		

Tehát az erdőtelepítés 1990-ig 13.201 ha, ami túlzottnak látszik a már jelzett 4.023 ha-al szemben.

Állami Gazdasági erdőknél 1974.-ben 1.348 ha terület, 1980-ban 1.556 ha, 1990-ben 2.116 ha - tehát 768 ha telepítés várható. A fenti erdőkből 65 ha környezetvédelmi, a többi fatermelő. Erdőgazdasági erdők területében jelentős változás nem várható. 1974-es állapot: 49.337 ha. Telepítés 1980-ig 182 ha, 1990-ig újabb 277 ha, tehát az összterület: 49.796 ha.

Megoszlása: fatermelő: 41.154 ha, környezetvédelmi 1.062 ha, szociális-üdülési 7.580 ha.

Vízügy és egyéb állami erdőkről adatot nem kaptunk.

21.3 FAFAJÖSSZETÉTEL CÉLKITÜZÉSEI

A Fafajpolitikai célkitűzések - az erdők hármaskörét tekintve nem módosultak lényegesen, mivel abban döntő szerepe a termőhelyi tényezőknek van elsődlegesen.

A fafajmegválasztást továbbra is a termőhelyi tényezők szabályozzák, az elsődleges rendeltetés csupán annak folyamatoságát, elegyét és ápolását, használatát és védelmét módosíthatja.

21.4 ÁLLOMÁNYKEZELÉSI IRÁNYELVEK AZ ALAPFUNKCIÓK SZERINT

A fentiekből következik, hogy az állománykezelési irányelvek sem térnek el a lényegét illetően a három funkciót tekintve egymástól.

21.4.1 Telepítés, felújítás

Az erdőtelepítések - ezek nagyrészt továbbra is termelési funkciójú erdők lesznek a megyében, bár elképzelhető a CSeri-részen a tervezettnél jóval több védőerdő telepítése, míg üdülési célból csak elvétve kell telepítést végezni - ebből következően nem változnak. Az eddigi gyakorlat szerint évi 500 ha erdőtelepítés várható. Az erdőfelújítást illetően gyakran találkozunk állománycserével, főleg az akác helyett fenyő, cser helyett tölgy fafajokkal. Évi felújítás 800-900 ha - aminek

15-20 % történik természetes úton zömében felújító vágással, kisebb részben sarjazzatással. Csupán a gyertyános tölgyeseknél történik felújítóvágás - a fenyvesek általában tarvágással, ill. mesterséges erdősitéssel ujulnak fel. Ennek elsősorban termelési és szállítási okai vannak, nem pedig biológiai illetve erdőművelési.

21.42 Állománynevelés

A termelési funkcióju erdők nevelése az utmutatókban rögzített - viszont a környezet és üdülési funkcióju új fogalom, erre még kimunkálás ezideig nem történt. Nyilván nagy változás itt sem várható, legfeljebb itt nem olyan szigorú a mérce a javafák ill. kivágandók megítélésénél, itt még fontosabb a dekoratív erdőszegély meghagyása ill. kialakítása, egyes fel nem ujult tisztások itt egyenesen kívánatosak, ahová a padokat, asztalokat lehet elhelyezni. Ami a nevelővágásokat illeti itt sem szabad túlzásba esni - sem a 10 évenként - sem az évente történő belenyulás nem lehet a helyes út. Arra viszont mindenképpen ügyelni kell, hogy az elegyesség megmaradjon és a kitermelt anyag feldolgozásra kerüljön - még tisztításnál is, elsősorban a tűzveszély miatt.

21.43 Véghasználat, vágáskor

A véghasználat ha a fafaj biológiája azt megengedi, elsősorban felújítóvágás legyen az üdülő erdőkben. Természetesen sok esetben csupán tarvágás lehetséges, ennek nagysága viszont jóval kisebb legyen mint a gyakorlatban a termelési funkciójuknál ez szokásos.

A vágásérettségi kort az elfogadható legmagasabb értékre - de amikor az anyag még nem kezd romlani, kell felemelni. Ez lassan növekvőknél a 150 éves kort, egyes esetekben akár 200 évet is elérheti. Másutt is szükséges - üdülőerdőben viszont elengedhetetlen egyes rendkívüli méretű, vagy alakú fák meghagyása.

21.44 Természetes erdőtípusok jelentősége

Mivel az üdülőerdőknek a pihenés a kikapcsolódás mellett célszerű szolgálni az odajárók ismereteinek bővítését is, ugyanakkor a felemelt vágáskor a szakember számára is igen hasznos tapasztalatot adhat - még jobban megnövekszik a természetes erdőtípusok jelentősége, amelyek mintegy reprezen-

tálják a termőhelyt - egyben szolgálják az un. génbank szerepkörét is. A megyében az üdülõerdõkben megtalálhatók a jellegzetes erdõtípusok: mészkerülõ erdei fenyves, bükkös, gyertyános tölgyes és cseres, így ezek fenntartása magas vágáskorral ezért is szükséges.

21.45 Fenntartás, védelem

Az üdülõerdõk fenntartása - mûszaki létesítményeinek, utjainak állandó gondos karbantartása - jóval nagyobb anyagi terhet és munkát ró az üzemeltetõre, mint a termelési célú erdõk. Ugyanaz vonatkozik ezen területek védelmére is.

21.5 KÖZJÓLÉTI MÛSZAKI LÉTESÍTMÉNYEK

Az üdülõ-, más szóval közjóléti erdõk, hogy betölthessék e funkciójukat, bizonyos mûszaki létesítményekkel is rendelkezniük kell.

21.51 Turisztikai célú feltárás

Ezek közé tartoznak elsõsorban az utak - amelyek részben azt a célt kell hogy szolgálják, hogy az erdõ egyáltalán megközelíthetõ legyen, ill. magában az erdõben lehessen közlekedni. Ami az elsõ esetben csaknem mindig valamilyen jármûvel történik - leggyakrabban autóval az odajutás, addig az erdõben való közlekedés csak akkor történjék jármûvel, ha annak nagy a kiterjedése - akkor is lehetõleg csak egy gerinc utvonalat jelöljünk ki erre a célra. A további mozgásnak gyalog kell történnie. Ebbõl következik, hogy amíg az odavezetõ utnak jól megépítettnek, portalanítottnak kell lennie, addig az erdõben elégségesek a kavicsos gyalogõsvények esetleg a csak elgereblyezett sétatutak.

Fontos viszont ezek mellett - jó kilátó lehetõség, pihenõ padok, források is legyenek és hosszabb rövidebb idõ múlva visszakanyarodjanak a kiránduló helyhez. Igen fontos az egyszerű, de izléses utmutató táblák szerepe - és az erdõ szélén a lehetõleg árnyas autóparkoló.

21.52 Pihenõhelyek kialakítása, kulturált üdülés feltételei

Érintettük már az utak melletti létesítményeket, ahol pihenni, esetleg enni és inni is lehet. A kulturált pihenés csak rendezett, tiszta környezetben képzelhetõ el, ezért fontosak a szeméttárolók és egészségügyi berendezések - természetesen tisztántartása is.

21.53 Erdei sportolás lehetőségei

A megyében üdülő erdőben ezideig is már 2 erdei tornapálya került kiépítésre, amelyek használatát a tornaszerekhez vezető utak letaposott állapota - jól bizonyítja. Sajnos nem megoldott a tornaszerek fára történő felerősítése, mert az élő fába vert vaskapmók sok természetszerető emberben joggal viszolygó érzést keltenek, ezért a bilincses megoldást kell kialakítani. Ugyancsak a kőszegi parkerdő közvetlen szomszédságában működik a si és szánkópálya, a sárvári parkerdő szerves részeként pedig a már említett csónakázó tó és sport-játsszótér.

21.54 Száláshelyek létesítése

Turistaház egyik parkerdőben sincs - és a továbbiakban sem tervezzük, mivel mind könnyen elérhető helyen vannak. Ugyanakkor a Kőszegi parkerdő közvetlen szomszédságában üzemel szálloda és az Express Ifjúsági Utazási Iroda által fenntartott turistaház. A sárvári parkerdő szélén van a gyógyfürdő, lovas iskola, ez évben pedig nyári uttörő tábor ill. kemping is tervbe van véve.

21.55 Fenntartás, üzemeltetés

A fenti létesítmények fenntartása és üzemeltetése csak különleges ritka esetekben képezheti az erdészeti szervek feladatát - így ezekkel a jövőben nem kívánunk foglalkozni. Az erdei létesítmények - esőházak, butorok, sétautak stb. - fenntartása viszont igen és ezekre mindig is igen nagy gondot kell fordítani. Elhanyagolt, töredezett, korhadt létesítményekkel többet ártunk az ügynek, mintha nem is építettük volna meg azokat.

Ugyanez vonatkozik a szemét összegyűjtésére és rendszeres eltávolítására is.

21.6 KÜLSŐ SZERVEK KAPCSOLATA, SZEREPE

21.61 Természetvédelmi vonatkozások

Az Országos Természetvédelmi Hivatal részéről előkészítő munkái folynak az Őrség Nemzeti Parknak 38.000 ha területen. Ennek határa É-on a Rába folyó K-en Kőrmend-Zalalövői ut, D-en a megyehatár ill. 4-5 község Zala megyéből is ide tar-

toznak, Ny-on az országhatár. E területen lévő erdők zömmel erdőgazdasági kezelések, sok a termelőszövetkezeti ill. közbirtokossági és teljes egészében itt helyezkednek el a magán-erdők is.

A nemzeti Park létrehozása nyilván hosszabb időt igényel, de az ott kialakítandó üdülőerdők használatával egyeztetni tudjuk. Tájvédelmi körzetként a Kőszegi hegység szerepel 5.000 ha-ral, az OTvH fejlesztési programjában. A már meglévő kőszegi parkerdő ennek mintegy külső övezete lehetne. Természetvédelemre kijelölt terület ill. objektum a megyében 19 van /A velemi szG, kipusztult, ezért törölve lett/ - amelyből az OTvH szóbeli tájékoztatása szerint 6 országos védettségű /Kámoni Arborétum, Sárvári Arborétum, Szelestei Arbortéum, Körmendi park, Zsenyei évszázados tölgy, Jeli arborétum/ - míg a többi megyei jelentőségű.

Ezek fenntartása többé-kevésbé biztosított - ugyanis az elmúlt évek folyamán a Kámoni, Sárvári, Jeli és Körmendi arborétumra ill. parkra a MÉM Erdőrendezési Főosztálya biztosított fedezetet. /Ez évben még nem/ - viszont a többi védett terület fenntartási költsége az elmúlt évig nem volt biztosított. Szükség lenne a fenntartási költségeket az Erdőrendezőségeknek biztosítani rendszeresen, különben ezen objektumok a védettség ellenére is tönkremennek, amire már számos példa van.

21.62 Idegenforgalmi, belkereskedelmi, egyéb szervek

Az Idegenforgalmi Hivatallal a kapcsolat csak annyiban van meg a megyében, hogy az arborétumokba, parkerdőkbe szervez kiránduló csoportokat.

Egyéb szervek közül meg kell említeni a Hazafias Népfront Természetvédelmi Bizottságát, amely az elmúlt években is már igen sokat tett elsősorban a természetvédelem terén. Hasonlóan igen sokat tett a Szombathelyi Erdőgazdaság és az ERTI Sárvári állomása - amelyek szakembereinek egy része szakmai köteleységen jóval tulmenően vette ki részét a munkákból. A Nyugat-Dunántuli Intéző Bizottsággal a kapcsolat most van kialakulóban.

22. KONCEPCIÓ

22.1 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÍTÉSE

Alapfunkciók érvényesítése vonatkozásában a termelési funkcióban végzendő munkálatokat egyértelműen a 10 éves erdőgazdasági üzemtervek előírásai határozzák meg, ill. ezen előírásokra felépült éves erdőgazdasági erdőművelési, fahasználati tervek.

22.11 Elsődlegesen termelési funkciót betöltő erdők

A fatermelést mindenkor a növedék, a tartamosság, a fafajpolitikai, ill. az értékesítési lehetőség kell hogy meghatározza. A 10 éves üzemtervi előírások évenkénti realizálása természetesen eltérő adatokat adhat, arra viszont ügyelni kell, nehogy a rosszul értelmezett vállalati érdekből mindig a jobb véghasználati állományok kerüljenek letermelésre - a gyengébbeket viszont megtakarítsák.

Szoros kapcsolatban van ezzel az erdőfelújítás is - amikor az adott termőhelyen erdősíthető főfafajok sorrendjét - csupán a könnyebb csémetenevelés és erdősíthetőségi lehetőség határozza meg. Ez az "igénytelenség" a későbbiek folyamán sok esetben igen kedvezőtlen állapotot teremthet pl. túlzott fenyvesítés és nyárasítás.

Vadgazdálkodást viszont - az elsődlegesen vadászatra kijelölt erdők kivételével - alá kell rendelni a fatermelésnek.

A racionális földhasznosítással erdősíthetőségre átadott területeken valószínűleg zömében termelési funkciójú erdők telepíthetők, bár tetemes lesz a környezetvédelmi funkciójú is.

22.12 Elsődlegesen környezetvédelmi funkciót betöltő erdők

Ezek közül a zöldövezeti telepítés, ahogy már említettük a megyében nem túl jelentős volumenű.

A Szombathelyi zöldövezet 70 ha-ja már befejezett, további bővítése lassan várható. Helyette jelentősebb a szombathelyi parkerdő - amely részben e célt is szolgálja. Hasonló a sárvári zöldövezet helyzete is - hisz a várost szerencsésen 3 oldalról is erdő határolja. Az elkészülő zöldövezeti terv nyilván ezek összekötő kapcsolatát is hivatva lesz szolgálni.

A Bük fürdő 24 ha-os zöldövezete ugyan kész, de a fürdő körüli fejlesztési munkálatok a telepítésben igen nagy kárt tesznek, úgy hogy az építkezések befejezése után sor kerülhet ismételt telepítésekre.

Ide tartozik a Celldömölki zöldövezet is - amelynek kivitelezési akadály a terep rendezetlensége.

Hasonló sürgős megoldást kíván az Ostffyasszonyfa határában lévő I. világháborús hadifogoly temető faállományának és környékének rendbehozatala. A vizgazdálkodás elősegítésére külön erdőtelepítést csak kisebb területeken indokolt végezni, mivel a hazai szakaszon a Rába, de a kisebb folyók vízgyűjtő területe is erdővel borított. Ugyazintén a forrásvidékek is mindenütt erdős területen vannak.

Csupán a hullámterek egyes részeit és a vízművek közvetlen környékének védőfásítását kell megoldani konkrét esetekben. Talajvédelmi célra véderdőket ezideig csak erősen lejtős terepen jelöltük a talajerózió megakadályozása céljából. A racionális földhasznosítási tervek elkészülte után a Kemenesi részek erdősítése nagyrészt a talajvédelmi célzatu lesz elsődlegesen.

Igen jelentősek a mezőgazdasági nagyüzemek, majorjai, állattartó helyei körüli védőfásítások, amelyek kettős célt szolgálnak - egyrészt magát a telepet védik, másrészt takarják is azokat - mivel bizony sok esetben erősen kirivóak a környezetükből, és bizonyos levegőszűrést is végeznek, különösen hízaldák környékén.

Ide tartoznak még az út és vasutkísérő fásítások is, amelyeket folyamatosan kell végezni, részben az idős állományok lecserélésre, a gyakori rongálás következtében.

A megyében a legértékesebb parkok arborétumok ma már védettséget élveznek.

Igen sok park van viszont még különböző szervek birtokában /Tsz. ÁG. Tanács/ amelyek faállománya olyan értékes összetételű és amelyek egészségi állapota is annyira jó, elhelyezkedésük kedvező, mivel bent a faluban van, hogy rekonstrukciójuk mindenképpen indokolt.

A parkok után a következő évek feladatát képezi az egyre ritkuló növények nagyobb területen történő védelme. Ezek közül megemlítendő a Sitke község határában a királyné gyertyája /*Aspodelus albus*/ Nérai község határában a sárgalilium /*Hemerocallis lilio-Aspodelus*/ a jégkorszakbeli reliktum jellegű tőzeglápok stb.

Az utóbbiak egy része a tervezett Őrségi Nemzeti Park területére esik, így védettsége biztosított lesz. Ugyancsak szükséges a természetes erdőtípusok egy-egy nagyobb foltjának védelme - ami egyben a génbank szerepét is betöltené. Már ez évben védeni kívánjuk a káldi Farkaserdő mintegy 200 ha gyertyános tölgyes 20 ha területet, a Szentpéterfai Őshonosnak tartott erdeifenyvese már 15 ha-on védett. Ugyancsak védelem alá kerülnének az Őrségi Nemzeti Park létrehozásával az Őrségimészkerülő erdei fenyvesek, lucosok nagyobb foltja, a Kőszegi Tájvédelmi körzettel viszont a bükkösök, és szelid gesztenyések egyes maradványai.

E módszert talán szerencsésebbnek tartanánk, mint azt, hogy egy adott területre telepítsük be a megye fafajait, ugyanis egy területen az igen mesterkéltnek hat, másrészt egyes fafajok esetleg csak szynlődnének ott. Helyesebb és célszerűbb a már meglévő kiváló fejlődésű állományokat génbanknak meghagyni. Erre többek között igen alkalmasak lennének a megszüntetett magtermő állományok egy része.

22.13 Elsődlegesen szociális-üdülési funkciót betöltő erdők

22.131 Célok szerinti igények kielégítése

Pihenőerdő 982 ha, amelyet a megyében 18 alsófoku központ ill. ennél magasabb szintű település és üdülőtérlet mellett terveztünk. A tervezés általában a II. és III. ütemre történt. Ezek egy része már parkerdőként Kőszeg, Szombathely, Sárvár és Vasvár mellett ki is alakult.

Séta erdőket a megyében a módosító tervezésnél már koncentráltuk, általában a kirándulóerdők szomszédságában. Ennek megfelelően 2.690 ha területen terveztük - középfoku központok lélekszámának figyelembevételével 9 helyen.

A meglévő parkerdeink közül a Szombathelyi és Kőszegi egy részét máris úgy foghatjuk fel, mint sétaerdő, amíg többiek

kialakítása a következő évek feladata lesz. A kirándulóerdők - ahogy már említettük szoros kapcsolatban vannak a sétaerdőkkel, így azok elhelyezkedése, meghatározta a kirándulóerdők helyét is. Ezek tervezett területe 3.750 ha.

A megye eddigi 9 autóspihenőjét - mivel az évek folyamán bizonyossá vált azok hasznossága és az irántuk való igény - a továbbiakban számszerint 9 db-bal emelni kívánjuk. Ezek megvalósításával elérnénk azt, hogy minden jelentős utvonalon legalább egy a 8.sz.-un és a 84-esen, amelyek az átmenő forgalom fő hordozói több pihenőt is találjanak az autósok. Ezek az alábbiak: Tanakajd 87.sz. ut 15 km, Hegyhátszentjakab 7411 sz. ut 16 km, Vát 88.sz. ut 9 km, Körmend 86sz. ut 6 km. Rátót 8.sz. ut 170 km, Zsédény 84.sz. ut 75 km, Acsád 8639 sz. ut 13 km, Kemenespálfa 823 sz. ut, 4 km, Vámoscsalád 86.sz. ut 60 km-es szelvényénél.

22.132 Vonzáskör szerint. Vonzáskört tekintve a kialakítandó pihenőerdők zömében helyi jelentőségűek. Viszont a séta és kiránduló erdők mivel megfelelően koncentrálnak - mindenképpen megyei jelentőségűek zömében.

Ugyanakkor a Kőszegi üdülőerdő - mint országosan is ismert és kedvelt üdülőközpont, országos jelentőségűnek vehető - ennek megfelelően még több berendezés és gondosabb ellátottságot igényel. Ugyancsak a megyén kívüli látogatottságra is lehet számítani Bük fürdő és Sárvári termálfürdő esetén - tehát a sárvári parkerdő nagyobbitása mindenképpen indokolt és sürgős.

Az Őrségi Nemzeti Park kialakításával nyilván ugrásszerűen megnő a látogatók száma, ez pedig fokozott kereskedelmi és vendéglátási feladatot is jelent.

22.133 Műszaki létesítmények. Mélyépitési feladatok közül legsürgősebb a Kőszegi parkerdő 6-8 km hosszú főútjának portalánítása a Jeli arborétum 4 km hosszú bekötőútjának portalánítása a Körmendi park vizrendszerének felújítása, esetleg a kámoni arborétum mélyebb részének az alagcsövezése, ugyanis a Gyöngyös eliszaposodott medre miatt az arbortéum talajvízszintje annyira megemelkedett, hogy ötvennél több értékes

faegyed pusztult el. Szakemberek szerinti a mostani meder-mélyítés hatása bizonytalan, akkor pedig csak az alagcsövezés segít.

Komoly munkát jelent a Kőszegi parkerdő bozsoki részén épülő kb. 1 ha-os víztározó, amely zömében közérdekű vízrendezési költségből épül, de közjóléti beruházásból is mintegy 40.000.- Ft-ot igényel az évek folyamán. Ezzel megoldódik a bozsoki park - amely kijelölt természetvédelmi terület - vízrendezése is. Magaslépitési feladatok közül első helyen áll a Csákánydoroszlói parkban lévő Batthyány-kastély rendezetlensége és megfelelő kihasználásának biztosítása. Igen alkalmas hely volna az Őrség Nemzeti Park központjának, turistaszállódának, mert ilyen állapotban való hagyása végleges tönkremenést jelent.

Itt megemlítendő az is, hogy az üres erdészházak alkalmasak lennének egy-egy kis vállalati pihenőhelynek. Ennek érdekében ajánlatos volna felmérést végezni a már üres vagy röviden azzá váló erdészházakról és partnert keresni azok hasznosítására.

Kisebbségi volumenű magasépitési feladatot jelent egyes fa kilátók megépítése, ezek általában fejlesztési tervekben biztosított költségekből megoldhatók.

22.134 Jelentősebb üdülőerdő egységek kiemelése. A legjelentősebb üdülő egységünk jelenleg és a korábbiakban is a Kőszegi parkerdő. Ennek fejlesztésére és fenntartására az érkező vendégek fogadására kell a legtöbb gondot fordítani. Nyáron erre jó szolgálatot tesz az erdei tornapálya is, télen pedig a si és szánkó pálya.

22.135 Koordinációs vonatkozások. Az elmondottak megvalósítása céljából szoros kapcsolatban kell állnunk elsősorban a különböző szintű tanácsai szervekkel, ill. azok szakvállalataival. Hasonlóan elengedhetetlen az együttműködés a Nyugat-dunántúli Intéző Bizottsággal, az Idegenforgalmi Hivatallal, a Közuti Igazgatósággal, Természetvédelmi Bizottsággal, Hazafias Népfronttal és az Ifjúsági szervezetekkel, az utóbbiaknál elsősorban nevelési vonatkozásban - erdőn való viselkedés, növények és állatok megismerése stb., de jelentős az a munka és őrési tevékenység is, amibe besegíthetnek.

22.2 AZ ERDŐÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS MUTATÓI

22.21 Erdőterületváltozások közép- és hosszútávú ütemezésben

Az erdőterületváltozások a megyében 1980-ig ill. 1990-ig jelentősek, elsősorban telepítésben.

22.211 Telepítési előirányzatok. A termelőszövetkezeteknél, ill. szakszövetkezeteknél igen magasak, jóval meghaladják a multbeli felméréseket a 4.023 ha-t.

A 21.2 rovatban feltüntetett 13.021 ha erdőtelepítés mindenképpen felülvizsgálandó, ha valóban szükséges és indokolt, úgy ennek meg kell teremteni a csemete és munkagép bázisát is, most a jelenlegi felkészültséggel csak 4-5.000 ha telepítés végezhető. Az erdőgazdasági 459 ha összes telepítés indokolt és kivitelezhető, de ez is 200 ha-ral több az eredeti felmérésnél.

Az állami gazdaságok 768 ha-os telepítése indokolt és kivitelezhető, ennek zöme a Kemenes-vidéken lesz.

Vizügyi és egyéb állami telepítésekről adatot nem kaptunk, ez az eredeti felmérésben is 79 ha volt csupán.

Mivel a telepítések zöme fatermelő, jóval kisebb a környezetvédő arány - ezért a célállományokat csaknem mindenkor a termőhelyi tényezők, azaz a klíma, genetikai talajtipusa és hidrológiai viszonyok határozzák meg. Ez alól kivétel a környezetvédelmi erdő lehet esetenként.

22.212 Erdőterület arányok. Az erdőterületi arányok a racionális földhasznosítás adatai szerint módosulnak elsősorban a termelőszövetkezetek javára.

Ugyanis 1990-ig figyelembe véve az erdőtelepítéseket a megye erdőterülete eléri a 96.00 ha-t, amelyből a Tsz erdők a 37 %, a jelenlegi 29 %-kal szembeni aránya.

Célállományokban nagyobb mérvű változás a fent elmondottak miatt nem várható. Az alapfunkciók - tehát fatermelő környe-

zetvédő, szociális-üdülési - szerinti megoszlás alig tér el az erdőrendezőség felmérés és a racionális földhasznosítási felmérés szerint:

Amíg az előbbieknél a megoszlás: 89 %, 2 %, 9 %, addig az utóbbiaknál 88 %, 3 %, 9 %.

22.22 Egyéb mutatók

22.221 Természetes erdőfelújítás. Természetes erdőfelújításban a szociális és üdülési, valamint a környezetvédő erdők területének növekedésével emelkedés várható. Természetesen ez csak a legritkábban jelenthet sarjztatást. Ehhez viszont az kell, hogy e termeléseknél felmerülő - ténylegesen kimutatható többletköltséget külön lapból, esetleg fenntartási költségből fedezni lehessen.

22.222 A természetes erdőtípusok szerepe és lehetősége megnőhet - a génrezervációk - kialakításával, illetve azok az eddigi vágáskort meghaladó ideig való fenntartásával.

22.223 Véghasználati módok. A véghasználati módok a fatermelő erdők zömében, a környezetvédő és üdülési erdők kisebb részében tarvágás lesz a továbbiakban is, amelyet a nem elhanyagolható gazdaságossági és munkaszervezési előnyök indokolnak. A felújítás - a talajelőkészítés, ápolás módjait viszont a területen tovább kell keresni, mivel még ma sem teljesen megoldott.

A környezetvédő, de főleg a szoc. üdülési erdőben viszont amennyiben a fafaj biológiája azt lehetővé teszi elsősorban felújítóvágással kell dolgozni. Ott kialakulhat az "örök erdő".

22.224 Vágáskorok. Amíg a fatermelő erdőknél a vágáskort csupán gazdasági megfontolások, elsősorban a növedék szabályozza, addig az egyéb funkcióju erdőknél ezt sok esetben a biológiai életkorig fel kell emelni - elérheti esetleg a 200 évet

is. Amint említettük már itt csupán a faállomány még egészeséges volta a határ. Fában szegény ország semmiképpen sem engedheti meg - de nem is indokolja semmi - összeroskadó állományok rosszul értelmezett esztétikai szempontból való fenn tartását. Egyes fák természetesen kivételek lehetnek és lesznek is, de ezeket ezideig is meghagyta a gondolkodó, a szakmáját szerető erdész.

Szombathely, 1974. április.

Kőszegi erdős táj.
Kőszeg-Velemi parkerdő

Szociális-üdülési funkció

Majorfásítás. Nemesbőd.

Szociális-üdülési funkció

Parkerdei esőház.
Felsőmarác.
Himfai parkerdő

Akác gyertyán alsószinttel. Bögöte.

Őrségi lucos.

Órségi bükkös.

Felsőszölnök.

A megyére jellemző erdős tájkép

Órségi erdős táj. Felsőszölnök.

Magyarország
legidősebb
fája /800-1000 év/
Zsenyei tölgy

Douglas fenyő
34 m magas

Szombathely-Kámon. Arborétum részlet. /Vas megye/

Kám-Jeli. Arborétum részlet

Veszprém megye

Összeállította:

Egyetért:

Veszprémi Állami
Erdőrendezőszolgálat

Megyei Tanács VB. Mg-i és
Élelm. Osztálya

1. HELYZETKÉP

11. A MEGYE TERMÉSZETI ADOTTSÁGAINAK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

11.1 FÖLDRAJZI

A megye a Balaton északi partvonalához csatlakozóan, attól északra terüle el. A Balatonfelvidék, Tapolcai medence, Keszthelyi hegység, Déli Bakony, Magasbakony, a Kisalföldi és Mezőföld egy része földrajzi tájakat foglalja magába. E változatos földrajzi fekvést a terepalakulatok határozzák meg a megye erdő- és mezőgazdasági helyzetét az eltérő termőhelyi adottságok függvényében.

11.2 TERMŐHELYI ADOTTSÁGOK

A Magasbakony zömmel középkori mészkőből és dolomitból épül fel, melyet a hegység északnyugati részén lösz és homok borít. A Déli Bakonyban ezekhez az alapkőzetekhez helyenként lepényszerűen elterülő bazalttakaró járul, míg a Tapolcai medencére a harmadkori vulkáni működés eredményeként keletkezett szigetszerű bazalthegyek a jellemzők. A Balatonfelvidéken új alapkőzetként a permii vörös homokkő csatlakozik.

Az alapkőzet és eltérő éghajlati viszonyok miatt - melyeket a domborzati tagoltság is kihangsúlyoz - a talajviszonyok is igen változóak. A váztalajok, fekete rendzinák a Balatonfelvidéken és a Bakonyban a kiemelkedő tetőkön ill. a hegység déli lábánál fekvő dolomitmezők jellemző talaja. Ezekhez a mélyebb fekvésekben barna rendzinák majd barna erdőtalajok csatlakoznak, melyek zömmel a Magasbakonyban érik el az optimumként jelentkező agyagbemosódásos barna erdőtalajt. Felsoroltakon kívül megtalálhatók a podzolos erdőtalajok, Ramann talajok, lejtőhordalék és a Mezőföldön csernozjom talajok is.

A domborzati éghajlati és talajviszonyok alapján alakultak ki az egyes jellemző gazdálkodási viszonyok. Így a Magasbakony, Keszthelyi hegység erdőtakarója, a Balatonfelvidékre

jellemző erdőfoltokkal tarkított szőlőgazdálkodás és a Kisalföldön a mezőgazdasági kulturák.

Az erdőtakaró jellemző növénytársulása a Magasbakonyban és a Déli Bakony északi kitettségeiben a bükkös és gyertyános-tölgyes, a déli fekvésekben, a Keszthelyi hegységben a cseres-tölgyesek, melyekhez a Balatonfelvidéken a bázikus tölgyesek és karsztbokorerdők csatlakoznak.

A megye minden részében megtalálhatók a kulturerdők közül a fenyvesek, a Kisalföldön a nyárasok, és akácosok.

12. A MEGYE GAZDASÁGI VISZONYAI

12.1 ENERGIA TERMELÉS

Veszprém megye villamosenergia termelése népgazdasági szinten nem jelentős, Ajkán, Inotán működnek hőerőművek, melyek közül az Inotán épülő gázturbinás erőmű 200 MW kapacitású. A megye egyre több üzeme és települése kapcsolódik a földgázprogramba fogyasztóként.

12.2 IPAR

A megyére a nehézipar a meghatározó jellegű, ezen belül a vegyipar, az alumínium vertikum és a bányászat szerepe jelentős. Az ipari termelés volumene 1973-ban 7,1 %-kal nőtt. A szövetkezeti ipar 13 %-kal, a minisztériumi 6,9 %-kal növelte az 1973. évi termelést. Az ipar fejlődésére a lekötött eszközök erőteljes fokozódása, a munkaerőfelhasználás mérsékelt emelkedése volt jellemző.

12.3 MEZŐGAZDASÁG

Veszprém megyében az ipar után a mezőgazdasági termelést lehet említeni. A mezőgazdasági termelésre a tájkeretek kialakulása a jellemző, ahol a helyi adottságoknak megfelelőbb termelési irányok jöttek létre. Ilyenek többek között a Balatonfelvidék szőlőkultúrája, a Marcal völgye fejlett állattartása, a Bakonyi táj speciális burgonya termelése.

A megye mezőgazdaságára általánosságban az állattenyésztés termelési irány a jellemző. Ezen belül is a szarvasmarha és a sertés domináló. A bruttó termelési értéke ma már több mint 6 milliárd Ft. Az ipari vonzás hatásaként egyre inkább érezhető a munkaerőhiány, ennek ellensúlyozására már a korábbi évektől kezdve jelentős erőfeszítések történtek a mezőgazdaság műszaki színvonalának emelésére.

Fokozódik a kemikáliák használata a termelésben. A műtrágya felhasználás megközelíti a 165 ezer tonnát, a növényvédőszer használat pedig értékben az évi 57 millió Ft-ot. Ez az összeg igen jelentős mennyiségű növényvédőszer felhasználást tételez fel.

12. 4 MŰVELÉSI ÁGAK

	1000 ha	%
Szántó	193,5	37,4
Kert	6,2	1,2
Gyümölcsös	6,3	1,2
Szőlő	10,0	2,0
Rét	32,1	6,2
Legelő	51,4	9,9
Mg-i terület Össz.:	299,5	57,9
Erdő	138,7	26,8
Nádas	1,4	0,3
Termelőszövetkezet Össz.:	439,6	85,0
Művelés alól kivett ter.	77,4	15,0
Összes terület:	517,0	100,0

12.7 URBANIZÁCIÓ

A megindult urbanizációs folyamat tovább folytatódik, Kádárt Veszprémmel, a Borsosgyőrt Pápával egyesítették. A nagyközségek száma 9-ről 12-re emelkedett. A megye lakossága 1973-ban 3000 lakóssal bővült és elérte a 419 ezer főt. A növekedés 80 %-a természetes szaporulatból, 20 %-a bevándorlásból eredt.

A termelőágakban és forgalomban foglalkoztatottak száma 2 %-kal növekedett. E növekedés a mezőgazdaság kivételével valamennyi ágazatban jelentkezett.

Az urbanizációs folyamatok velejárójaként kiemelt gond a lakásépítés. 1973-ban 4.016 lakás épült, ebből 2.180 a városokban. A lakosság 40 %-a él a városokban, mely arány 1985-re 45 %-ra emelkedik várhatóan.

12.8 IDEGENFORGALOM

Két nagy idegenforgalmi vonzereje a megyének a Balaton és a Bakony. Évről-vére nő a megyét felkereső külföldiek száma, a hazai vendégeken kívül 1973-ban 397.247 vendég szállt meg a megye szállodáiban és egyéb szálláshelyein. Ezekből 189.045 volt a külföldi.

Az 1973. év egyébként turizmus szempontjából kedvezőtlen volt a határzárlatok miatt, az 1972. évi forgalomhoz képest 6 % visszaesés jelentkezett.

13. AZ ERDŐK ALAKULÁSÁBAN ÉRVÉNYESÜLT TENDENCIÁK

A megye erdőterületének alakulása tulajdonosok illetve kezelők szerint:

	1935		1960		1970	
	ha	%	ha	%	ha	%
Állami és községi	5.797	5	112.298	89	109.371	80
Nagybirtokok, hitbizományok	58.530	46	-	-	-	-
Közép- és kisbirtokok	44.458	34	1.490	1	901	-
Közbirtokosságok /tsz/	18.412	15	13.010	10	28.062	20

Meg kell jegyeznünk, hogy a földhivatal által nyilvántartott adatok ezek, amelyeknél az erdőrendezőség több erdőt tart nyilván, mert a földhivatalnál a művelési ág változások átveze-

tésében elmaradás van. Az erdőrendezőség nyilvántartása szerint 1970. XII. 31-én 144.632 ha Veszprém megye erdőterülete, ez 27,8 %-os erdősültséget jelent. A megye erdőterülete 1973. XII. 31-én 145.547 ha + 2.160 ha cellulóz, ez tehát 1970-hez képest 3.075 ha területnövekedést jelent, mely a fásításokból, erdőtelepitésekből, mezőgazdasági cellulóznjár telepítésekből tevődik össze.

13.2 FAFAJPOLITIKA

Az erdők fafajösszetételében legjelentősebb a cser, jelenlegi 31 %-os térfoglalásával, melyből 10 % a sarjeredetű. Jelentős a tölgy 14 %-os /sarj 4 %/, bükk 15 %-os /sarj 1 %/, gertyán 14 %-os /sarj 5 %/ és fenyők 8 %-os aránya. Az akác 9 %-os térfoglalásának különösen a termelőszövetkezeti erdőkben van jelentősége. A cser igen magas arányát a tölgy javára vissza kell szorítani. Különösen indokolatlan az összes erdő 10 %-át kitevő cser sarjerdő léte, melyeket át kell alakítani. Igen nagy gondot kell fordítani a bükk térfoglalásának emelésére, melynek egyik fő problémája a csak igen ritka makktermés.

13.3 KEZELÉSI VISZONYOK

A megye erdeinek 46 %-át a Balatonfelvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság 29 %-át a MN. Veszprémi Erdőgazdasága, 21 %-át a megye termelőszövetkezetei, 3 %-át az állami gazdaságok kezelik, míg a visszamaradó 1 % vizügyi, KPM, erdőbirtokosságok kezében van.

13.4 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÜLÉSE

Az erdőterületből 19.981 ha /14 %/ védelmi rendeltetésű, ebből a legtöbbet, 14.190 ha-t /10 %/ a talajvédelmi rendeltetésű erdők foglalnak el. Természetvédelmi rendeltetésű az előbbiből 1.179 ha /0,8 %/. A védelmi rendeltetésű terület kivételével visszamaradó erdő fatermelési célt szolgál.

13.4.1 Termelési

A megye erdeiben az üzemtervi előírások szerint évente 454 ezer m³ véghasználati fatömeg termelhető ki, 1.900 ha-on kell évente törzskiválasztó és 3.889 ha-on növedékfokozó gyéritést végezni, míg tisztításból 2.558 ha az évente elvégzendő feladat. A kü-

lőnböző használati módokban összesen kitermelhető bruttó földfeletti fatömeg 634 ezer m³, melyből 571 ezer m³ a termelési célú, 52 ezer m³ a különleges célú erdőkből termelhető ki.

A kitermelt faanyag jelentős része a tűzifa. Az utóbbi években egyre növekvő olaj- és gáztüzelésre való átállás miatt a tűzifának, különösen az alárendelt jelentőségű ágfának egyre nehezebb az értékesítése. A kitermelésre kerülő fűrészárak feldolgozására a gazdálkodók maguk készülnek fel, feldolgozó kapacitásukat növelik /Zalahaláp/. A feldolgozás megoldatlan a termelőszövetkezeteknél, mert komolyabb faipari részleggel rendelkező egynéhány termelőszövetkezeten kívül, többségük értékesíti a kitermelt faanyagot.

A kisebb jelentőségű melléktermékek /gomba, virág, diszitógally/ mellett jelentős a megye vadgazdálkodása. Különösen a komoly nagyvadállománnyal rendelkező Magasbakony, de a megye többi vadászterületének vadállománya is nemcsak fontos tevékenységi területe a megye vadászainak, de jelentős népgazdasági bevételt is jelent.

13.42 Környezetvédelmi

Az erdőterületek a fatermesztési funkción túlmenően igen jelentős szerepet töltenek be az ember természetes környezetének védelme szempontjából. Magát a két célkitűzést nem is lehet élesen elkülöníteni, mert a fatermelési célú erdő jelenlétével környezetvédelmi szerepet is tölt be.

Veszprém megye sajnos az országban igen előkelő helyet foglal el a talajerózió kártétele szempontjából. Az erózióknak kitett területeken az erdőállomány fenntartása, az erodált területek újraerdősítése olyan komoly terheket jelentő feladat, mely a mezőgazdaság szempontjából is elengedhetetlen. Jelenleg az erdőállomány lo % -a tölti be ezt a szerepet. Veszprém megye erdészeti téren mindig nevezetes volt kopárfásításairól, melyek már a két világháború közötti időben is komoly erővel folytak /Litér-Királyszentistván-Veszprém, stb./ de a felszámolás után, az 1950-es évek óta igen jelentős területek kerültek betelepítésre. Fontos az erdőtakaró szerepe az egyre jobban iparosodó megye iparcélpontjainak levegőtisztasági feladatiban. E téren jelentős a Várpalota-Balatonfüzfői iparcentrum és Ajka. Az ipari üze-

mek által beállításra kerülő légszűrő berendezések kiegészítője itt az erdőtakaró, mely jelentős szennyeződést képes lekötöni.

13.43 Szociális-üdülési

Egyre inkább előtérbe kerül világszerte, így nálunk is az erdők szociális-üdülési feladata. A mesterséges környezetből kikapcsolódást kereső ember pihenésére, felüdülésére legalkalmasabban a természetes környezet, ezen belül az erdő. Különösen fontos ez a szerep az ipartelepek, városok közelében, ahol a különböző ártalmak fokozottan jelentkeznek. Bár eddig külön meghatározva ilyen szerepük nem volt, de eddig is a Bakony, a Balaton-felvidék erdei, Tihany, a Keszthelyi hegység nemcsak a megye lakosságának, de az ország más tájairól jövőknek, sőt a külföldieknek is kedves kirándulóhelyei voltak.

Közelebről meghatározva a Cuha völgye, Csesznek környéke, Gézaháza a Győről jövők kedvenc helye. A gerence-völgye leágazó mellékvölgyekkel, Farkasgyepű igen kedvelt általános kirándulóhelyek közé tartozik. Veszprém mellett a Gulyadomb, Menyeki erdő, Miklós-Pál hegyi tisztafás a legkönnyebben elérhető.

Az igények jelentkezése miatt és a szóbanforgó területek feltárásának, a közjóléti létesítmények elhelyezésének lehetővé tétele végett az elmúlt 3 év során alábbi lényegesebb területeket jelöltük ki üdülési célra:

Keszthely hegység	1.865 ha-on
Badacsonyi kiránduló erdő	227 "
Tihanyi sétaerdő	248 "
Cuhavölgyi kirándulóerdő	283 "
Bakonyi /Gerence/ kirándulóerdő	145 ha-on
Szentgál-Miklós-Pál hegy	287 "
Ajka, Ármin aknai parkerdő	1.020 "

E területek turisztikai feltárása, berendezésekkel való el látása a harmadik éve folyik.

2. ERDŐ ÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS

21. IRÁNYELVEK

21.1 ALAPFUNKCIÓK MEGHATÁROZÁSA A TÁVLATI IGÉNYEK ALAPJÁN

21.11 Kapcsolódás más ágazatokhoz

Az egyre fokozódó társadalmi igények figyelembevételével az erdők rendeltetésük szerint 3 csoportba különülnek.

Termelési célt szolgáló erdők elsőrendű feladata a népgazdaságot fával ellátni. Legnagyobb szerep az erdőgazdaságokon kívül a termelészövetkezeteknek jut.

Környezetvédelmi célt szolgáló erdők legfontosabb feladata a természetes környezet, levegő, víz talaj védelme. Szorosan kapcsolódik a mezőgazdasági ágazat feladataihoz, ezzel összhangban kell megtervezni.

Szociális-üdülési célú erdők a lakosság igényét szolgálják, igen sokféle lehet. A településhálózatfejlesztési tervek alapján a várható lélekszám alapján kerül kijelölésre. Ha a szükséges terület nem áll rendelkezésre, telepítéssel kell biztosítani.

21.12 Társadalmi igények figyelembe vétele

A különböző társadalmi szervek, idegenforgalom, autós turizmus stb. érdekei figyelembe veendőek. A gazdálkodást e cél irányítja. Használatok végezhetőek, de a funkciónak alá kell rendelni azok végrehajtását.

21.3 FAFAJÖSSZETÉTEL CÉLKITŰZÉSEI

A fafajpolitikai célkitűzések a termelésicélt szolgáló erdők-nél általában a potenciális termőképességet legjobban kihasználó természetes erdőtípusok fafajaival adottak. Ezeket kiegészítik a megfelelő termőhelyre telepített erdei- és lucfeny-

vesek, a mezőgazdasági cellulóznnyárasok és termőhelyigényénél fogva alárendeltebb jelentőségű akácok főként a termelőszövetkezeti erdőkben.

A környezetvédelmi célú erdőkben is a védelmi funkciót általában a természetes erdőtipusok tudják a legjobban biztosítani. Ezekhez a talajvédelmi erdőkben a feketefenyves kultúr típus csatlakozik és vízmosás kötési céllal az akácok. Utóbbiak szerepe elenyésző, de igen jelentős a megyében a feketefenyővel erdősíthető dolomit és mészkőkopárok kiterjedése.

A szociális-üdülési célt szolgáló erdőkben a funkció ellátását elsősorban szintén a természetes erdőtipusok biztosítják. Itt már azonban főleg a Balatonfelvidéken jelentős mértékben jelentkeznek a cseres-tölgyesek, a bázikus tölgyesek, sőt a karsztbokorerdők is. A kultúr típusok közül a fenyvesek tűzveszélyességük miatt alárendelt, inkább kiegészítő szerepet játszanak. Nem alkalmasak a funkció ellátására az akácok, legfeljebb virágzáskor jelentenek rövid ideig látványosságot. Csekély a nyárasok jelentősége is, bár ritka állású, 15-20 éves befűvesített talajú nyáras kirándulásra, letelepülésre alkalmas.

21.4 ÁLLOMÁNYKEZELÉSI IRÁNYELVEK AZ ALAPFUNKCIÓK SZERINT

A termelési célú erdők feladata tartamosan a legnagyobb minőségű fatömeget, a leggazdaságosabban szolgáltatni. Itt a legkorszerűbb erdőnevelési és fatermelési eljárásokat kell alkalmazni magasfoku gépesítettséggel. A korszerű, termelékeny erdőgazdálkodási irányelvek érvényesülését biztosítani kell.

A környezetvédelmi célú erdőkben természetes felújítási eljárásokat kell alkalmazni az egyes fafajok által megkövetelt olyan vágáskorban, amikor az állomány felújítása biztosítható. A fel nem ujló állományokban és kulturerdőkben mesterséges erdősíthést kell alkalmazni, elsősorban alátelepítésként.

A szociális-üdülési célt szolgáló erdőkben az állományok vágáskorát a szokásosnál magasabbra kell megállapítani. Arra alkalmas tölgyes, bükkös erdőrészek egyedeit 100 évet messze meghaladó korig kell fenntartani. Általában felújítívágással végezzük a fakitermelést, mert az erdő tartamos fennmaradása ér- 164

dekében a kiöregedő állományok felújításra szorulnak. A nevelővágások során lazítsuk fel az állományképet, tisztásokat tartssuk meg vagy alakítsunk ki. Az állományokat sok fafajból, változatos cserjeszegéllyel alakítsuk ki.

21.5 KÖZJÓLÉTI MŰSZAKI LÉTESÍTMÉNYEK

21.51 Turisztikai célu feltárás

A szociális-üdülési célu erdőket természetesen az elmondottakon tulmenően műszaki létesítményekkel alkalmassá kell tenni szerepük betöltésére. Így megfelelő közúthálózathoz csatlakozva alkalmas autóparkirozókat kell teremteni. Az erdőben való mozgáshoz a legszebb részek érintésével sétautakat kell kialakítani, melyekhez alkalmas helyeken pihenőhelyeket kell kiképezni.

21.52 Pihenőhelyek kialakítása, kulturált üdülés feltételei

Ezekből minél többet kell létesíteni, nehogy esetleges tulsufoltságuk miatt pihentetés helyett idegességet okozzanak.

21.53 Erdei sportolás lehetőségei

A városokba szorított lakosságnak mozgásához is helyet kell biztosítani, erdei tornapályák, labdázó területek, gyermek játszóterületek biztosításával. Ide tartoznak a megfelelő helyekre telepített si- ill. szánkópályák, lovaglősvények.

21.54 Szálláshelyek létesítése

Kempingezésre is alkalmas területeket csak ott jelölhetünk ki, ahol ennek az egészségügyi feltételei /viz, főzési lehetőségek, WC, szeméttárolás stb./ is biztosítottak az esztétikai feltételek mellett. E területen állandó őr ill. kezelő is szükséges ahhoz, hogy a kemping megfelelő feltételeket biztosítson.

21.55 Fenntartás, üzemeltetés

Gondot jelent a szétszórta fekvő objektumok fenntartása, ellenőrzése, szemét összeszedése, eltakarítása, stb. Ez az erdőgazdaságok kezelésében lévő területeken megoldható, mert a területileg illetékes kerületvezető erdésznek bár többletfeladatot jelent, mégis elláthatja. Nehezebb a termelőszövetkezeti erdőkben létesítendő területeken az a feladat, melyet szintén a termelőszövetkezetnek kellene ellátni. Ez ugy látszik, hogy

csak úgy oldható meg, ha megfelelő anyagi ellenszolgáltatásban részesül a Tsz. e többlettevékenységéért.

21.6 KÜLSŐ SZERVEK KAPCSOLATA, SZEREPE

21.61 Természetvédelmi vonatkozások

Veszprém megye rendkívül gazdag természeti értékekben. Az Országos Természetvédelmi Tanács a Kisbalatont 1951-ben, a Tihanyi félszigetet 1952-ben, a Badacsonyi tájvédelmi körzetet pedig 1965-ben nyilvánította védetté.

A fenti 3 jelentősebb természeti objektumon kívül számos kisebb területet érintő természeti érték található területünkön. A védelem tárgya itt egy ritka fafaj vagy lágyszáru növény, érdekes geológiai maradvány, vagy egy értékes fasor, vagy forrás. Területünkön így összesen 2 tájvédelmi körzet és 34 természetvédelmi terület található. Nemzeti park a területünkön nincs. Nagy tájvédelmi körzet kialakítását tervezük a Magasbakony területén, valamint a Balatonfelvidéken.

Mivel a gyakorlatban bebizonyosodott, hogy kisebb területek hathatós védelme nem biztosítható, a jövőben nagyobb összefüggő védett területek kialakítása a célszerű.

A területünkön lévő természetvédelmi objektumok jelenleg még mind országos értékűek, mivel az Országos Természetvédelmi Hivatal még nem tette közzé, hogy mely területeket nyilvánít országos ill. helyi jelentőségűvé.

21.62 Idegenforgalmi, belkereskedelmi, egyéb szervek

22. KONCEPCIÓ

22.1 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÍTÉSE

Az irányelvekben elmondottaknak megfelelően a távlati tervezések során elvégeztük a megye összes erdőterületének három funkció szerinti besorolását. Ennek alapján az erdőterület megoszlása a következő:

Fatermelési célú	118.502 ha	80,0 %
Környezetvédelmi célú	16.928 "	11,7 %
Szoc.üdülési célú	12.277 "	8,3 %
Összesen:	147.707 ha	100,0 %

22.11 Elsődlegesen termelési funkciót betöltő erdők

Az irányelvekben elmondottakat kell figyelembe venni és törekedni azok megvalósítására. Természetesen a környezet védelmében is fontos szerepet tölt be akkor is, ha kimondottan nem ezt a funkcióját jelöltük meg elsődlegesen. A szociális-üdülési célú erdők ezen területeken belül vagy ezekhez csatlakozóan helyezkednek el.

22.12 Elsődlegesen környezetvédelmi funkciót betöltő erdők

Ezek szerepe a vízháztartás egyensúlyának biztosítása, szelek káros hatásának csökkentése, levegő minőségjavítása, zajártalom elleni védekezés, táj- és természetvédelem.

Célok szerinti megoszlása az alábbi:

	Összesen 2000-ig	Ebből meglévő erdőben	telepítendő erdőben
	ha	ha	ha
Zöldövezet	2.124	161	1.963
Forrásvidék védelme	81	61	20
Talajvédelem	13.947	11.447	2.500
Ut-, vasutkisérő fásítás	204	98	106
Vizfolyás menti fásítás	186	1	185
Mezővédő fásítás	541	409	132
Egyéb fásítás	90	-	90
Egyéb táj és természetvédelmi erdők	5.015	4.751	264
Összesen:	22.188	16.928	5.260

Zöldövezeti telepítési terv készült Ajka, Várpalota, Veszprém városok területén összesen 819 ha-on, ebből eddig megvalósult 193 ha.

Veszprém város zöldövezeti terve még nem teljes, mert a városrendezési elgondolások módosításokat tettek szükségessé.

A távlati tervezés során kiemelten foglalkozunk az Inotától Balatonfüzfőig húzódó terület fásítási igényével és ezt "Veszprém megye keleti iparvidéke" címen tárgyaljuk. Az 1.200 ha-t kitevő telepítés védőfásítás jellegű.

A génrezervációk kijelölése még további feladat a megyében. Véleményünk szerint 4-5 típust kellene kijelölni. Ezek lennének egy bükkös /Farkasgyepű/, egy gyertyános tölgyes, egy cseres tölgyes és egy karsztbokorerdő.

22.13 Elsődlegesen szociális-üdülési funkciót betöltő erdők

A szociális-üdülési erdőterületek kijelölése egységes normák alapján történik. A tervezéshez Veszprém megye településfejlesztési tervének 2000-re megadott lélekszámait vettük figyelembe, országosan megadott normákat alkalmaztunk. Így minden alsó- és középfoku körzeti központ, vagy annál magasabbrendű településre kijelöltük a lélekszámnak megfelelően szükséges pihenőerdőt, sétaerdőt, kirándulóerdőt.

22.131 Célok szerinti igények kielégítése

	Összesen 2000-ig		Meglévő erdőben		Telepitendő erdőben		
	ha	db	ha	db	ha	ha	db
Pihenőerdő	1970	82	1399	57	5711		
Sétaerdő	4143	48	2890	38	1253		
Kirándulóerdő	7270	60	7270	60	-		
Zöldfolyosó	174	18	174	18	-		
Autóspihenő	39	72	29	13	10		
Erdei tábor és kir. hely	172	122	136	105	36		
Egyéb erdei üdü- lőhely	403	37	379	32	24		
Összesen:	14171	439	12277	323	1894		

22.132 Vonzáskör szerint. Sétaerdőből 48-at, kirándulóerdőből 60-at terveztünk. Így együtt kilenc jelentősebb üdülőegység kialakítását teszük lehetővé.

Kimondottan országos jelentőségű üdülőerdő terület nincs, azonban ilyen éles határvonal nem húzható, mert a Balaton, valamint a Bakony hatásaként valamennyi területet szinte az ország minden részéből felkeresik a turisták.

22.133 Műszaki létesítmények. Egyik legfontosabb a Badacsonytetőre vezető ut megépítése, enélkül megközelíteni lehetetlen. Az autóspihenők - mint már szó volt róla - a legintenzívebben feltárt erdei üdülési egységek. Eddig meglévők Palóznak hatá-

rában Nosztori autóspihenő, Devecser mellett a 8-as főközlekedési ut mentén a megyyesi emlékműnél. Zalaszántó-Bazsi utvonalon a 19 km jelzésnél /Tátika/, Balatonyörök határában Szépkilátók Cseszneken a vár alatt, Farkasgyepүн. További autóspihenőket tervezünk Balatonyörökön a Kerékmezőn, sümegi vár csárdánál, Pulán az Iméri részen, Koloskavölgyben, Sarvaly 12/a erdőrészletben, Balatonakali határában 71.sz. ut mentén, az 53-54 km. közötti szakaszon a Mandula csárdánál, Ugod határában Odvaskőn, Bakonybélben a Somhegy alatt, Kup községhatárban a 35-ös tagban, Sümeg határában a 84.sz. ut 146-os km-nél.

A távlati fejlesztési terv irányelveinek megfelelően a megyében eddig 17 parkerdő fejlesztési terv készült el. A fejlesztési tervbe a napjainkban legjobban látogatott területeket és a legsürgősebb teendőket építettük be. Kivitelezés az öt-éves időszakra van tervezve.

22.2 AZ ERDŐÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS MUTATÓI

A megye erdőgazdálkodást folytató szervei bevonásával kerültek feldolgozásra azok a területek, melyek erdőtelepítésre kellene, hogy kerüljenek. Az összeírást községhatáronként és helyrajzi számonként végeztük, az elvégzendő feladatokat 4 ütembe sorolva tárgyaljuk. A legsürgősebbeket az első ütembe vettük fel.

22.21 Erdőterületváltozások közép és hosszútávú ütemezésben

22.211 Telepitési előirányzatok

	Termelési	Környezet- védelmi	Üdülési	Együtt
I. ütem 1973-75.	3.736	380	51	4.167
II. " 1976-80.	3.433	1.897	415	5.745
III. " 1981-90.	2.666	1.965	964	5.595
IV. " 1990 után	2.113	1.018	464	3.595
Összesen:	11.948	5.260	1.894	19.102

A telepítési előirányzatok megoszlása szektoronként és ütemenként az alábbi /ha/:

	Eg.	EEg.	ÁG.	OVF	eÁll.	Tsz.	Összesen
I. ütem	3	255	750	-	19	3.140	4.167
II. "	70	99	514	-	315	4.747	5.745
III. "	1	773	540	-	343	3.939	5.595
IV. "	58	225	521	40	159	2.592	3.595
Összesen:	132	1.352	2.325	40	836	14.417	19.102

A telepítési előirányzatok főbb fafajok szerinti megoszlása:

Fenyő	7.102 ha
Tölgy	2.314 "
Nyár	6.119 "
Egyéb	3.567 "
Összesen:	19.102 ha .

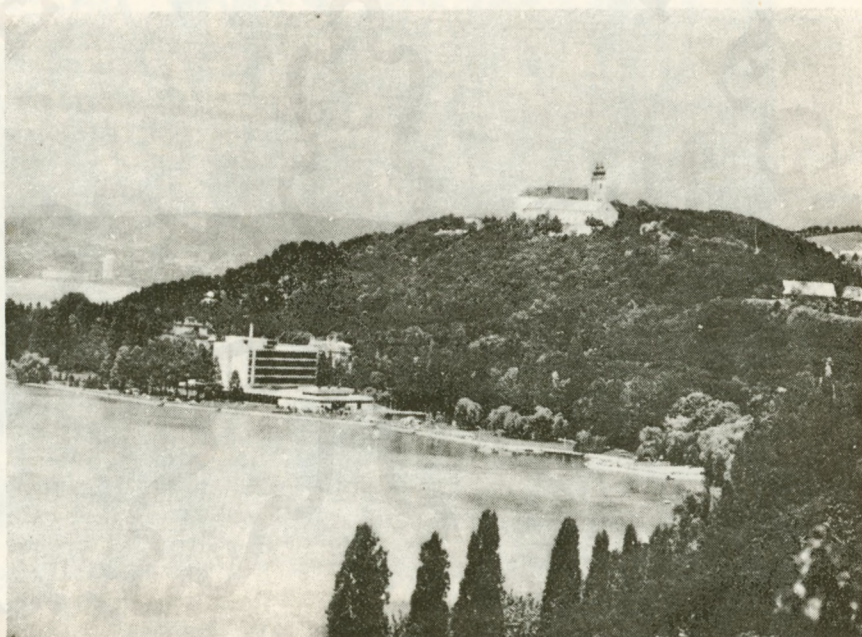
Az erdőtelepítések végrehajtása után a megyében az alábbiak szerint alakul az erdőterület funkciók szerint:

Fatermelési célú	130.450 ha	80,8 %
Környezetvédelmi célú	22.188 "	10,8 %
Szoc.-üdülési célú	14.171 "	8,4 %
Összesen:	166.809 ha	100,0 %

Ez az erdőterület Veszprém megye vonatkozásában 32,0 %-os erdősültséget jelent.

/Veszprém megye/

A megyére jellemző erdős tájkép

A Tihanyi félsziget

/Veszprém megye/

A megye jellegzetes erdőállománya

Molyhos-tölgyes

/Veszprém megye/

Környezetvédelmi funkció

Tihanyi tájvé-
delmi körzet kez-
detét jelző tábla

Szociális-üdülés funkció

/Veszprém megye/

A megye erdővel kapcsolatos nevezetes helye

Az új telepítésű Tagore sétány

A sétány fáit védőkerettel látták el telepítéskor

Zala megye

Összeállította:

Füzi Ferenc

Egyetért:

Takács László
igazgató

Megyei Tanács Mg. és f. lelm.
Osztály vezetője.

1. HELYZETKÉP

11. A MEGYE TERMÉSZETI ADOTTSÁGAINAK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

A megye gazdasági életében a fagazdaság, a mezőgazdaság, gép-
ipar és olajipar után a legfontosabb gazdaságpoltikai ténye-
ző.

11.1 FÖLDRAJZI JELLEMZÉS

A Dunántul DNY-i megyéje, területe 328,5 ezer ha.

11.2 TERMŐHELYI ADOTTSÁGOK

Morfológiai: Felszine É-D irányu völgyekkel erősen szabdalt,
hullámos dombvidék. Tengerszintfeletti magassága 140-338 m-ig.
Éghajlata: Évi átlagos középhőmérséklet 10 C^o, csapadék 800 mm.
Főbb talajtípusai: agyagbemosódásos barna erdőtalaj 60 %, pse-
udoglejes barna erdőtalaj 20 %, egyéb 20 %.
Főbb növénytársulások: 60 % gyertyános tölgyes, 30 % bükkös,
10 % egyéb klímáju, amelyen belül a főbb állományok a бүк-
kösök, tölgyesek, fenyvesek és akácosok.

12. A MEGYE GAZDASÁGI VISZONYAI

12.1 ENERGIA TERMELÉS

Egyetlen energiaforrás a kőolaj és földgáz. Éves termelés
400.000 tonna olaj, az ország termelésének 1/4-e.

12.2 IPAR

A megye össztermelésében az ipar 62 %-kal szerepel.

Főbb iparágak: olajipar, gépipar, butoripar, építőipar.

Összfoglalkoztatottak 36 %-a az iparban dolgozik. /45.000 Fő/

12.3 MEZŐGAZDASÁG

Az itt foglalkoztatottak aránya 34 %. Részvétele az összter-
melésben 28 %-os.

Főbb ágazatai: állattenyésztés, növénytermelés, erdőgazdálkodás.

12.4 MŰVELÉSI ÁGAK

Szántó 40 %, rét 12 %, legelő 6 %, szőlő 3 %, kert 1 %, gyümölcsös 4 %, erdő 27 %, kivett 7 %.

12.5 ERDŐSÜLTSEG

27,3 %-os.

12.6 NÉPESSÉG

Lakosság száma 267 ezer fő.

12.7 URBANIZÁCIÓ

A megye városai Nagykanizsa, Zalaegerszeg, melyekben az összlakosság 33 %-a /88 ezer fő/ él.

A városi népesség prognózisok szerint 2000-ben eléri a 48 %-ot.

A városiasodás felé halad Lenti és Zalaszentgrót.

12.8 IDEGENFORGALOM

Fekvése idegenforgalmi szempontból kedvező, /határmegye, természeti adottságok 7.sz. főútvonal/ Grác-Balatoni út/

Főbb idegenforgalmi gócpontok: Zalakaros, Rádiháza, Egervár, Nagykanizsa, Zalaegerszeg.

Az átmenő idegenforgalom: 1 millió.

A megyébe irányuló idegenforgalom 83 ezer fő.

Az idegenforgalmi nevezetességek és értékek fejlesztése nem kielégítő.

13. AZ ERDŐK ALAKULÁSÁBAN ÉRVÉNYESÜLT TENDENCIÁK:

13.1 ERDŐTERÜLET VÁLTOZÁSOK

Év	Erdőterület		Növekedés	
	ha	ha	ha	%
1950.	78.646	-	-	-
1960.	79.487	841		1
1970	88.806	9.319		12
1973.	91.471	2.665		3
1975-1973-ig		12.825		16

A területnövekedés forrásai:

Erdőtelepítés	30 %
Uj felmérések miatti változás	70 %

13.2 FAFAJPOLITIKA

Fafajösszetétel	Jelenleg	Jövőben	Változás
tölgy	20	23	+ 3
cser	6	4	- 2
Bükk	15	14	- 1
Gyertyán	18	13	- 5
Akác	18	10	- 8
Fenyő	17	32	+ 15
Egyéb	6	4	- 2

13.3 KEZELÉSI VISZONYOK

Megnevezés	Jelenleg		Távlatban	
	ha	%	ha	%
Erdőgazdaság	58.043	63	58.274	54
Állami gazdaság	2.328	3	4.314	4
Egyéb állami	362	-	700	1
Tsz.	30.738	34	43.720	41
Összesen:	91.471	-	107.008	-

13.4 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÜLÉSE

13.41 Termelési célt szolgálja az erdőterület 97 %-a, 88.637 hektárral.

Élőfakészlet: 18,1 millió m³

Kitermelési lehetőség:

jelenleg	487 ezer bruttó m ³
jövőben	532 " " "

Fafeldolgozás: megyénkben 135.000 m³ alapanyagot dolgoznak fel, 2/3 részben erdőgazdasági, 1/3 részben termelőszövetkezeti üzemekben.

A termelt faanyag mintegy 15 %-a exportra kerül.

Az erdei melléktermékek hozama 20 millió Ft. Főbb forrásai: gomba, erdei gyümölcs, gyógynövény, erdei mag, gyanta.

Vadgazdálkodás: legjelentősebb vad a szarvas, évenként 55-60 érmes bika esik, melyből aranyérmes 28 db.

Vadlétszám: szarvas 2.350 db., őz 5.100 db.

13.42 Környezetvédelmi célok ismertetése.

Jelenleg 1980 ha a védelemre kijelölt terület, az összes erdőterület 2 %-a. Ennek 90 %-a talajvédelmi terület, 1.780 ha, egyéb védelmi rendeltetésű 200 ha.

A zöldövezeteket erdőtelepítéssel kell létrehozni.

13.43 Szociális-üdülési funkció

Jelenlegi terület 910 ha /1 %/

Meglévő jelentősebb objektumok:

1./ Zalaegerszeg-Alsóerdő. A parkerdő területe 202 ha. Évi forgalma 80.000 fő.

Jelentősebb létesítményei: erdei tornapálya, napközis tábor. Felszereltsége megfelelő /esőbeállók, erdei garnitúrák, tűzrakóhelyek stb./

2./ Nagykánizsai parkerdő. Területe 515 ha, kialakítása jelenleg folyik. Legjelentősebb létesítményei: csónakázó tó, ródli-pálya, uttörőtábor, tornapálya, vadaskert, arborétum. A parkerdő lakosság részére történő átadása 1975-re tervezett.

3./ Zalakarosi parkerdő.

Területe: 188 hektár. A parkerdő az üdülőkompexumhoz csatlakozik, elsősorban az üdülővendégek igényeit hivatott kielégíteni. A látogatottság 1973-ban 230 ezer fő volt. A parkerdő a fejlesztés kezdeti stádiumában van.

4./ Meglévő autóspihenők: Sagoti, Soholári

2. ERDŐ ÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS

21. IRÁNYELVEK

21.1 ALAPFUNKCIÓK MEGHATÁROZÁSA A TÁVLATI IGÉNYEK ALAPJÁN:

A fejlesztési terv figyelembe vette az erdők hármaskörű funkciójából adódó követelmények érvényesítését.

A funkciók változásai:	Jelenlegi	Tervezett
Termelési	97 %	87 %
Környezetvédelmi	2 %	5 %
Szociális-üdülési	1 %	8 %

21.11 Kapcsolódás más ágazatokhoz

A fejlesztés során számolhatunk a megye iparfejlesztési terveivel, a településhálózatfejlesztési tervek előírásaival és különösképpen a mezőgazdasági ágazat célkitűzéseivel.

21.12 Társadalmi igények figyelembe vétele

A társadalmi igények közül mint kiemelt tényezők: a turisztikai idegenforgalom, üdülőtérlet-fejlesztés, környezetvédelem.

21.2 TERÜLETVÁLTOZÁSOK

A megye racionális földhasznosítási elveinek figyelembevételével 15.537 ha kerül erdőtelepítésre. A távlati fejlesztési 180

terv számol a művelési ágak arányában és nagyságában bekövetkező nagyméretű változásokkal. Ezek fő oka, hogy a művelési ágak jelenlegi elhelyezkedése és aránya nincs összhangban a megye természeti adottságaival. Sok az olyan mezőgazdasági művelési águ ingatlan /szántó, rét, legelő, szőlő/ amelyeken nagyüzemi gazdálkodás eredményesen nem folytatható.

A hasznosítás egyetlen módja az erdőtelepítés.

Ebből következik, hogy a fejlesztési terv erdőtelepítési előirányzatainak zöme a mezőgazdasági nagyüzemeket /Ág, és Tsz-ek/ érinti.

A tervezett telepítések szektoronkénti megoszlása a következő:

Szektor	Terület	%
Erdőgazdaság	231	1
Állami gazdaság	1.986	13
Termelőszövetkezet	12.982	84
Egyéb	338	3
Összesen:	15.537	100

A tervezésnél messzemenően figyelembevettük a tervezett telepítések jövőbeni funkcióját. Az alapfunkciók szerinti részletezést a későbbiekben fogjuk tárgyalni.

21.3 FAFAJPOLITIKAI CÉLKITŰZÉSEK AZ ALAPFUNKCIÓK SZERINT

A telepítésre tervezett területek termőhelyi viszonyainak ismeretében határoztuk meg a telepítendő fafajokat, úgy, hogy ezek a tervezett funkciónak is megfeleljenek. A fafajok közül a zalai termőhelyi adottságoknak megfelelő erdeifenyőnek jut a legnagyobb szerep.

A tervezett fafajösszetétel:

Fenyő	8.190 ha	52 %
Tölgy	2.415 "	16 %
Nyár	80 "	- %
Egyéb	4.852 "	32 %
Összesen:	15.537 ha	100 %

21.4 ÁLLOMÁNYKEZELÉSI IRÁNYELVEK AZ ALAPFUNKCIÓK SZERINT

21.41 Telepítés, felujítás

Az állományok kezelésében érvényesülni kell az alapfunkciókból eredő követelményeknek. Környezetvédelmi és szociális-üdülési célú erdőkben a természetes felujítást kell megvalósítani. Amennyiben ez nem lehetséges az állománycserét kis tavágásokkal kell végrehajtani.

A termelési célt szolgáló erdőkben a legjobb minőségű és nagy tömeget produkáló állományok létrehozása a cél, míg egyéb esetben a sarjeredetű állományok is fenntarthatók, amennyiben az adott funkció követelményeit kielégítik.

21.42 Állománynevelés

Termelési funkció esetén a nevelés a mindenkori üzemi gyakorlat szerint végzendő. Szociális-üdülési célt szolgáló erdőkben figyelembeveendő főbb szempontok:

esztétikai igények, természetes állapot, többszintűség, vegyeskorúság, rendszeres egészségügyi termelés.

A környezetvédelmi funkció esetében a védelem jellege a meghatározó tényező.

21.43 Véghasználat, vágáskor

A termelések során a 21.41 pontban foglaltakra kell figyelemmel lenni a termelési technológia megválasztásánál. A szociális-üdülési környezetvédelmi erdők esetében - amennyiben ezt valamely más körülmény nem indokolja - a biológiai vágásérettség határozza meg a vágáskort.

21.44 Természetes erdőtipusok jelentősége:

Mindenütt törekedni kell a természetes erdőtipusok fenntartására, illetve visszaállítására.

21.45 Fenntartás, védelem

A szociális-üdülési és környezetvédelmi funkció esetében különös tekintettel kell lenni a védelemre, fenntartásra. /Rongálások elkerülése, nyiladékok, sétautak rendszeres karbantartása/

21.5 KÖZJÓLÉTI MŰSZAKI LÉTESÍTMÉNYEK:

21.51 Turisztikai célu feltárás

A leglényegesebb objektumok gépkocsival való megközelítését biztosítani kell. A sétautak az elmélyültebb pihenést szolgálják.

A műszaki megoldásnak alkalmazkodnia kell az igénybevétel nagyságához, a természetes környezethez.

21.52 Pihenőhelyek kialakítása, kulturált üdülés feltételei

A pihenőhelyeket a természetes környezet által biztosított legkedvezőbb helyeken, /ártalmaktól mentes, szép kilátást biztosító, kedvező kitettségű helyek, tavak és tisztások megléte stb./ kell kialakítani.

Figyelembe vesszük az eddigi szokásokat, látogatottságot is.

21.53 Erdei sportolás lehetőségei

Az erdei sportolás lehetőségeit az év minden szakában biztosítani kell. Legfontosabbak: erdei tornapályák használata, labdajátékok, vízisportok, si, ródli, korcsolya. A felsoroltakból jelenleg csupán egy erdei tornapálya áll rendelkezésre.

21.54 Szálláshelyek létesítése /turistaház, kemping/

A közjóléti objektumok közelében szükséges szálláshelyeket is biztosítani, kempingek, turistaházak formájában. Jelenleg Zala megyében Nagykanizsán és Letenyén van kempingtábor, turistaház nincsen.

Tervezett kempingek helyei:

Zalakaros, Rádiháza, Zalaegerszeg, Egervár.

Turistaház: Zalaegerszeg és Nagykanizsa környezetéhez tartozó területre tervezve.

21.55 Fenntartás, üzemeltetés

A közjóléti objektumok rendszeres fenntartást, tisztántartást igényelnek. Az ehhez szükséges kezelőszemélyzet jelenleg nincs biztosítva. Az üzemeltetést és fenntartást az erdőgazdaságoknál, termelőszövetkezeteknél, erdőrendezőknél, vagy tanácsoknál e célra létrehozott egységekkel kell biztosítani.

21.6 KÜLSŐ SZERVEK KAPCSOLATA, SZEREPE

A közjóléti objektumokat kezelő szervezeteknek a funkció maradéktalan érvényesítése érdekében rendszeres kapcsolatot kell fenntartaniuk a következő szervezetekkel:

Tanácsok, idegenforgalmi Hivatal, Természetvédelmi Hivatal, megyei sporthivatal, ifjúsági szervezetekkel, valamint az egyes objektumoknál érdekelt vállalatokkal, szervezetekkel.

21.61 Természetvédelmi vonatkozások

A jelenleg természetvédett területek mindössze 30 hektárt tesznek ki. Ez 15 helyi jelentőségű objektumot jelent. A tervezésnél figyelembe veendő a természetvédelem távlati fejlesztési terve.

21.62 Idegenforgalmi, belkereskedelmi, egyéb szervezetek

A látogatók, vendégek irányításával, elhelyezésével, tájékoztatásával, ellátásával kapcsolatos kérdésekben jelentős szerep jut az idegenforgalmi és belkereskedelmi szervezeteknek.

Szükséges a nagyobb üdülőerdő egységek árusítóhellyel, vendéglátó egységgel való ellátása. Jelenleg csak Zalaegerszeg-Alsóerdő és a Sagot-i autópihenő rendelkezik állandó, illetve ideényjellegű elárusító hellyel.

22. KONCEPCIÓ

22.1 ALAPFUNKCIÓK ÉRVÉNYESÍTÉSE KÖZÉP- ÉS HOSSZUTÁVU ÜTEMEZÉSSEN

A racionális földhasznosítási tervek szerint a távlati terv-időszak alatt 15.537 ha kerül át erdő művelési águ hasznosításra.

A telepítések végrehajtásának ütemezése

1973-80-ig	3.292 ha
1981 után	12.245 ha

22.11 Elsődlegesen termelési funkciót betöltő erdők:

Zalában a kiváló fatenyészeti viszonyok következtében a termelési funkció tulsulya a távlatokban is megmarad.

Az összes tervezett telepítés 76 %-a fagazdasági rendeltetésű, amelynek főbb fafajai:

fenyő	38 %
tölgy	15 %
Egyéb	27 %

Ütemezés:

1973-80-ig	1.550 ha
1981 után	<u>10.335 ha</u>
Összesen:	11.885 ha

22.12 Elsődlegesen környezetvédelmi funkciót betöltő erdők:

1980-ig	1.133 ha
1981 után	<u>1.412 ha</u>
Összesen:	2.545 ha

Célok szerinti igények kielégítése:

Környezetvédelmi célok	Meglévő erdőben ha	Tervezett telepítésből	Együtt ha
Zöldövezet	30	973	1.003
Vizgazdálkodás	93	10	103
Talajvédelmi	1.361	923	2.284
Védőfásítások	109	227	336
Táj és természetvédelem	925	412	1.337
Gén rezervátumok	160	-	160
Összesen:	2.678	2.545	5.223

A környezetvédelmi fejlesztés helyi jelentősége:

a./ zöldövezetek:

Zöldövezetek Nagykanizsa és Zalaegerszeg város környékén kerülnek kialakításra, mivel a meglévő erdőkből elhelyezkedésük folytán a szükséges terület nem biztosítható, ezért telepítéssel kell kialakítani.

b. / vizgazdálkodás elősegítése:

Mintegy 60 zalai forrás védelmét, környezetének kialakítását, valamint a jelentősebb vízfolyások /Zala, Kerka, Válicska és Principális /mentének fásítását terveztük.

c. / talajvédelem:

A racionális földhasznosítási tervekben szereplő területek legerodáltabb részeit terveztük talajvédő fásításra.

d. / védőfásítások:

Legnagyobb jelentőséggel az utkisérő fásítások bírnak.

A mezővédő fásítások jelentősége csekély.

e. / táj- és természetvédelem:

A természetvédelem távlati tervében szereplő tájvédelmi körzetek:

Felső-Göcsej	4.000 ha
Oltárcai bükkös	3.000 ha
Kisbalaton	1.500 ha
Szentgyörgyvölgyi	2.000 ha

Természetvédelmi területek lesznek a szentgyörgyvölgyi szálalóerdő 364 hektárral, oltárcai bükkösök 350 ha-ral, a többi tervezett terület kisebb egységekből adódik.

f. / Génrezervátumok:

A legértékesebb zalai erdőállományok jó tulajdonságainak megvédése /szaporítás, kísérlet stb./ céljából a fejlesztés génrezervátumként javasol kialakítani az oltárcai bükkösből 100 ha-t, a göcseji fenyőrégió fenyveseiből 40 hektárt, tölgyből 20 ha-t.

g. / Arborétumok:

Legjelentősebb arborétumok a budafai, soholári, csácsbozsoki, zalaréti. A budafai kialakítása befejezés előtt áll, míg a másik három kialakítása, illetve fejlesztése most kezdődött meg.

22.13 Elsődlegesen szociális-üdülési funkciót betöltő erdők:

A tervezett erdőtelepitések 8 %-a szociális-üdülési célt szolgál.

Ennek ütemezése:

1980-ig 609 ha

1981 után 498 ha

Összesen: 1.107 ha

22.131 Célok szerinti igények kielégítése:

Főbb célok	Meglévő erdőben ha	Tervezett telepítésben ha	Együtt ha
Pihenő erdő	1.489	172	1.661
Sétaerdő	1.476	646	2.122
Kiránduló erdő	3.587	-	3.587
Erdei autós-pihenő	21	13	34
Egyéb	470	276	746
Összesen:	7.043	1.107	8.150

a./ Pihenő erdők:

Tervezésre került minden jelentősebb alsófoku körzetközpont és annál magasabb szintű település /összesen 23/ mellé.

Kiemelkedő jelentőséggel bírnak a nagyobb települések mellé tervezett pihenőerdők, így Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Lenti, Zalaszentgrót, valamint az idegenforgalmi szempontból számottevő települések /Zalakaros, Gutorfölde, Egervár, stb./ pihenőerdei.

b./ Sétaerdők és kiránduló erdők:

Csak a három magasabbrendű körzetközpont - Zalaegerszeg, Nagykanizsa és Lenti - mellé került tervezésre.

c./ Erdei autós-pihenők:

A meglévő 2 autós-pihenőn kívül újabb 19 kerül kialakításra.

d./ Egyéb erdei üdülési egységek:

A tervezett létesítmények közül erdei tornapálya létesül Nagykanizsán, Zalakaroson, Ormándpusztán és Lentiben.

Erdei kilátó épül: Zalakaroson, Nagykanizsa-Alsóerdőn, Zalaegerszeg - Csácsbozsokon, Csonkahegyháton /Kandikó/ és Pölöskén /Soholár/.

22.132 Vonzási körzetek:

Országos jelentőségűvé fejlődik Rádiháza /Gutorfölde/ egervár és Zalakaros.

Megyei /regionális/ jelentőségük: Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Lenti, Zalaszentgrót.

Az egyéb területek fejlesztései helyi jelentőséggel bírnak.

22.133 Műszaki létesítmények.

A mélyépítési feladatok közül legjelentősebbek: a nagykanizsai csónakázó tó, autóspihenők és parkerdők bekötőútjainak megépítése, különféle kisebb vízfelületek, mesterséges tavak kialakítása, autóbeállóhelyek kiképzése.

A magasépítési feladatok között szerepelnek: a kilátók, erdészeti és vadászati muzeum, kulcsos házak, esőbeálló.

Kisebb műszaki létesítmények:

Szalonnasütők, ülőgarniturák, szemétygyűjtők, egyéb jelző- és irányító berendezések.

22.134 Jelentősebb üdülőerdő egységek:

Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Lenti, Zalakaros, Egervár, Oltárc.

22.135 Koordinációs vonatkozások.

A megvalósítás során az esetenként érdekelt szervek közreműködését biztosítani kell.

22.2 AZ ERDŐÁLLOMÁNYFEJLESZTÉS MUTATÓI

22.21 Erdőterületváltozások közép és hosszutávú ütemezésben

22.211 Telepítési előirányzatok

22.212 Erdőterület arányok. A tervezett erdőtelepítés megvalósulása után az erdőterület szektoronkénti megoszlása az alábbi lesz.

Szektor	Erdőterület		Termelési		Védelmi		Üdülés	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Erdőgazdaság	58.274	54	50.902	48	1.356	1	6.016	5
Állami gazd.	4.314	4	3.562	3	558	1	194	-
Egyéb	700	1	198	-	175	-	327	1
Tsz.	43.720	41	38.973	36	3.134	3	1.613	2
Zala megye	107.008	33	93.635	87	5.223	5	8.150	8

22.22 Egyéb mutatók

22.221 Természetes erdőfelújítás. Jelenleg az erdők 25 %-át természetesen újítjuk fel, azonban ennek 80 %-át az akác sarj teszi ki. A jövőben a magról való természetes felújítást növelni kell, elsősorban a nagyértékű bükkös és tölgyes célállományokban.

22.222 Természetes erdőtípusok. A természetes erdőtípusok közül legjelentősebb a bükkösök és a gyertyános-tölgyesek. Jelentős térfoglalása van az erdei fenyveseknek, amelyeket a göcseji fenyőrégióban természetesnek ismernek el.

22.223 Véghasználati módok. Jelenleg a tarvágás 81 %, a felújítavágások arányát a jövőben növelni kell a már említett bükkös és tölgyeseken kívül elsősorban a környezetvédelmi és szociális-üdülési funkciójú állományokban.

22.224 Vágáskorok.

Javasolt vágáskorok:

Fafajok	Termelési célú erdőkben /év/	Szoc-üdülési és környezetvédelmi célú erdőkben /év/
T	100 - 140	150 - 200
B	100 - 130	150 - 200
A	30 - 45	40 - 50
Cs	60 - 80	100 - 150
Gy	60 - 80	100 - 150
FE	70 - 90	100 - 150

Jellemző erdős tájkép

Kandikó

Felsőgöcsej

/Zala megye/

Jellemző erdős tájkép

Nagykapornak

Zalaegerszeg környéke

A megye jellegzetes erdőállománya

Erdei fenyves. Lenti

Bükkös.

Bánokszentgyörgy

/Zala megye/

A megye jellegzetes erdőállománya

Erdei fenyves.
Lentiszombathely

Környezetvédelmi funkció

A zalai tájon elhelyezkedő olajipari
létesítmények /Bázakerettye/

Környezetvédelmi funkció

Utcafásítás

a fásítási hónap alkalmából

A génrezervációhoz tartozó bivalyak.

Zimány. Kisbalaton.

/Zala megye/

Szociális-üdülési funkció

Részlet a soholári arborétumból

Sagoti
autós pihenő
bejárata

/Zala megye/

Szociális-üdülési funkció

Áll. Erdőrendezőség hétvégi háza. Sopolár

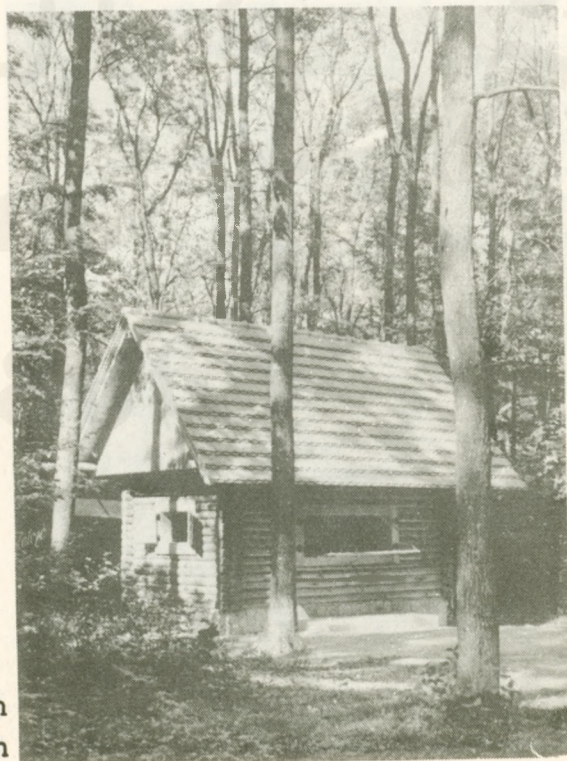
Erdei butorok
parkerdőben

/Zala megye/

Szociális-üdülési funkció

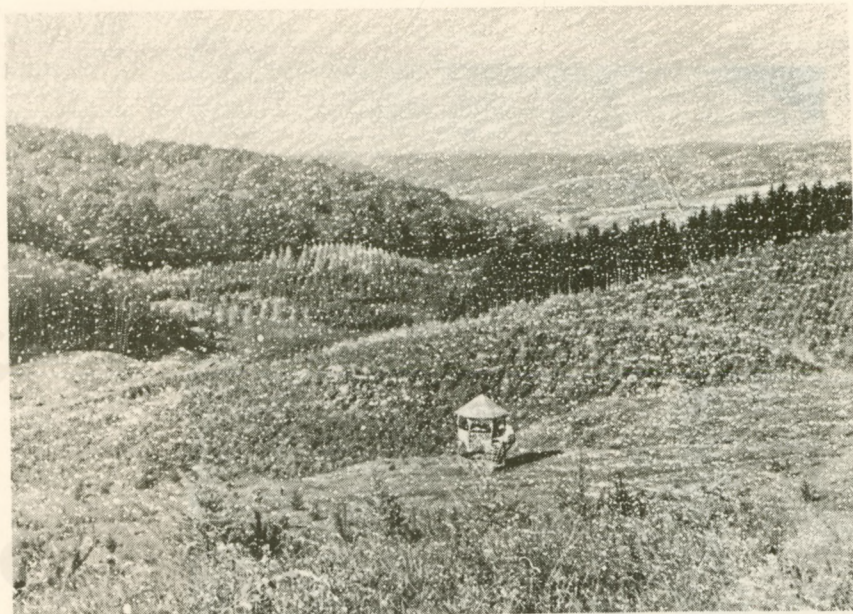

Zalaegerszegi parkerdő fogadótáblája

Elárusító pavilon
a sagoti pihenő erdőben

A megye erdővel kapcsolatos nevezetessége

Budafai arborétum. Részlet

A megye erdővel kapcsolatos nevezetes helye

Budafai
arborétum.
Pihenőház

/Zala megye/

A megye erdővel kapcsolatos nevezetes személye

Kaán Károly
szülőháza Nagykanizsán

Bedő Albert
emléktábla Nagykanizsán

A megye erdővel kapcsolatos jellegzetes helye

Kisbalaton. Zimányi berek

A megye erdővel kapcsolatos nevezetes eseménye

Társadalmi munka a nagykanizsai parkerdő
csónakázó tavának építésekor

(Kétszoros)

A magyar orvosi- és természetrajzi társaságok egyesítése

